

Η ΝΙΑΟΥΣΤΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ

ΤΕΥΧΟΣ 1 - ΔΡΑΧ. 50

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ
1977

Καλλυντικά «ΛΕΥΤΕΡΗΣ»

AVON — EVELYN

BIOLIFE — GOVENNA D'OR

COSTA BRAVA

ARAMIS — BRUT

DIESSIN — GOLD APPOW

RODOLPHE

GIVENCHY III

ΔΗΜΑΡΧΙΑΣ 14 ΤΗΛ. 27189

Ἡ πολύτιμη πεῖρα πολλῶν ΕΤΩΝ

Διαλέγουμε γιὰ σὰς τὰ καλύτερα

Βιβλία, Διακοσμητικά

Παιχνίδια

ΜΑΡΝΕΡΗΣ

Ἀντιπρόσωπος

«ΦΙΛΙΠΣ» - «ΜΕΒΕΑ»

ΕΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

Τηλέφ. 22.364

“ΝΙΑΟΥΣΤΑ”

ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

Έτος Α΄ — Φύλλο 1ο — ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1977

ΣΤΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Οδ. Ντινόπουλος, Έλ. Μήτσαλα, Ίωάν. Καρατσιώλης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΑΗΣ: Ε.Α. Κιάος

Χρ. Πεφδικάρη 3, — Τηλ. 27.093 — ΝΑΟΥΣΑ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ: Γεώργ. Γκέσιος

Βασ. Κων)νου 32 — Τηλ. 28.646

ΜΑΚΕΤΤΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Γ. Μπαδόλα

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: «Βιβλιοτυπωτική»

Περ. Ζέγγος — Δημ. Δρανίτσας και Σία Ο.Ε.

΄Αντ. Καμάρα 3 Τηλ. 260.140 — Θεσσαλονίκη

Περιεχόμενα

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

ΣΤ. ΔΑΔΗΣ: Έδω Έπαρχία 4

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

ΙΩΑΝ. ΠΑΠΑΔΡΙΑΝΟΥ: Οί Ναουσαίοι μετά την
Επανάσταση 5

Α. ΒΑΡΔΑΓΙΑΝΝΙΔΟΥ: Τσιάμης Καρατάσιος 6

ΝΙΚ. ΠΙΤΤΑΚΗΣ: «Νάουσα» 7

ΕΜ. ΒΑΣΣΑΜΙΔΗΣ: Ο Πολιορκητής της Νάουσας .. 8

ΣΤ. ΔΑΔΗΣ: Η μάχη της Χοντροσουγγιάς 11

ΡΕΠΟΡΤΑΖ

ΒΑΣ. ΣΤΑΝΙΟΥ: Ο κ. Τσάτσος στο Όλοκαύτωμα 13

ΕΡΕΥΝΕΣ

ΣΤ. ΔΑΔΗΣ: Αίτια Τσαντίδου 14

ΟΔ. ΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΣ: Τα 50 χρόνια της Δεσποκομίας 15

ΕΛ. ΜΗΤΣΑΛΑ: Ο Ναουσαίικος τρέγγος 16

Γ. ΜΠΟΥΤΑΡΗΣ: Τα κρασιά και η σημασία τους .. 19

ΓΕΩΡΓΙΚΑ

Ειδήσεις με αριθμούς — Σχέδια φυτεύσεως 21

Ο χρωματισμός των καρπών 22

ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΝΙΚ. ΣΠΑΡΤΗΣΗΣ: Τότι κι τώρα 23

ΔΙΑΦΟΡΑ

Τεχνικές Σχολές — Το Δημοτικό μας Θέατρο 24

Γνωριμία με τη Νάουσα 26

Ναουσαίικη κουζίνα 27

Ο Σύλλογος ΄Αποφοίτων 28

Παιδαγωγικά παραμύθια 30

Ναουσαίικο σταυρόλεξο 31

Ανέκδοτα — Γνωμικά 32

Για να γνωρίσουμε την περιοχή μας 33

Βιβλιοκρισία : Με άφορμή την πρόσφατη έκδοση της
ποιητικής συλλογής του Δημ. Μπάιτση 34

ΝΙΑΟΥΣΤΑ

Τὸ πρῶτο τεῦχος ἔφτασε
σὲ σένα ἀναγνώστη,
ποὺ ἀγαπᾷς τὴ Νιάουστα
τῆς χώρας τὸν ἐξῶστη.
΄Απόφοιτοι τὸ φρόντισαν
μὲ κόπο, μὲ μεράκι,
γιά συντροφιά σου τὸ πρωΐ.
τὸ γιόμα, τὸ βραδάκι.

ΣΤ. ΔΑΔΗΣ

΄Αγαπητοὶ φίλοι,

Μετὰ τὴν ἐπιτυχία καὶ τὴν γενικὴ ἀπὴχηση
ποὺ εἶχε ἡ ἀνατύπωση ἀπὸ τὸν Σύλλογό μας τῆς
«Ίστορίας τῆς Ναούσης» τοῦ Σιουγιαννάκη, προ-
χωροῦμε στὴν περιοδικὴ ἔκδοση τῆς «Νιάουστας».

Τὸ τόλμημα ἴσως ξαφνιάσει πολλοὺς. Σὰς βε-
βαιοῦμε ὅμως ὅτι ἡ ἰδέα μιᾶς ἐκδόσεως, κυκλοφοροῦ-
σε ἀπὸ μῆνες τώρα στὸ διοικητικὸ συμβούλιο. Γνω-
ρίζουμε τὰ προβλήματα, τὰ ἔξοδα καὶ τὴς «παγί-
δες» μιᾶς ἔκδοσης. Πιστεύουμε ὅμως ὅτι θὰ τὰ
ξεπεράσουμε.

Φίλοι μας,

Εἴμαστε ἓνας ἀπὸ τοὺς δεκάδες ἐκπολιτιστι-
κοὺς, μορφωτικοὺς καὶ ἀθλητικοὺς συλλόγους τῆς
Ναούσης. Ἀποτελοῦμε ἓνα μικρὸ λιθαράκι στὸ
ἐκπολιτιστικὸ οἰκοδόμημα. Φτάσαμε στὴν ἔκδοση
τῆς «Νιάουστας» γιατί κυρίως πιστεύουμε ὅτι,
ὅτι κι ἂν μείνει ΓΡΑΦΤΟ εἶναι κέρδος. Καὶ ἴ-
σως ἀκόμη παρακινήσουμε μερικοὺς νὰ γράψουν.
Γιατὶ νὰ τὸ κρύβουμε; Ὅλοι σχεδὸν οἱ Ναου-
σαῖοι ἔχουμε τὸν φόβο τῆς «πέννας». Ἄν πετύ-
χουμε αὐτό, ἴσως πετύχαμε τὸν σκοπὸ μας...

Φιλοδοχοῦμε νὰ δοῦμε στὶς σελίδες τῆς «Νιάου-
στας» συνεργασίες ὄλων τῶν τάξεων. Μικρῶν καὶ
μεγάλων. Ὅλων τῶν συλλόγων. Μὲ τὴν βασικὴ
προϋπόθεση αὐτὸ ποὺ θὰ γράψουν νὰ ἀφορᾷ τὴν
κίνηση, τὴν ζωὴ καὶ τὰ προβλήματα ἀποκλειστικὰ
καὶ μόνο τῆς Ναούσης.

Μὲ τὴ σειρά μας ὑποσχόμαστε νὰ γινόμαστε
καλύτεροι ἀπὸ τεῦχος σὲ τεῦχος. Τὶς κρίσεις καὶ
τὶς παρατηρήσεις θὰ τὶς δεχόμαστε εὐχάριστα, ἀ-
ναζητώντας ἀπὸ τὶς σελίδες αὐτὲς τὸν ζωτικὸ διά-
λογο.

Αὐτὰ γιὰ τὴν ὥρα ἐλπίζοντας ὅτι σύντομα θὰ
τὰ ξαναποῦμε.

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΙΔΙΩΤΩΝ

ΔΡΑΧ. 200

ΔΗΜΟΙ, ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ, ΣΥΝΕΣΜΟΙ

» 300

‘Ένα ταξίδι στο Βορρά

Τοῦ Σταύρου Δάδη

‘Ένα άντρίγγυνο ἐγκαταστημένο σιὴν Ἀθήνα, ἀπὸ τὰ λίγα, ποὺ εἶχαν πολλὰ χρόνια νὰ ταξιδέψουν στὸ Βορρά καὶ πὺδ εἰδικὰ στὴ Νάουσα, ὅπου ὑπῆρχαν δυὸ συγγενολόγια, ἀποφάσισε τὴν ἄνοδο μὲ τὸ Ι.Χ. αὐτοκίνητό του. Ἐφτασε στὸ ἔμπα τοῦ Ὀκτώβρη. Ὁ ἄντρας θυμόταν καλὰ τὸ χαμηλόσπιτο τοῦ συγγενῆ. Τράβηξε κατὰ κεῖ, ὁδηγώντας ἀνάμεσα ἀπὸ μιὰ μακριὰ σειρὰ αὐτοκινήτων, ἀνάμεσα σὲ φῶτα καὶ πολυκοσμία. Φτάνοντας στὸ «πάλε ποτέ» γνώριμο μέρος τάχασε. Ἰχνος ἀπὸ χαμηλόσπιτα. Πολυκατοικίες ὕψωναν αὐθάδικα τὸ ἀνάστημά τους στὰ μάτια τοῦ Ἀθηναίου ταξιδευτῆ. Διαφημιστικὰ πολύχρωμα φῶτα προκαλοῦσαν τὰ μάτια του καί, τὸ χειρότερο, ἄγρια κορναρίσματα πίσω του ἀπὸ ἀνυπόμονους Γιωταχῆδες τὸν ἀνάγκασαν νὰ συνεχίσει τὴν πορεία ἀνάμεσα στὴ φάλαγγα, χωρὶς νὰ ἔχει πετύχει κάποια ἐπαφὴ μὲ τὸ παρελθόν. Ἀναγκάστηκε νὰ ἀπομακρυνθεῖ ἄρκετὰ, νὰ σταθμεύσει κάπου μὲ τρομερὴ δυσκολία καὶ νὰ ξαναγυρίσει «μετὰ τῆς συμβίαις του» στὸν τόπο τῶν ἐρευνῶν περπατώντας. Ρώτησε καταστηματαρχες, διαβάτες, ἔχασε μιὰ ὥρα χρόνου, γιὰ νὰ πληροφορηθεῖ, πὺς τὸ χαμηλόσπιτο ἔδωσε τὴ θέση του στὸ μεγαθήριο τοῦ τσιμέντου, πὺς οἱ συγγενεῖς νοικιάζουν τὰ διαμερίσματα τῆς «ἀντιπαροχῆς», πὺς μένουν σὲ ἄγνωστη διεύθυνση. Τὸ ἀντρίγγυνο ἐπέστρεψε κουρασμένο στὸ αὐτοκίνητό του.

— Τί τό στάθμευες τόσο μακριά, καῦμένε; τοῦ παραπονέθηκε ἡ σύζυγος.

— Σοῦ φάνηκε, τῆς ἀπάντησε, ἀλλὰ τὰ πόδια του θὰ τὸν διέψευδαν, ἂν εἶχαν μιλήσει.

— Δὲν σοῦ ἔλεγα, ἐπέμεινε σιὴ γκρίνια ἡ σύντροφός του, νὰ τοὺς γράψουμε πρῶτα;

Ἡ μηχανὴ ξαναπῆρε μπρὸς, τὰ φῶτα πορείας ἀναψαν, τὸ φλῶς δούλεψε καὶ τὸ ἀμάξι «πῆρε δρόμο» γιὰ τὸν ἄλλο συγγενῆ. Διέσχισε τὴν ἀγορὰ μὲ τοὺς στε-

νοὺς τῆς δρόμους κατάφορτους ἀπὸ σιδηρικὸ καὶ κόσμο. Τὰ καταστήματα γεμάτα πελάτες. Καὶ τί καταστήματα! Ὡς καὶ γουναράδικα.

— Εἶδες ἄντρα; ρώτησε ἡ σύζυγος.

— Τί νὰ δῶ; ἀπάντησε κάπως κουρασμένα.

— Τὰ γουναράδικα. Ἄκου γουναράδικα στὴ Νάουσα!

Ἀφῆσαν τὴν ἀγορὰ καὶ «ἔπιασαν» τὴς γειτονιές. Καὶ δῶ τὸ σιδηρικὸ ἄφθονο. Σὲ μερικὰ σημεῖα τῶν δρόμων σχεδὸν ἔφραζε τὴ διέλευση. Προχωροῦσαν σιγά. Σὲ κάποια στιγμή ἀντίκρυσαν τὸ ποθοῦμενο. Τὸ σπίτι τοῦ συγγενῆ ἦταν σιὴ θέση του. Ἀνάσαναν ἀπὸ ἀνακούφιση. Στάθμευσαν σὲ μιὰν ἄκρη, κλειδῶσαν βιαστικὰ τὸ αὐτοκίνητο καὶ ἔτρεξαν στὸ σπίτι. Τὸ βρῆκαν κλειστὸ καὶ σκοτεινὸ. Ἐνας κόμπος ἀνέβηκε στὸ λαιμὸ τους. Μὲ ἀγωνία σχεδὸν χτύπησαν τὸ κουδούνι. Ξαναχτύπησαν. Ἀπάντηση καμιά. Ἐπέμειναν στὰ χτυπήματα τόσο, ποὺ μιὰ γειτόνισσα ἀναγκάστηκε νὰ βγεῖ στὸ παραθύρι καὶ νὰ τοὺς πεῖ.

— Καλέ, μὴ χτυπᾶτε. Δὲν εἶναι κανένας μέσα.

— Καὶ ποῦ πῆγαν; ρώτησε δειλὰ ἡ σύζυγος. Μήπως σιὴν ἀγορὰ;

— Καλὲ ποιὰ ἀγορὰ; Αὐτοὶ γυρίζουν τώρα σιὴν Εὐρώπη.

Κρύος ἰδρώτας περιέλουσε τοὺς Ἀθηναίους. Εὐχαρίστησαν τὴ γειτόνισσα καὶ μπῆκαν φαρμακωμένοι στὸ ἀμάξι.

— Καὶ τώρα;... ἀναρωτήθηκε ἡ γυναίκα.

— Τώρα δὲν μένει ἄλλο ἀπὸ τοῦ νὰ πᾶμε στὸ ξενοδοχεῖο.

Ἐκείνη τὴ στιγμή ἓνα νεαρὸ ζευγάρι πέρασε μπροστά τους.

— Κοίτα στολίδι! πέταξε τὸ θαυμαστικὸ τῆς ἡ σύζυγος.

Ἀκολούθησαν στιγμὲς βουβὰ μάρας. Τελικὰ τὸ αὐτοκίνητο μούγκρισε ξαφνικὰ καὶ ὥρμησε γιὰ μπρὸς ἄγρια λὲς κι ὁ ὁδηγὸς του ξεκινοῦσε γιὰ «ράλλυ», ἓνας ὁδηγὸς «ραλλίστας» μὲ πολλὰ χρονάκια σιὴν πλάτη καὶ μεγάλα ἀποθέματα λίπους.

— Σιγὰ ἀνθρωπέ μου, θὰ σκοτωθοῦμε, φώναξε ἀναστατωμένη ἡ γυναίκα.

Ὁ ὁδηγὸς σὰν νὰ μὴν ἄκουσε τίποτα, συνέχισε νὰ τρέχει παράτολμα καὶ ἔφτασε σὲ χρόνο ρεκόρ σὲ κάποιο γνωστὸ τοῦ ξενοδοχεῖο, γιὰ νὰ τὸ βρεῖ ὅμως γεμάτο. Τηλεφώνησε ἀπὸ κεῖ στὰ ἄλλα, μιὰ καὶ κεῖνα ἦταν κατὰμεστα ἀπὸ πελάτες. Ἐ αὐτὸ πῶς δὲν εἶχε προηγούμενο. Θὰ κοιμόταν σιὴν ἡλικία τῶν... ἦντα στὸ ἀμάξι;...

Τελικὰ κάποια τυχαία συνάντηση φίλου ἔσωσε τὴν κατάσταση. Οἱ Ἀθηναῖοι βολεύτηκαν σὲ σπιτι, ξεκουράστηκαν, καλοπέρασαν καί... ἄλλαξαν γνώμη γιὰ τὴ «φτωχὴ ἐπαρχία», ποὺ δὲν ἦταν πῶς οὐτε φτωχὴ, οὔτε ἐρημικὴ.

"Αγνωστες πτυχές των προσφύγων

ΟΙ ΝΑΟΥΣΑΙΟΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Του κ. Ι. Παπαδριανού, Έπιστημονικού συνεργάτου του ΙΜΧΑ

Ο Γιάννης Παπαδριανός είναι αρκετά γνωστός στους Ναουσαίους. Κιλεσμένος από τον Σύλλογο 'Αποφοίτων και από τον Δήμο Ναούσης έχει μιλήσει δυο φορές σε ισάριθμες διαλέξεις με μεγάλη επιτυχία.

Είναι πτυχιούχος της Φιλοσοφίας και έχει παρακολουθήσει ειδικά μαθήματα Βαλκανιολογίας του Μονάχου και του Βελιγραδίου. Ειδικευμένος στην ιστορία των Βαλκανικών χωρών εργάζεται από το 1967 σαν επιστημονικός συνεργάτης του 'Ινστιτούτου Μελετών Χερσονήσου του Αίμου (ΙΜΧΑ). Έγγραψε πολλές μελέτες οι οποίες δημοσιεύθηκαν σε ελληνικά και ξένα επιστημονικά περιοδικά, οι κοινότητες των οποίων τον καθιερώνουν σε Έλληνα βαλκανιολόγο.

Τρέφει μια ιδιαίτερη αγάπη για τη Νάουσα και ετοιμάζει μια αξιόλογη επιστημονική εργασία για τους απόδημους Ναουσαίους.

Όπως είναι γνωστό ή εξεγερση στη Νάουσα και στις υπόλοιπες επαρχίες της Μακεδονίας έναντι των Τούρκων κατά τα έτη 1821-22 παρ' όλο τον ήρωϊσμό των επαναστατών, τελικά απέτυχε. Την καταστολή της επαναστάσεως ακολουθούν σφαγές, λεηλασίες, εξανδραποδισμοί και άγρια τρομοκρατία. Η κατάσταση γενικά είναι τόσο αποπνικτική, ώστε πολλοί Ναουσαίοι και άλλοι Μακεδόνες αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τις πατρίδες τους και να σκορπιστούν στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα. Άνθρωποι σ' αυτούς βρίσκουμε αρκετούς να καταφεύγουν στα χωριά, τις κοινοπόλεις και τις πόλεις της ήμικοντινής τότε Σερβίας. Οί όμολογοί Σέρβοι δέχτηκαν τους Μακεδόνες πρόσφυγες με στοργή και τους περιέβαλαν με αδελφική αγάπη. Με την βοήθεια των Σέρ-

βων οι πρόσφυγες αυτοί κατόρθωσαν όχι μόνο να ξαναδημιουργήσουν τη ζωή τους, αλλά και να διακριθούν στους διάφορους κοινωνικούς τομείς.

Στις διάφορες επαρχίες της Σερβίας, βλέπουμε να εμφανίζονται τότε και μια άλλη κατηγορία Ναουσαίων. Πρόκειται για κείνους που έρχονται στη φιλική αυτή χώρα, για να ζητήσουν από τους Σέρβους χρήματα, τα όποια θα τους χρησίμευαν ως λύτρα για την απελευθέρωση των συγγενών τους που βρίσκονται αιχμάλωτοι στα χέρια των Τούρκων. Από τις ιστορικές πηγές, που έχουμε στη διάθεσή μας αντλούμε πολύτιμες πληροφορίες που μας βοηθούν να σχηματίσουμε σαφή εικόνα της συγκινητικής αλληλεγγύης που έδειξε ο σερβικός λαός και ο ηγεμόνας του Μίλος Όμπρένοβιτς προς τους δυστυχισμένους αυτούς ανθρώπους.

Έτσι οι ιστορικές πηγές μας πληροφορούν ότι ο Σέρβος ηγεμόνας Μίλος Όμπρένοβιτς επέτρεψε στις 26 'Ιουνίου του 1822 σε δύο Ναουσαίους, στον Πέτρο 'Αποστόλου και στον Δημήτριο Δωδο, να γυρίζουν ελεύθερα σε διάφορες επαρχίες της Σερβίας και να ζητούν οικονομική βοήθεια, για να μπορέσουν έτσι να συγκεντρώσουν τα απαραίτητα λύτρα προς απελευθέρωση των συγγενών τους, που κρατούνταν ως αιχμάλωτοι από τους Τούρκους.

Στις αρχές 'Οκτωβρίου του 1822 φτάνει στη Σερβία η γυναίκα του Ναουσαίου Τριανταφύλλου και θερμοπαρακαλεί τον ηγεμόνα των Σέρβων Μίλος Όμπρένοβιτς να της επιτρέψει να ζητεί από τους κατοίκους του Βελιγραδίου χρήματα, τα όποια θα

κατέβαλε στους Τούρκους για να απελευθερώσουν τη θυγατέρα της που την κρατούσαν αιχμάλωτη. Ο Σέρβος ηγεμόνας, χωρίς καμιά χρονοτριβή, στις 15 του ίδιου μήνα της δίνει την άδεια αυτή.

Τον Μάρτιο του 1823 κάποια χανούμσσα από το Βιδίνι της Βουλγαρίας έφερε στο Βελιγράδι μια Ναουσαία αιχμάλωτη, για να την πουλήσει. Κάποιος Σέρβος όμως έκλεψε τη Ναουσαία αυτή και την έφερε στο «Έθνικόν Διευθυντήριο» όπου βρίσκονταν οι ήγέτες του λαού, οι γνωστοί με το όνομα «κνέζοι». Έπειτα από μικρή διαδικασία οι Σέρβοι «κνέζοι» χάρισαν στη Ναουσαία αιχμάλωτη την ελευθερία της και για να μη μπορέσει πια να την ανακαλύψει ή χανούμσσα κυρία της, την ξείλιαν κρυφά σε μια πόλη που βρισκόταν μακριά από το Βελιγράδι στην Όστρόζνιτσα.

Την 1η Αυγούστου του 1825, μια άλλη Ναουσαία, που ονομάζονταν Αϊκατερίνη, γράφει μια αίτηση και την απευθύνει στον Σέρβο ηγεμόνα Μίλος Όμπρένοβιτς. Μέσα από τις γραμμές της αίτησης αυτής ξετυλίγεται όλο το δράμα που έζησε ή Ναουσαία γυναίκα «Οί Τούρκοι σκότωσαν κατά την επανάσταση του 1821 τον άνδρα μου», γράφει ή Ναουσαία Αϊκατερίνη στην αίτησή της προς τον Όμπρένοβιτς, «και αιχμαλώτισαν τρεις θυγατέρες μου και ένα γιό μου. Ένα μήνα μετά το τρομερό αυτό γεγονός, βρίσκω τις τρεις δυστυχισμένες θυγατέρες μου στο χαρέμι του Χασάν πασά στα Βιτόλια (Μοναστήρι). Ζητώντας ελεημοσύνες από τους χριστιανούς κατοίκους της περιοχής, κατόρθωσα, έπειτα από τέσσερα χρόνια, να συγκεντρώσω τα απαραίτητα λύτρα και να απελευθερώσω τις δυο νεώτερες θυγατέρες μου, ενώ την τρίτη ή Χασάν πασάς ήθελε να την κρατήσει κοντά του και να την έχει γυναίκα του. Μετά από λίγο χρόνο όμως ή πασάς αυτός έφυγε στην Πελοπόννησο και εκεί φυλακίστηκε· γι' αυτό έγραψε στο σπίτι του να παντρεύουν την θυγατέρα μου με τον άνεπίό του ή να την απελευθερώσουν. άφου όμως πληρώνονταν προηγουμένως

Ὁ Δημήτριος ἢ Τσάμης Καρατάσιος γεννήθηκε στὴ Νάουσα τῆς Μακεδονίας τὸ 1798. Ἦταν ὁ δεύτερος γιὸς τοῦ ἥρωα γέρο-Καρατάσιου.

Ὅταν μεγάλωσε, ἀκολούθησε τὸν πατέρα του, σ' ὅλες τὶς μάχες, τοὺς κινδύνους καὶ τοὺς θρίμβους του, στοὺς ἀγῶνες γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ Ἑθνους.

Διακρίθηκε στὴν πολιορκία τῆς Νάουσας καὶ στοὺς ἀγῶνες τῆς Κασσάνδρας καὶ τοῦ Ἀθω. Ἡ δράση του, δὲν περιορίζεται ὁμως μόνο στὴ Μακεδονία, ἀλλ' ἐπεκτείνεται καὶ στὴν ὑπόλοιπη Ἑλλάδα, μέχρι τὸ νοτιότατο ἄκρο τῆς, τὴν Κρήτη, στὴν ὁποία πῆγε τὸ 1841 ἐπικεφαλῆς ἐπιλέκτων Μακεδόνων ὁπλιτῶν γιὰ νὰ ἐνισχύσει τὸν ἀπελευθερωτικὸ ἀγῶνα. Στὴν ὑπόλοιπη ἀγωνιζομένη Ἑλλάδα πολέμησε στὶς μάχες τοῦ Πέτα, τῆς Σκιάθου, τοῦ Τρίκερι, τῆς Εὐβοίας, τῆς Ἀλοννήσου, τοῦ Σχοινόλακα, τῆς Μεσσηνίας κ.λ.π.

Τὰ τέσσερα τραύματα ποὺ ἀπέκτησε ἀπὸ τὶς διάφορες μάχες, μαρτυροῦν τὴν ἀνδρεία καὶ τὴν αὐταπάρνηση τοῦ Καρατάσιου γιὰ

καλά». Τελειώνοντας ἡ Ναουσαία Αἰκατερίνη τὴν αἴτησή της, παρακαλοῦσε τὸν Σέρβο ἡγεμόνα νὰ τῆς δώσει τὴν ἄδεια νὰ ζητεῖ ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῶν διαφόρων Σερβικῶν περιοχῶν χρήματα, τὰ ὁποία θὰ τῆς χρησίμευαν ὡς λύτρα γιὰ τὴν ἐξαγορὰ τῆς ἱρῆς θυγατέρας της ποὺ ἦταν ἀκόμη αἰχμάλωτη. Ὁ Μίλος Ὁμπρένοβιτς ἔδωσε ἀμέσως τὴν ἄδεια, ποὺ τοῦ ζήτησε ἡ δυστυχημένη Ναουσαία καὶ ἔτσι μὲ τὴν οἰκονομικὴ βοήθεια ὠρισμένων χριστιανῶν ἐμπόρων ἡ μητέρα αὐτῆς κατόρθωσε νὰ ἀπελευθερώσει καὶ τὴν τρίτη θυγατέρα της, πληρώνοντας 3.500 γρόσια.

Οἱ Σέρβοι, μὲ τὴν ἠθικὴ καὶ ὑλικὴ συμπαράστασή τους πρὸς τοὺς Ναουσαίους πρόσφυγες κατόρθωσαν νὰ ἐξοφλήσουν ἕνα μέρος τοῦ ἠθικοῦ χρέους ποὺ εἶχαν πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ κυρίως πρὸς τὴ Μακεδονία, ἡ ὁποία τοὺς εἶχε προσφέρει πολὺτιμες ὑπηρεσίες κατὰ τοὺς ἀπελευθερωτικούς τοὺς ἀγῶνες ἐναντίον τῶν Τούρκων (1803—1815).

Ἰωάννης Παπαδριανὸς

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΑΝΔΡΕΙΑΣ

ΤΣΑΜΗΣ ΚΑΡΑΤΑΣΙΟΣ

Τῆς Α. Βαρδαγιαννίδου

τὴν ἀπόκτηση τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ τόπου. Ἡ πατρίδα μὲ τὴν σειρά της ἰμῆσε τὸν ἥρωα μὲ τὸν βαθμὸ τοῦ Συνταγματάρχου. Τιμήθηκε ἀπὸ τὸ βασιλιά μὲ τὸ παράσημο τοῦ Σωτήρος. Ἀργότερα ἀπ' τὴν Αὐστρία τιμήθηκε μὲ τὸ παράσημο τοῦ «Σιδηροῦ Στέμματος» καὶ ὕστερα μὲ τὸ παράσημο τοῦ Ὁλδερμβούργου.

Τὸ 1829 διορίσθηκε χιλίαρχος τῆς Ζ' χιλιαρχίας. Τὸ πρῶτο ἐπίσημο ἔγγραφο ποὺ βρέθηκε ν' ἀποκαλεῖ τὸν Τσάμη χιλίαρχο εἶναι αὐτὸ ποὺ ἔστειλε ὁ στρατάρχης Ὑψηλάντης ἀπὸ τὸ στρατηγεῖο τῆς Ἀράχωβας πρὸς τὸν κυβερνήτη στὶς 3 Ἰανουαρίου 1829.

Σ' αὐτὸ γράφει: «...συχρόνως διώρισα καὶ τὸν Ζ' χιλίαρχο Καρατάσιο νὰ μένη εἰς Ἐλευσίαν φυλάττων ἐντελῶς τὴν θέσιν ἐκείνην».

Ὁ λαὸς ὅμως ὀνόμαζε τὸν Καρατάσιο στρατηγὸ καὶ μ' αὐτὸ τὸ ὄνομα εἶναι περισσότερο γνωστός, δηλαδὴ ὡς «στρατηγὸς Καρατάσιος».

Ὡς γνωστόν, μὲ τὸ πρωτόκολλο τοῦ Λονδίνου τῆς 3ης Φεβρουαρίου τοῦ 1830 ἡ Μακεδονία βρέθηκε ἔξω ἀπὸ τὰ σύνορα τοῦ νεοσύστατου Ἑλληνικοῦ κράτους. Ἀπὸ τὸ 1854 εἶχε ἀρχίσει μιὰ ἀλυσίδα ἀγῶνων τοῦ Μακεδονικοῦ λαοῦ, γιὰ ν' ἀπαλλάξει τὴ γεννέτειρα γῆ ἀπὸ τὴν τουρκικὴ καταπίεση. Ἐπίκεντρο τοῦ ἀγῶνα ἦταν ἡ Χαλκιδικὴ καὶ τὸ Ἅγιο Ὄρος καὶ ἀρχηγὸς ὁ Ναουσαῖος συνταγματάρχης Τσάμης Καρατάσιος.

Εἶχε καταλάβει λοιπὸν ὁ Καρατάσιος ὅτι «ἡ Ἀνατολὴ διὰ τῆς Ἀνατολῆς δύναται νὰ ἐλευθερωθῇ», ὅτι δηλαδή, ἡ πατρίδα τοῦ Μακεδονία θὰ μπορούσε νὰ ἐλευθερωθεῖ μόνο μὲ τὴ συνεργασία τῶν Βαλκανικῶν καὶ τῶν ἄλλων λαῶν. Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸ πραγματοποίησε ἀπὸ τὸ 1859 μέχρι τὸ 1861 περιοδεῖα στὴν Εὐρώπη.

Ἐπισκέφθηκε τὴν Ἱταλία, Γαλλία, Ἀγγλία, Ρωσία, ἀπ' ἐκεῖ κατέβηκε στὴ Ρουμανία, τὸ Μαυροβούνι καὶ τερμάτισε στὸ Βελιγράδι στὶς 1 Ὀκτωβρίου τοῦ 1861.

Στὴ Σερβικὴ πρωτεύουσα ἔφθασε τὴν καταλληλότερη σιγμὴ. Στὴ Βοσνία τὸ ἔδαφος ἦταν πρόσφορο γιὰ μιὰ Ἑλληνοσλαβικὴ συμφωνία. Ὁ Βόσνιος πατριώτης Ματέι Μπάν εἶχε ἰδρύσει κομιτάτο τὸ ὁποῖο ἀπὸ τὸ 1860 ἀνέπτυσε ἀξιόλογη δράση.

Ὁ Καρατάσιος φθάνοντας στὸ Βελιγράδι ἀρχισε ἀμέσως διαπραγματεύσεις μὲ τὸν Σέρβο ἡγεμόνα Μιχαὴλ Γ' Ὁμπρένοβιτς μὲ σκοπὸ νὰ δημιουργηθεῖ κοινὸ μέτωπο δράσεως ἐναντίον τῶν Τούρκων. Στὸ κοινὸ αὐτὸ μέτωπο θὰ συμμετεῖχαν οἱ Ἕλληνες, οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Βούλγαροι.

Ἡ παραμονὴ τοῦ πλησίον τῶν «ἀδελφῶν του» (ἔτσι ὀνόμαζε τοὺς Σέρβους) ἦταν πολὺ μικρὴ· μόλις εἴκοσι ἡμέρες. Δὲν εὐτύχησε νὰ δεῖ τὴ γῆ τὴ δική του καὶ τῶν ἀδελφῶν λαῶν ἐλεύθερη, γιατί πέθανε ξαφνικὰ στὶς 20 Ὀκτωβρίου τοῦ 1861, καταβεβλημένος ἀπὸ τὶς κακουχίες καὶ τοὺς συνεχεῖς ἀγῶνες.

Ὁ θάνατός του συντάραξε τοὺς ὑπόδουλους λαοὺς τῆς Βαλκανικῆς. Ὁ Τσάμης Καρατάσιος ὑπῆρξε γιὰ τὴν ἱστορία ἕνα σπάνιο παράδειγμα φιλοπατρίας καὶ αὐταπάρνησης. Οἱ Σέρβοι τὸν ἀγαποῦσαν καὶ τὸν ἐκτιμοῦσαν ἰδιαίτερα. Τὴν ἡμέρα τῆς κηδείας του ὁ καθηγητὴς Ματθαῖος Καραμάρκοβιτς ἐκφώνησε τὸν ἐπικλῆσιό λόγο, πλέκοντας τὸ ἐγκώμιο τοῦ ἥρωα. Στὴν πλάκα τοῦ τάφου του γράφηκε τὸ ἑξῆς ἐπίγραμμα:

Ταξιδιώτη, ὅταν περάσης ἀπ' αὐτὸν τὸν τόπο,

τὸν τάφο αὐτὸν προσκύνησε,

γιατὶ ἐδῶ βρίσκεται ἥρωας,

Ἡρώας μεγάλης μάχης καὶ ἱερῆς,

στὴν ὁποία κάθε εὐτυχία τῆς Ἑλλάδος ἔχει θεμελιωθῇ.

Καὶ ἂν ποτὲ πᾶς καὶ σὲ κείνες

τίς χώρες,

Ὅπου ζοῦν οἱ ἀδελφοὶ Ἕλληνες,

ἔκεῖ μακρὰ,

Πές τους ὅτι ξέρουμε νὰ ἐκτιμοῦμε

τίς λαβωριατιὰς τῶν ἡρώων

Γιατὶ καὶ ἡ γῆ αὐτὴ ἔχει ποτισθῇ

‘Απ’ τὰ παλιὰ ὡς τὰ τώρα

ΝΑΟΥΣΑ: Τ’ ΑΠΑΡΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΟΥ ΒΟΡΡΑ

‘Εκεῖ στὰ πλάγια τοῦ βουνοῦ Βέρμιον, ἐδῶ καὶ ἑκατοντάδες χρόνια ζοῦσαν μετὰ τὰ κοπάδια τους καὶ τὸ κυνήγι οἱ πρῶτοι παποῦδες μας οἱ Ναουσαῖοι, τὴν Παλιονιάουστα, πού λέμε σήμερα.

Κατὰ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς τουρκικῆς σκλαβιᾶς ἐπὶ ‘Εβρενοῦ κατέβηκαν κάτω ἀπὸ τὶς πηγές τῆς ‘Αράπιτσας, σὴν σημερινή θέση τῆς πατρίδας μας πού ζοῦμε σήμερα. Καθάριοι σὰν τὰ γάργαρα νερὰ τῆς ‘Αράπιτσας, πού σὰν μίνα θηλάζει τὰ παιδιὰ τῆς, ἀπὸ τότε ὡς τὰ σήμερα καὶ πάντα, ὀμνητικοὶ σὰν τῇ ροῇ τῆς, ἀμετακίνητοι σὲς θέσεις τους σὰν τὰ κοτρώνια τοῦ Βερμίου ἔζησαν καὶ ζοῦν οἱ Ναουσαῖοι σὸν τόπο τους.

Τόπος ὁμορφος, γόνιμος, πλούσιος καὶ ἑακουσμένος. ‘Η μίνα γῆ τῆς Νάουσας τρέφει ξεκούραστα τὰ παιδιὰ τῆς τοὺς Ναουσαῖους μετὰ πλούσια ἀγαθὰ.

Παλαιότερα μετὰ τὰ κρασιὰ καὶ τὸ μετὰξι καὶ σήμερα μετὰ τὰ ροδάκινα καὶ τὰ μῆλα πού τρῶν αὐτοὶ καὶ ἡ ‘Ελλάδα ὅλη, κ’ ἄπειροι ἄλλοι σὴν Εὐρώπη.

Κονιὰ σ’ αὐτὰ καὶ μαζί μ’ αὐτὰ τὸ ἔξυπνο μυαλὸ τοῦ Ναουσαίου δὲν ἄργησε νὰ δείξει κ’ ἄλλοι τὴ δύναμή του. Πλούσια βιοτεχνία ἀναπτύσσει στὰ μάλλινα σαγόνια πρῶτα μετὰ τοὺς ἀργαλειοὺς σ’ ὅλα τὰ σπῆτια καὶ τὰ μπατάνια (νεροτριβές) σὴν ‘Αράπιτσα.

Γιγάντια κλωστοῦφαντουργγία

Τοῦ συν)χου δασκάλου
Νικ. Πιττάκη

τώρα ἀπὸ τὶς πρῶτες σὴν ‘Ελλάδα.

Δραστήριοι καὶ ιολμηροὶ ἐπιχειρηματίες τότε Ναουσαῖοι μετὰ καραβάνια ἀπὸ μουλάρια, φεύγουν στὸ Μοναστήρι, τὸ Σεράγεβο, Βελιγράδι, ἀκόμα καὶ Βιέννη γιὰ νὰ πωλήσουν τὰ ἑακουσιὰ σαγόνια τῆς πατρίδας. Καὶ νὰ γυρίσουν πίσω, φορτωμένοι μετὰ φλουριὰ καὶ λίρες.

‘Η Νάουσα πλουταίνει, ἀκούγεται καὶ ἑκχωρίζει.

Καὶ ὁ Σουλτάνος προνόμια τῆς δίνει. Τουρκοὶ νὰ μὴ μπεῖ σὴν πόλη αὐτὴ σὲ ἄλλογο καβάλα. ‘Ενας κατῆς τῆς φτάνει. Κανένας ἄλλος.

Κι’ ἔτσι ἡ Νάουσα ἐλεύθερη σχεδὸν μετὰ ἄξιους προκρίτους καὶ μετὰ λαὸ περήφανο, γενναῖο, φτιάχνει τὴν μοῖρα πού τῆς πρέπει.

Δουλεῦει ἀκούραστα τὴ γῆ τῆς. Τρέφει καὶ ἀνατρέφει τὰ παιδιά τῆς, ὅπως τὰ πρέπει. Γιὰ νὰ φανοῦν καὶ νὰ σταθοῦν σὰν ἔρθῃ ἡ ὥρα ἄξια τῆς ἀποστολῆς τους.

Καὶ νὰ σὲ λίγο οἱ καρποί τῆς. Ζαφειράκης, Καρατσιαῖοι, Καραμπατάκηδες καὶ Σιουγγαραῖοι, Καρπιταῖοι καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἐπώνυμοι καὶ ἀνώνυμοι στὸ προσκλητήριο τῆς πατρίδας.

‘Η θυσία τῆς Νάουσας τὸ 1822 τὸν ‘Απρίλη μῆνα, δὲν ἦταν ἐπιπέλαιος αὐθρομητισμὸς ἐνθουσιασμοῦ καὶ μάλιστα ὕστερα ἀπὸ ζωὴ, σπάνια γιὰ σκλάβο λαὸ, ἀλλὰ συναίσθησις χρέους, κρίσιμης στιγμῆς καὶ καίτοι σκέψεως νοῦ καὶ καρδιᾶς. ‘Η δὲ θυσία τῶν γιαγιάδων μας στοὺς Στουμπάνους ὄχι ἀπόγνωσις ἢ μόνη λύσις, ἀλλὰ ἐλεύθερη ὑποταγὴ τοῦ ἀτόμου στὸ σωστό, τὸ πρέπον.

Ζηλόφθονα τὸ Βέρμιο κρατάει σφιχτὰ σὴν ἀγκαλιά του τὴν πανέμορφη κόρη Νάουσα. Δὲν τὴν ἀφήνει βῆμα πάρα κάτω ἀπὸ τὰ βράχια του νὰ φύγει.

Κι’ ἡ ‘Αράπιτσα μετὰ τὴ σειρὰ τῆς τὸ ἴδιο κάνει.

Μουγκρίζουν τὰ νερὰ τοῦ καταρράκτη τοῦ Μπίλη στὸ Μουσκόκι καὶ πὺρ κάτω.

‘Οχι! πὺρ κάτω δὲν θὰ πᾶτε. Πάρτε τὸ γάλα τὸ δικό μου καὶ σὰς φτάνει. Πὺρ κάτω ἄλλοι θὰ εἴστε ὄχι Ναουσαῖοι. Κι’ οἱ Ναουσαῖοι κάθισαν σὸν τόπο τους γιὰ πάντα. Τὰ ἔδωσαν ὅλα σὸν ἀγῶνα τοῦ ‘21, ὡς καὶ μωρὰ σὴν ἀγκαλιά τῆς μίνας, πνιγῆκαν μετὰ στὸ ποτάμι.

‘Απέραντο φουρνάριο τὸ 1912 ἡ Νάουσα ἦταν. Γιὰ νὰ ταῖσει τὸ νησιτικὸ στρατὸ πού ἦρθε. ‘Αλλη ἡ ἔκβασις τῆς μάχης θὰ ἦταν στὰ Γιαννιτσὰ μετὰ τὰ ὑπόλοιπα τοῦ Τουρκοῦ ἀσκήρια. Σχολεῖο καὶ φρούριο τῆς ‘Ελλάδας ἦταν στὰ χρόνια τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνα.

Τ’ ἀπαρτο κάστρο τοῦ Βορρά, ἡ ‘Ελλάδα ὅλη, ἐδῶ σὴν Νάουσα ἦταν σταματοῦμένη.

Τὰ ἔδωσε ὅλα καὶ δὲν πῆρε τίποτα.

Γνώρισε ἐκτιμητὲς τοῦ ἔργου τῆς πολλοὺς καὶ σπουδαίους Τιμητὲς κανέναν.

Βλοσυροὶ εἰς ὑδριάντες τῶν ἡρώων τῆς δέχονται κάθε χρόνο, λόγους καὶ στεφάνια δόξας.

Βαρέθηκαν ὅμως καὶ κάτι μουρμουρίζουν.

Τ’ ἀπαρτο κάστρο τοῦ Βορρά τὴ ΝΑΟΥΣΑ ΜΑΣ φτιάξτε τὴν κάστρο τοῦ πολιτισμοῦ ἐδῶ πού εἶναι. Τὰ ἔχει ὅλα, ὅπως εἶχε, γιὰ νὰ φανεῖ σὴν κρίσιμη τὴν ὥρα ΑΞΙΑ.

Μέγας ἥλιος ἐξανατείλας ἐκ τῆς πόλεως Ἰωαννίνων
τὴν τῶν δαιμόνων διώξεις σκοτόμαιναν
καὶ καταπλήττεις πιστῶν τὰ συστήματα,
τῶν ἐν Νιούσῃ, τῷ πλήθει τῶν θανάτων σου,
ὦ Θεόφανες, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε,
διορήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.
(Ἀπολυτίκιον τοῦ Ἁγίου)

Ὁ πολιοῦχος τῆς Ναούσης Ἅγιος Θεοφάνης

Σὲ μεγάλη τιμὴ ἔχει ἡ πόλις τῆς
Νάουσας τὸν πολιοῦχο καὶ προστά-
τη τῆς Ὀσίου Θεοφάνη τὸν νέο, τὸν
ἱδρυτὴ τοῦ Μοναστηρίου τῶν Τα-
ξιάρχων στὸ Βέριμα.

Μέρα τῆς μνήμης του εἶναι ἡ 19η
Αὐγούστου. Τὸ βράδυ ψάλλεται ὁ
μεγάλος Ἑσπερινὸς στὸ ναὸ τῆς
Παναγίας (Κοίμησι Θεοτόκου) καὶ
γίνεται πάνδημη λιτανεία. Ἀνήμε-
ρα γίνεται θεία λειτουργία στήν ὁ-
ποία χοροστατεῖ πολλές φορές ὁ Μη-
τροπολίτης Βεροίας καὶ Ναούσης.

Γιὰ τὸν Ἅγιο Θεοφάνη ὑπάρχει
εἰδική ἀκολουθία ἑσπερινοῦ καὶ
δρόρου. Ἡ πρώτη γνωστὴ ἀκολου-
θία εἶχε τυπωθεῖ στὴ Βενετία τὸ
1764 μετὰ ἐξοδα κάποιου Πολύκαρπου
Ἱερομονάχου τοῦ Πατ. Δημητρίου.
Ἐπανέκδοσή τῆς διορθωμένη ἀπὸ
τὸν Χατζηχριστόδουλο Χατζηπέτρου
Πατριδῆ (τυπώθηκε τὸ 1883 στὴν
Θεσσαλονίκη μετὰ ἀπὸ ἐγκρίση τῆς
ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Οἰ-
κουμενικοῦ Πατριαρχείου. Φέρει
ἀριθμὸ πρωτ. 7284) Φεβρουάριος
α' ὡς 1875) ἐξαντυπώθηκε μετὰ συ-
νεργασίαν τοῦ βασιλέως Σταύρου

Τοῦ Λυκειάρχου
Ἑρμανουὴλ Βαλσαμίδη

Γουργουλιάτου καὶ τῆς τοπικῆς ἐ-
φημερίδος Φωνὴ τῆς Ναούσης τὸ
1966 στὴ Νάουσα.

Παρακολουθώντας τὴν ἱερὴ ἀκο-
λουθία δρίσκομε πῶς ὁ ἅγιος ἦταν
Γιαννιώτης τὴν καταγωγή. Ἀναφέ-
ρεται ἡ καταγωγή του καὶ στὸ ἀ-
πολυτίκιον καὶ στὴν βιογραφία τοῦ
Ἁγίου.

Ἀπὸ τὰ Γιάννενα νέος ὁ Θεοφά-
νης ἦρθε στὸ Ἅγιο Ὄρος καὶ ἐγι-
νε μοναχὸς καὶ κατόπιν ἡγούμενος
στὸ Μοναστήρι τοῦ Δοχειαρίου.

Ἀπὸ τὸν κανόνα τοῦ Ἁγίου πλη-
ροφоруύμαστε ὅτι ὁ Ἅγιος Θεοφά-
νης διώχθηκε ἀπὸ τὸ Μοναστήρι ἀπὸ
τοὺς ἰδίους τοὺς μοναχοὺς πού στά-
θηκαν καὶ δειλοὶ καὶ ἀγνώμονες.

Τὸ τροπάριον εἶναι τῆς τρίτης
ᾠδῆς καὶ λέγει:

«Ἀπαίρων ἐξ ὄρους τοῦ Ἁγίου
ὡμῶς ἐκδόληθαίς ἐκ τῆς μονῆς Δο-
χειαρίου, ὅσκι, συγχώρησιν μονάζου-

σι, δηλοῖς τε καὶ ἀγνώμοσιν, ἐδ' ὅως
Πατὴρ μακάριε».

Στὴν βιογραφία τοῦ Ἁγίου ἀνα-
φέρεται ὅτι ὁ Ἅγιος Θεοφάνης εἶχε
μιά προσωπικὴ περιπέτεια. Οἱ Τοῦρ-
κοὶ πῆραν ἀπ' τὰ Γιάννενα τὸ γιό
τῆς ἀδελφῆς του, μικρὸ παιδί καὶ
τὸν πῆγαν στὴν Κων)πολη.

Ὁ Ἅγιος Θεοφάνης ἀφῆσε τὸ
Μοναστήρι, πῆγε στὴν Κων)πολη
καὶ ἐκεῖ ἀποδόθηκε σὲ ἕνα ἀγῶνα
καὶ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ παιδιοῦ.
Τὰ κατὰφερα, ἀγνωστο μετὰ ποῖο τρό-
πῳ πάντως φαίνεται πῶς οἱ Τοῦρ-
κοὶ ἔψαχναν τὸ παιδί.

Ἀπὸ ἑλλες πηγές σχετικὰ μετὰ
τὸ παιδομάζωμα, τὸν τόπο καταφυ-
γῆς τοῦ Ἁγίου καὶ τοὺς χρόνους
τῆς ζωῆς του ἔχουμε τίς ἐξῆς πλη-
ροφορίες: Τὰ Γιάννενα σύμφωνα μετὰ
τὸν ὁρισμὸ τοῦ Σινάν πασά, στὸν
ὁποῖο παραδόθηκαν τὸ 1430, εἶχαν
ἀποσπάσει ὁρισμένα προνόμια καὶ
ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὸ παιδομάζωμα (Κ.
Ἀριαντος). Ποῦ ἄραγε εἶμενε ὁ ἀ-
νεψιὸς τοῦ Ἁγίου Θεοφάνη γιὰ νὰ
τὸν πιάσει ἡ τιμιπὶδα τοῦ παιδομα-

ζώματος; Οί Τούρκοι είναι γεγονός ότι δεν τηρούσαν τα προνόμια, όταν είχαν ανάγκη. Της Ηπείρου είναι το τραγούδι:

Ἀνάθεμά σε βασιλιά, καὶ τρίς
ἀνάθεμά σε,

μὲ τὸ κακὸ ὀπόκαμες καὶ τὸ κα-
κὸ ποὺ κάνεις.

Στέλνεις, δένεις τοὺς γέροντες,
τοὺς πρώτους τοὺς παπᾶδες,
νὰ μάσεις παιδομάζωμα, νὰ κά-
νεις γενιτσάρους.

Κλαῖν οἱ γοναῖοι τὰ παιδιὰ, καὶ
οἱ ἀδελφές τ' ἀδέλφια,
κλαίγω καὶ ἐγὼ καὶ καίγομαι καὶ
ὅσο θὰ ζῶ θὰ κλαίγω.

Πέροι πῆραν τὸ γιόκα μου, φέτο
τὸν ἀδελφό μου

(καταγραφή Α. Βακαρόπουλου).

Τὸ παιδομάζωμα στὰ μέσα τοῦ
ΙΣΤ' αἰῶνα δρίσκεται σὲ ἔξαρση
καὶ μάλιστα πρὸς τὴν πλευρὰ τῆς
Ηπείρου μέχρι τὴν Ἀλβανία, ὥστε
νὰ προκληθεῖ ἀνταρσία (1565), ὅ-
πως ἀργότερα καὶ στὴ Νάουσα
(1705). Τίποτα δὲν ἀποκλείει νὰ
πάρθηκαν παιδιὰ ἱερέων ἢ προ-
πίων γιὰ ἔξο-ὄγλάν καὶ μέσα ἀπὸ
τὰ Γιάννενα, τὴν περίοδο αὐτή. Τὰ
ἔξο-ὄγλάν προσρρίζονταν γιὰ τὸ
παλάτι καὶ ἦταν μικρότερης ἡλικί-
ας ἀπὸ τοὺς ἀτζέμι-ὄγλάν ποὺ προ-
ρρίζονταν γιὰ γενιτσάρους. Οἱ ἔξο-
ὄγλάν ἦταν παιδιὰ μὲ ξεχωριστὴ ὀ-
μορφιά καὶ ἄρτια σωματικὴ διάπλα-
ση.

Περιπτώσεις ἔξαγοράς τῶν παι-
διῶν αὐτῶν καθ' ὁδὸν γίνονται: ἀν-
τιληπτές ἀπὸ τὸ κέντρο γιατί οἱ κα-
ταστάσεις συντάσσονται εἰς διπλοὺν
καὶ ἡ μία πῆγαινε στὴν Πόλη ἀπ'
εὐθείας μὲ τὸ ταχυδρομεῖο. Ἀπό-
κρυφη καὶ φυγάδευση παιδιοῦ ἀπὸ
τὰ ἔξο-ὄγλάν προκαλοῦσε κτηνυγ-
γὲ καὶ παραδειγματικές τιμωρίες
τῶν ἐνόχων.

Ἔτσι: ὅταν ὁ Ἅγιος ἐπιστρέφει
στὸ Μοναστήρι: μαζί μὲ τὸν ἀνεψιὸ
τοῦ ποὺ τὸν κυρεῖ: ἀμέσως μονα-
χό, παρὰ τὴν μικρή του ἡλικία, οἱ
ἄλλοι: καλόγεροι δυσφοροῦν, φοβοῦν-
ται: κακὸ γιὰ τὸ Μοναστήρι καὶ τε-
λικῶς ἀπειθεῖν ἀπὸ τὸν Ἅγιο Θεο-
φάνη νὰ πάρει τὸ νιοῖδι καὶ νὰ φυ-
γεῖ: ἀπὸ τὸ Μοναστήρι.

Τότε ὁ Ἅγιος, ὅπως λέγει τὸ
παραπάνω τροπάριο, ἀφοῦ συγχώ-
ρεσε τοὺς δεσλούς καὶ τοὺς ἀγνώμι-
νες, ἐφυγε ἀπὸ τὸ Μοναστήρι τοῦ
Δοχειαρίου διωγμένος δίαια.

Γιὰ νὰ καταλάβουμε ἀκόμα κα-
λύτερα τὰ γεγονότα θὰ πρέπει νὰ
σημειωθεῖ ὅτι τὸ Ἅγιο Ὅρος, τὸ
ὁποῖο κατοχυρώθηκε σὺν μονασι-
κὸς τέπος μὲ τὸ χρυσόβουλλο τοῦ
αὐτοκράτορα Βασιλείου Α' (885)
καὶ ὁργανώθηκε μὲ τὸ πρῶτο τυπι-
κό, τὸν «Τράγο» ποὺ ἐπικύρωσε μὲ
τὴν ὑπογραφή του ὁ «ΙΩΑΝΝΗΣ
ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ, ΤΩ: ΘΕΩ: ΠΙ-
ΣΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΡΩΜΑΙΩΝ», ὁ
Ἰωάννης Τσιμισχῆς (971 — 972),
ἔζησε στὰ χρόνια τῆς κάμψης
τῆς Βυζαντινῆς Αυτοκρατορίας καὶ
οἱ ἀναταραχὲς στὴν πολιτικὴ ζωὴ
εἶχαν τὸν ἀντίκτυπό τους στὸ Ὅ-
ρος ἢ σὲ περιπτώσεις καὶ προκα-
λοῦνταν ἀπ' αὐτό.

Ἡ κατάληψη τῆς Θεο(ν)ίκης τὸ
1430 ἀπ' τὸν Μουράτ τὸν Α' στά-
θηκε σταθμὸς γιὰ τὸ Ὅρος. Οἱ μο-
ναχοὶ πρόσφεραν ὑποταγὴν καὶ ὁ
Μουράτ ἀναγνώρισε τὰ προνόμια
τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Τὸ ἴδιο ἐπανα-
λήφθηκε ἀπ' τὸν Μωάμεθ μετὰ τὴν
πτώση τῆς Κων(ν)πόλεως στὰ 1453.

Ἡ ζωὴ τοῦ Ὁρους τὸν ΙΣΤ' αἰ-
ῶνα ὅχι μόνον συνεχίζεται ἀδιατά-
ρακτη, ἀλλὰ καὶ παρουσιάζεται
ἰδιαίτερη ἀνθισση στὴ μοναστικὴ πο-
λιτεία.

Εἶναι λοιπὸν εὐκολοεξηγήτο για-
τί τὸ περιστατικὸ τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ
Ἁγίου Θεοφάνη ἀντιμετωπίστηκε,
ὅπως ἀντιμετωπίστηκε, ἀπ' τοὺς μο-
ναχοὺς τῆς μονῆς Δοχειαρίου.

Ἀπὸ τὸ Δοχειαρί ὁ Ἅγιος Θεο-
φάνης ἔρχεται στὴν σκήτη τοῦ
Προδρόμου στὸν Ἀλιάκιονα. Ἡ
πλαγιά αὐτὴ εἶναι θαυμασία. Ἡ
σωματικὴ τῆς χλωρίδας πανδασία
τὰ πουλιὰ μὲ τὴν ἁρμονία τῶν κε-
λαδηνιάτων τους καὶ στὸ βάθος ὁ
ἐλαιοειδής Ἀλιάκιονας συνθέτουν
ἓνα ἐξαιρετικὰ ἥρεμο τοπίο. Ὅ,τι
χρεάζεται γιὰ ἡσυχαστήριον.

Ἡ σκήτη τοῦ Προδρόμου ἦταν
ὀνομαστὴ γιὰ τὸ πλῆθος τῶν μονα-
χῶν καὶ τὰ μεγάλα ὀνόματα ποὺ
ἔζησαν ἐκεῖ. Ἀνάμεσα τους ὁ Γρη-
γόριος ὁ Παλαμᾶς, ὁ Μητροπολί-
της καὶ Ἅγιος τῆς Θεο(ν)ίκης.

Υπάρχει λοιπὸν σύνδεση τοπικὴ
ἀνάμεσα στὸν Γρηγόριο καὶ στὸν
Θεοφάνη. Καὶ οἱ δύο ἐκινήθησαν ἀπὸ
τὸ Ὅρος καὶ στὴ συνέχεια ἀσκη-
τεῦσαν στὴν ἴδια Σκήτη. Υπάρχει
ἔραγε καὶ σύμπτωση χρονικὴ στὴ
ζωὴ τῶν δύο αὐτῶν ἀνδρῶν; Εἶναι
ἀπὸθανο. Ἀπέχουν μᾶλλον μεταξὺ

τους οἱ δύο ἄγιοι πάνω ἀπὸ δύο αἰ-
ῶνες. Ὡστόσο ὁ Γρηγόριος Παλα-
μᾶς, ποὺ γεννήθηκε στὴν Κων(ν)πολὴ
τὸ 1296 καὶ πέθανε ἀρχιεπίσκοπος
Θεο(ν)ίκης τὸ 1359, μὲ τὴν ζωὴ
του καὶ τὰ συγγράμματά του ἀσκη-
σε μεγάλῃ ἐπιρροῇ στὴν Βυζαντινὴ
μουσικιστικὴ θεώρηση τῆς μοναχι-
κῆς ζωῆς.

Δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸν ἀγνο-
ήσῃ, ἐνῶ πολλοὶ εἶναι οἱ θαυμαστὲς
του. Ὁ Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ποὺ
ἀγιοποιήθηκε ἀμέσως μετὰ τὸν θά-
νατό του, στάθηκε μορφὴ ποὺ ἐπι-
δλέθηκε στὸ Ὅρος.

Τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Θεοφάνης διω-
γμένος ἀπ' τὸ Ὅρος, ὅπως καὶ ὁ
Γρηγόριος, ἀκολουθεῖ τὰ δῆματα
τοῦ Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ: στὴν
Σκήτη τοῦ Προδρόμου Βεροίας, δεῖ-
χνει ὀλοφάνερα ὅτι ὁ Γρηγόριος ὁ
Παλαμᾶς ἀποτελεῖ καὶ γιὰ τὸν Ἅ-
γιο Θεοφάνη ἀντικείμενο μελέτης
καὶ πρότυπο ζωῆς.

Ὅμως ὁ Θεοφάνης παρ' ὅτι εἶ-
ναι ἡσυχαστὴς εἶναι ἄνθρωπος τῆς
δράσεως. Ὁ χαρακτηρισμὸς τῶν Δο-
χειαριτῶν μοναχῶν σὺν ἀγνωμόνων
δείχνει ὅτι ὁ Ἅγιος Θεοφάνης
πρόσφερε πολλὰ στὸ Μοναστήρι τοῦ
Δοχειαρίου. Καὶ πράγματι παρακο-
λουθώντας τίς χρονολογίες δρίσκου-
με πῶς στὴν ἐποχὴ ποὺ ὁ Θεοφάνης
πρέπει νὰ εἶναι στὸ Δοχειαρί κτίζε-
ται ὁ Ναὸς τῶν Ταξιάρχων (1568).
Εἶναι μὲ ἐκκλησιὰ κοιμωτέχνημα.
Ἀρμονικὲς ἀναλογίες, ἔκτονη τάση
πρὸς τὸ ὕψος ἀψογῆς λιθοδομίας, ἡ
καλύτερη Βυζαντινὴ, θαυμαστὴ εἰ-
κονογράφηση ἀπὸ τοὺς ζωγράφους
τῆς Κρητικῆς Σχολῆς Θεοφάνη
Στρελίτζα καὶ Τζώρτζη. Εἶναι ὁ
ναὸς ἔργο τοῦ Θεοφάνη; Δὲν γνωρί-
ζω τίποτε ποὺ νὰ ἀποκλείει νὰ εἶ-
ναι: κτήτωρ τοῦ ναοῦ ὁ Θεοφάνης.
Οἱ χρόνοι συμπίπτουν.

Ἀλλὰ καὶ στὴν Σκήτη τοῦ Προ-
δρόμου τῆς Βεροίας κτίζει ὁ Θεοφά-
νης περικαλῇ ναὸ τῆς Θεοτόκου.
Ἡ ὁργάνωση τῆς Μοναστικῆς ζωῆς
ἐν τῇ Σκήτῃ Μοναστήρι μὲ προ-
βολή. Προσελκύονται καὶ προσέρ-
χονται στὴ Μονὴ Προδρόμου πλῆ-
θος οἱ μοναχοί.

Ἄλλα τῇ Βέρεια ὑπάρχει ἡ Νά-
ουσα. Ἡ πόλη νεόκτιστη, στὴν πρῶ-
τῃ τῆς ἀνάπτυξης, ἔχει προνόμια,
ἀλλὰ καὶ πολλοὺς δισταγμούς. Φαί-
νεται πῶς κυριάρχησε στὴν πόλη

ένας φόβος, μία τάση αποξενώσεως από ό,τι Χριστιανικό. Και αυτό διφείλεται στον Τούρκο Ιεροδιδάσκαλο Σιάχ Λεαή που δεν ξέραμε αν στηρίζε την επιρροή του μόνο στη δύναμη του κατακτητή, στην δύναμη του 'Επιτρόπου του Γαζή 'Εδρενός ή και στην δική του προσωπικότητα. 'Ο Τεκές του βρίσκονται χτυπημένος ακριβώς κάτω από το σημερινό Δημοτικό Πάρκο κι η παράδοση διέσωσε το όνομά του με σεβασμό.

Στή Νάουσα ο 'Αγιος Θεοφάνης έρχεται να ενισχύσει την πίστη των Χριστιανών, προσκαλεσμένος ή αυτόκλητος. Να υπάρχει και σχέση καταγωγής μέρους έστω των κατοίκων της πόλεως με τον 'Αγιο Θεοφάνη; Δεν αποκλείεται το ένδεχόμενο οι Ναουσαίοι να έλκουν την καταγωγή απ' την 'Ηπειρο. (Οί Φ. Πέτσας και Γ. Χιονίδης έθεσαν ήδη το έρώτημα).

Τό γεγονός είναι: ότι στο τελευταίο τέταρτο του ΙΣΤ' αιώνα ο 'Αγιος Θεοφάνης αφήνει επίτροπό του στη Μονή του Προδρόμου τον άνεψό του που έχει άνδρωθεί ήδη και έρχεται στη Νάουσα. Είναι ένας εύσεβής Χριστιανός με ισχυρή προσωπικότητα και δύναμη ακαταμάχητη στο να εξάπτει το ζήλο των πιστών με τό κύρυγιά του, την αγιότητα του και τό ασκητικό του παράδειγμα. Οί Ναουσαίοι εκπλήσσονται απ' τή διδασκαλία του, την αγιότητά του και μιλούν για θαύματα του 'Αγίου. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι θρυσκόμαστε μπροστά σ' έναν άνδρα άποστολικό, έναν πραγματικό έθναπόστολο, πρόδρομο του Κοσμά του Αιτωλού. Είναι από τους άνδρες για τους οποίους ο σεβαστός καθηγητής μου Α. Βακαλόπουλος στην 'Ιστορία του συμπληρώνοντας τά παραπάνω γράφει: «Οί ίσιοι αυτοί αναζητούν ήσυχαστήρια και ιδρύουν σκήτες ή μονές σέ όρεινά και άπομονωμένα μέρη, όπου ή έρημιά και τό μεγαλείο του θείου γεννούν την μεταφυσική σκέψη».

Πάνω από τή Νάουσα στο άνοιγμα μιάς χαράδρας σ' ένα κοίλωμα του καταπράσινου Βέρμιου κτίζει ο 'Αγιος τό καινούργιο Μοναστήρι. Στο κέντρο ο ναός των 'Ασωμάτων στο Δοχειάρι. Τό μοναστήρι θα μείνει στην 'Ιστορία σαν Μοναστήρι των Ταξιάρχων. Τό έργο είναι με-

γάλο. Τό μαρτυρούν τά έρείπιά του. Καταστράφηκε τό 1822. Και μόνο τό έργο αυτό θα δικαίωνε μιά ζωή. Είναι έργο ζωής. Οί Ναουσαίοι σώζουν τήν παράδοση ότι για τήν μεταφορά της πέτρας του μοναστηριού χρησιμοποιήθηκε απ' τον 'Αγιο άρκούδα του Βερμίου. 'Ο λαός μόνον ζταν έντυπωσιάζεται από ένα έργο καταφεύγει στον μύθο. 'Ιδιαίτερα έντυπωσιακός ήταν ο Ναός στο κέντρο του άνισοσκελούς «Πί» που σχημάτιζαν τά υπερόψηλα κελλιά. Είναι επίμηχης ναός 'Αθωνικού τύπου, τρίκογχος με τρούλλο και τρουλλίσκους. Στον νάρθηκά του που είναι μαρμαρόστρωτος υπάρχει και πλάγια θύρα, στα νότια, προς τά κελλιά.

Βεβαίως και από τον ναό δεν σώζονται παρά μόνον έρείπια και ή πλάκα των έγκαινίων του ναού που μάς δίδει τήν χρονολογία (7101), πρωτομαγιά του 1593. 'Ο 'Αγιος Θεοφάνης φαίνεται πώς κτίζει και μέσα στην πόλη ναό Ταξιάρχων. Τά έρείπιά του βρίσκονται στα θεμέλια του Γ' δημοτικού σχολείου· άκόμη προτρέπει στο χτίσιμο και άλλων ναών όπως της Θεοτόκου, της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, του 'Αγίου Δημητρίου και του 'Αγίου Γεωργίου. Οί ναοί αυτοί καταστράφηκαν όλοι με τήν καταστροφή της

πόλεως από τους Τούρκους τό 1822. Τής ίδιας περιόδου είναι και ο ναός της Ζωοδόχου Πηγής ή Παναγιοπούλας κάτω από τήν πόλη. 'Η Παναγιοπούλα ήταν ο αντίποδας του Τεκέ του Σιάχ Λεαή και κληρονόμος της κτηματικής περιουσίας, αλλά και συνηθειών που έχουν σχέση με τήν σέ είδος φορολογία που επιβάλλονταν για τον Τεκέ και τό τέμενος του Γαζή 'Εδρενός Βέη στα Γιαννιτσά.

'Ο 'Αγιος Θεοφάνης δέθηκε πολύ με τή Νάουσα. Αγάπησε τον τόπο και τον δοθήσε να θρεί τον προσορισμό του. Δεν είναι τυχαίο ότι από τήν 'Ιστορία συνδέθηκε με τον οικισμό της πόλης.

'Ο 'Αγιος Θεοφάνης έμεινε στη Νάουσα μέχρι τά θατιά του γεράματα. Πλήρης ήμερών γύρισε στο Μοναστήρι της Βεροίας όπου δταν προαισθάνθηκε τό τέλος του κάλεσε όλους τους μοναχούς και των δύο μοναστηριών και τους έδωσε τίς τελευταίες του συμβουλές.

'Ο τάφος του και τά όστά του βρίσκονται στο Μοναστήρι του Προδρόμου. 'Η τίμιά του όμως Κάρα φυλάγεται στη Νάουσα σέ άσημο-πρόικλητη ναόσχημη κυκλοτερή θήκη, άκριβό προσκύνημα των εύσεβων Ναουσαίων.

'Εμμανουήλ Στ. Βαλσαμίδης

ΠΡΟΣΕΞΑΤΕ

- Οιοτήτες της «Νιάουστιας» είναι στη διάθεση όλων των Ναουσαίων και των φίλων του περιοδικού.
- Οί άποστελλόμενες για δημοσίευση εργασίες και άρθρα πρέπει να είναι σύντομες μέχρι 6 τό πολύ σελίδες γραφομηχανής και να μὴν έχουν δημοσιευθεί σέ άλλο περιοδικό ή έφημερίδα
- Παράκληση, οι εργασίες να γράφονται στη Δημοτική.
- 'Η «Νιάουστα» δεν φέρει καμιά ευθύνη για τίς έκφραζόμενες γνώμες των συνεργατών της.
- 'Εργασίες είτε δημοσιευθούν είτε όχι δεν επιστρέφονται.

Η «ΝΙΑΟΥΣΤΑ»

‘Η μάχη στη Χονδροσούγλα

Στις δεκατριές του ‘Απριλίου
ήμερα ήταν Τρίτη,
που φίλευεν ό ‘Αρχηγός
τους νέους απ’ την Κρήτη.

Η λαϊκή μουσα διεκτραγωδεί
τό θάνατο πολλών παλληκαριών
σε μιάν μάχη, που δόθηκε στη
στη Χοντροσούγλα ανάμεσα σι
αντάρτικα σώματα και σιόν τουρ-
κικό στρατό. Με την πρώτη στρο-
φή μας δίνει την ακριβή ήμερο-
μηνία και ήμερα, χωρίς να αναφέ-
ρει τό έτος, φαινόμενο, που πα-
ρατηρείται και σ’ άλλα δημοτικά
τραγούδια του τόπου μας. Ό λό-
γος της παρασιώπησης αυτής εί-
ναι απλός. Τό τραγούδι περνού-
σε από σιό μια σε στόμα, όταν ά-
κόμα ήταν νωποί οι τάφοι των νε-
κρών και σιους άμέσιως προσεχείς
μήνες μετά τό γεγονός. Σ’ αυτά
τά χρονικά διαστήματα όλοι γνώ-
ριζαν τό έτος, αλλά ή ήμερα και
ή ήμερομηνία σε όρισμένους του-
λάχιστον θάρχιζε να τυλίγεται με
την λήθη, την όποία ακριβώς, με
την πρώτη του στροφή, τό τραγού-
δι αποτινάζει. Προβλέψεις για τό
απώτερο μέλλον δέν μπορούμε
να ζητούμε από τη μουσα. “Ετσι
είμαστε αναγκασμένοι να κατα-
φύγουμε σε συλλογισμούς βγαλ-
μένους από την παράθεση πολ-
λών γεγονότων. Προσωπικά πι-
στεύω, ότι ή μάχη της Χοντρο-
σούγλας έγινε μέσα στα έτη 1905
και 1906 για τους εξής λόγους:
Πρώτον ό καπετάν Μακρής (‘Α-
θανάσιος Φωτίου Χατζής τό πρα-
γματικό του όνομα) από τη Σφί-
ντισα Πιερών τό 1904 πολέμοσε
με τό σώμα του Παύλου Μελά
σαν όμαδόρχης Κατέθηκε με τους
άνδρες του σι τη Νιάουστα μετά τό
θάνατο του άρχηγού του. Δέν ή-
ταν έπομένως δυνατόν να βρασκε-
ται ταυτοχρόνως σε δύο διαφορε-
τικά μέρη. Για και είναι έξ ακριβή
μένο, ότι έλαβε μέρος σι τη μάχη
της Χοντροσούγλας. Τό 1907 πά-
λι ό καπετάν Θανάσης Μακρής
άπουσίαζε από την πόλη πολε-
μώντας τους Βουλγάρους στα
βουνά γύρω από τό Φραγκότσι
και τό φθινόπωρο του ίδιου έτους

πέρασε με τον καπετάν ‘Αμύντια
τά σύνορα κατεβαίνοντας σι την έ-
λεύθερη Ελλάδα. “Ετσι αποκλεί-
οντας τά έτη 1904 και πρίν, επί-
σης τά έτη 1907 και μετέπειτα,
μας μένουν τό 1905 και 1906.

Του Σταύρου Δάδη

‘Απ’ αυτά διαλέγουμε τό 1906
γιατι σ’ αυτό οι δεκατριές του ‘Α-
πριλίου ήταν ήμερα Τρίτη. ‘Ακό-
μη ό Παύλος Τσάμης στο βιβλίο
του «Μακεδονικός Αγών», έκδο-
σης ΙΜΧΑ 1975, αναφέρει την
άφιξη του αντάρτικου σώματος
‘Ερμανουήλ Μπενή, Κρητικού,
σι τη Χοντροσούγλα σις 11 ‘Απρι-
λίου 1906.

Η πρώτη στροφή, μετά την ύ-
πενθύμιση της ήμερομηνίας, μι-
λάει για «φιλιά» τραπέζωμα κλέ-
φτικο με σφαχτά, ρακιά και κρα-
σιά, ξεφάντωμα, για να γιορτα-
σθει ό έρχομός των νέων Μακε-
δονομάχων από τη Κρήτη. Τους
φίλευεν ό ‘Αρχηγός. Λογικό ά-
φου αυτός κρατούσε τό ταμείο,
χωρίς αυτό να σημαίνει, ότι σι τη
φιλιά οι δωρεάν πρόσφορες των
Νιαουσινών ήταν άνύπαρκτες.
Υπάρχει ή άποψη, πως τά σώμα-
τα έπесαν σε ένέδρα καθώς όδοι-
πορούσαν από τη Νιάουστα προς
τη Βέρεια. Την άπορρίπτω για
τρείς λόγους. Πρώτον έμπιστεύ-
ομαι την έκδοχή ότι δημοτικού
μας τραγουδιού. Δεύτερον ή προ-
φορική παράδοση μιλάει για γλέν-
τι. Τρίτον ό τούρκικος στρατός,
βάσει σχεδίου, είχε κυκλώσει τό
σώμα πρίν από την έναρξη της
μάχης, πράγμα που δέν είναι δυ-
νατόν να γίνει σε ένέδρα.

“Οποιος θα ζήσει από μας
Να πάει εις την Κρήτη,
να πει εις τις μαννουλες μας
τη φοβερή μας Λύπη.

Η δεύτερη στροφή συνηγορεί
για τό γλέντι και όχι για ένέδρα,
όπου ό απόλυτος αίφνιδιασμός
δέν θα επέτρεπε σκέψεις για ζωή
ή θάνατο. «“Οποιος θα ζήσει...».

‘Ακόμη οι τρείς αυτές πρώτες λέ-
ξεις μας δίνουν να έννοήσουμε,
πως οι άντάρτες είχαν συνειδητο-
ποιήσει την ύπαρξη μεγάλων
τουρκικών δυνάμεων πρίν από
την έναμέτρη. Διάφορες πληρο-
ρίες της ανεβάζουν σιόν αριθμό
των 600 άνδρων. Δέν δείλιασαν
βέβαια καθόλου. “Εδωσαν την
οκληρή μάχη και απέκρουσαν τον
έχθρο πολεμώντας ξνας με δέκα.

Δέν τόλπιζα μανούλα μου,
για να μας ξεγυμνώσουν
και σ’ ένα μνήμα δεκατριές
για να μας παρακώσουν

Η τρίτη στροφή εκφράζει
τό παράπονο των νέων παιδιών,
που δέν περίμεναν τόσο πρόωρα
τό συναπάντημα με τό Χάρο. “Αν
ήταν ακριβώς δεκατριές δέν γνω-
ρίζουμε από άλλες πηγές. “Οπω-
δήποτε όμως γύρω σ’ αυτόν τον
αριθμό υπάρχει ή αλήθεια. Οι
τραυματίες θα ήσαν περισσότεροι
άσφαλως.

‘Ανάμεσά τους βρίσκονταν ό
γενικός άρχηγός της περιοχής
Βερμίου Κατεχάκης και ό Κατοί-
γαρης με έλαφρά μάλλον τραύ-
ματα. Η άνταρτομάνα Νάουσα
τους δέχτηκε, τους περίθαλψε
σι την Παναγιωπούλα, οργανώνον-
τας πολυάνθρωπο χειρουργείο ά-
πό γιατρούς, φαρμακοποιούς, άν-
δρες και γυναίκες του λαού, και
τους έκρυσε στα Νιαουσινά σπι-
τια.

Ποιος όμως μετρούσε τραυμα-
τισμένους, όταν δέν ήταν χτυπη-
μένοι θανάσιμα; Σχεδόν όλοι οι
αντάρτες είχαν στο κορμί τους βό-
λια του έχθρου από μία, από δύο,
από πολλές μάχες. Τά όνόματά
τους δε σκέπαζε κατά κανόνα ή
σιωγή, για τό φόβο καταδιώξεως
των οικογενειών των.

‘Ανάθεμα σιόν άρχηγό,
δέν έδωσες παράδες,
να στείλουμε σις νάνες μας,
ν’ άνάψουνε λαμπάδες

Η τέταρτη στροφή δέν αφήνει
καμιά άμφιβολία, πως τά περισ-
σότερα θύματα είχαν οι νεοαφι-
χθέντες Κρητικοί, άφου δέν πρό-

ΝΑΟΥΣΑ: Τὸ Μουσεῖο τοῦ Λυκείου Ἑλληνίδων Ναούσης

λαβαν νὰ πάρουν τὰ πρῶτα τους χρήματα, ἀπὸ τὸν ἀρχηγό τους. Τὰ θύματα τῶν Τούρκων, ἀναμφίβολα πολλά. Λόγω σκληρότητος τῆς μάχης, δὲν εἶναι γνωστά. Δὲν εἶναι γνωστά ἐπίσης τὰ ὀνόματα τῶν τραυματισθέντων Νιαουστινῶν. Στὴ μάχη αὕτῃ τρεῖς καπεταναῖοι ἔχασαν δικά τους πρόσωπα. Ὁ καπετὰν Μακρῆς τὸν ψυχολόγο του Θωμᾶ Γκουλιόβα, ὁ Τοιπούρας τὸν ἀνεψιό του καὶ ὁ Μπενῆς τὸν ὑπαρχηγό του.

Τὴ μεγάλη μάχη στὸ «χωράφι» τῆς Χοντροσούγλας, ὅταν τοὺς πλάκωσε σιρατὸς ἀπὸ τὴ Βέροια, σιρατὸς ἀπὸ τὴ Νιάουστα, κατὰ ἔκφραση τοῦ συμπατριώτη μας

δασκάλου Μπέμπη Δημητριάδη, τὴν πῆρε ὁ ζουρνᾶς καὶ τὴν ἔκαμε τραγούδι. Τὴν ἔπαιζε στὴν πατινάδα, στὴ θέση τοῦ θούριου «Ὡς πότε παλληκάρια...» τοῦ Ρήγα, συντροφεύοντας τὰ βήματα τῶν γενειοφόρων τῆς Μπούλας, μὲ τὰ γυμνωμένα σπαθιά.

Στὶς μέρες μας ἀναφέρεται κάποτε ἡ μάχη τῆς Χοντροσούγλας καὶ βρίσκονται μερικοὶ νὰ ὑποστηρίξουν, πὼς οἱ ἀντάρτες γλεντοῦσαν χωρὶς νὰ λάβουν μέτρα ἀσφαλείας. Αὐτὸ μᾶλλον δὲν εἶναι ἀληθινό. Κατὰ τὸν ἀναφερθέντα δάσκαλο, ὑπῆρχε σκοπὸς στὴν κάτω μεριὰ τοῦ «χωραφιου» στὶς φυλουργίες, ποὺ εἶδε μάλι-

στα τὸ τούρκικο ἀπόσπασμα καὶ εἰδοποίησε τὸν Κατσίγαρη. Αὐτὸς ὅμως δὲν ἔδωσε σημασία.

— Ἄς τους, πηγαίνουν γιὰ τὴ Νιάουστα, ἀποφάνθηκε.

Τὸ πρῶτο σφάλμα τῶν ἀνταρτῶν, κατὰ τὴ γνώμη μου συνίσταται στὴν ἀντίληψη, πὼς ἀπὸ τὴ μεριὰ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ δὲν θὰ ἐρχόταν ὁ ἐχθρός. Κι ὅμως ἀπὸ κεῖ κυρίως, τὴ Γλόμπα, ἔρθε ὁ αἰφνιδιασμός. Τὸ δεύτερο συνίσταται στὴν ἔλλειψη πονηριᾶς, φαινόμενο γενικὸ τῶν ξένων καπεταναίων, ποὺ οἰοῖτο πολὺ στὴν ἑλληνικὴ παράταξη.

Σταῦρος Δάδης

‘Ο Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας στό ‘Ολοκαύτωμα

Τῆς Βάσως Στάνιου

←
‘Ο κ. καὶ ἡ κ. Τσάτσου μὲ τὸν στρα-
τηγὸ κ. Ντάβο, μὲ τὸν Δήμαρχο καὶ
τὴν κ. Βλάχου, μπροστὰ στὸ ἄγαλμα
τῶν Στοιμπάνων.

Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ προέδρου τῆς Δημο-
κρατίας κ. Τσάτσου στὴ Νάουσα γιὰ τὶς
γιορτὲς τοῦ «‘Ολοκαυτώματος» ἀποτελέσας τὸ
γεγονὸς τῆς χρονιάς γιὰ τὴν ἡρωϊκὴ πόλη
μας.

Χρόνια ὀλέκληρα τὸ «‘Ολοκαύτωμα»
γιορτάζονταν «ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ ἡμῶν...».
Ἦταν ἀρκετὴ ἡ παρουσία ἑνὸς Ὑπουργοῦ
Βορείου Ἑλλάδος ἢ καὶ στὴν καλύτερη πε-
ρίπτωση τοῦ Ὑπουργοῦ Ἑθνικῆς Ἀμύνης.

Ἡ 17η Ἀπριλίου 1977 ὑπῆρξε μέρα ἱστορική.
Τὸ χρονικὸ πὺλ βράζει ἡ δόξα Βάσω
Στάνιου ὅς εἶναι τὸ ἀπλὸ «εὐχαριστῶ» μας
σὸν ἀνώτατο ἄρχοντα:

Καὶ τὸ ὄνειρο ἔγινε πραγματικότητα! Naὶ δὲν
θαὶ τὸ ξεχάσουμε ποτέ. Γιατὶ γιὰ μᾶς ἡ ἐπίσκεψη
τοῦ ἀνώτατου ἄρχοντα ἔστω καὶ σὲ πὺλ λαμπερὲς
καὶ ἱστορικὲς μας στιγμὲς ἦταν ὄνειρο.

Ζηλεύαμε τὸ Μεσολόγγι τὴν ἄλλη ἡρωϊκὴ πό-
λη τῆς χώρας μας. Κάθε χρόνο στὴν ἐπέτειο τῆς
ἡρωϊκῆς «Ἐξέδου» γέμιζε ἡ μικρὴ πόλη ἀπὸ
πρωθυπουργούς, ὑπουργούς, βουλευτές. Τὸ φετει-
νὸ «‘Ολοκαύτωμα» μᾶς ἔκανε νὰ νοιώσουμε κι ἐ-
μεῖς περήφανοι. Ραδιόφωνο, ἐφημερίδες, τηλεό-
ραση, τόνιζαν πρὶν ἀπὸ μέρες ἀκόμη τὴν ἐπίσκε-
ψη τοῦ προέδρου στὴ Νάουσα. Καὶ ἡ γιορτὴ μας
μας ἔδωκε τὶς πραγματικὲς τῆς διασώσεως.

Καὶ ἔφθασε ἡ 17η Ἀπριλίου.

‘Ο πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Κων)νος Τσά-
τσος καὶ ἡ σύζυγός του κ. Ἰωάννα Τσάτσου ἔ-
φθασαν στὴν πόλη μας σὲ 9.30 τὸ πρωὶ τῆς Κυ-
ριακῆς συνοδευόμενοι ἀπὸ τὸν ὑπουργὸ Β.Ε. κ.

Μάρτη, τὸν ἀρχηγὸ Ε.Δ. ἀντ)γο Ντάβο καὶ ἀνώ-
τερους ὑπαλλήλους τῆς προεδρίας.

Τοὺς ὑψηλοὺς ἐπισήμους ὑποδέχθηκαν στὴν
εἴσοδο τῆς πόλης μας ὁ δήμαρχος κ. Βλάχος, μέ-
λη τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, οἱ στρατιωτικὲς ἀρ-
χές, ἐκπρόσωποι ὀργανώσεων καὶ συλλόγων καὶ
πλῆθος κόσμου.

Στὴν προσφώνησή του ὁ δήμαρχος κ. Βλάχος
τόνισε ὅτι σὲ τὸ πρόσωπο τοῦ κ. Τσάτσου ὄλοι οἱ
Ναουσαῖοι καλωσορίζουν τὸν πρῶτο πρόεδρο τῆς
δημοκρατίας καὶ τὸν ἀξιο πνευματικὸ ἄνδρα. Με-
τὰ τὶς εὐχαριστίες τοῦ Προέδρου τὸ κλιμάκιο κα-
τευθύνθηκε περὶ πρὸς τὴ Δημαρχία ὑπὸ τὰ ζωη-
ρὰ καὶ παρατεταμένα χειροκροτήματα τοῦ λαοῦ
καὶ τῶν μαθητῶν πὺλ εἶχαν κατακλύσει τὶς δύο
 πλευρὲς τοῦ δρόμου.

Στὸ κτίριο τῆς Δημαρχίας, ἀπονεμήθηκε σὸν
κ. Τσάτσο — γιὰ πρώτη φορὰ στὴν ἱστορία τῆς
Νάουσας — τὸ χρυσὸ μετάλλιο τῆς πόλης μας.
Συγκινημένος ὁ πρόεδρος ἀπὸ τὴν τιμητικὴ ἀπο-
νομὴ τόνισε ὅτι «θαὶ ἀποτελέσει μιὰ ἀπὸ τὶς ὡραι-
ότερες ἀναμνήσεις τῆς ζωῆς του».

Στὴ συνέχεια ὅλη ἡ συνᾶδεία κατευθύνθηκε
σὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ ὅπου ἐψάλη ἡ ἐπίσημη
δοξολογία χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου
Μητροπολίτου Βεροίας καὶ Ναούσης κ. Παύλου.
Στὸν λιτό, χωρὶς περιτολογίες καὶ φαντασιω-
ἐκφράσεις πανηγυρικὸ τῆς ἡμέρας πὺλ ἐκφώνησε
ὁ Υ.Β.Ε. κ. Μάρτης τόνισε τὴν σημασία τῆς ἐπα-
νάστασης τοῦ 1821 καὶ τὴν θετικὴ συμβολὴ τῶν
ἡρωϊκῶν Ναουσαίων σὸν ἀγῶνα.

Μετὰ τὴν Δοξολογία, ἐπίσημοι καὶ λαὸς ἀνέ-
βηκαν σὲ τοὺς Στουμπάνους, τὸν κῶρο τῆς θυσίας,

ΛΙΤΣΑ ΥΦΑΝΤΙΔΟΥ: Μιά νέα παρουσία στο χώρο της τέχνης

Στην τρίτη κατά σειρά έκθεση ζωγραφικής, που ὀργάνωσε ὁ Σύλλογος Ἀποφοίτων Ναούσης στίς μέρες τοῦ περασμένου Πάσχα, παρουσίασε ἔργα της σέ Λάδια καί ἡ δεσποινίδα Λίτσα Ὑφαντίδου. Ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους καλλιτέχνες, παλιούς καί νέους, ποὺ ἔδωσαν, μπορῶ νὰ πῶ, περισσότερο ἀπ' ὅσα μποροῦσε νὰ περιμένει ἡ μικρὴ μας πόλη, ἡ Λίτσα σιάνθηκε ἡ ἀποκάλυψη τῶν ἡμερῶν. Τὰ ἔργα της φανέρωσαν στὰ ἔκπληκτα μάτια μας τὴ δύναμη καί τὸ πάθος, τὴν ἀγριοσύνη καί τὴν ἡμερότητα, ἕνα ἀξεπέραστο συνταίριασμα χρωμάτων ἐφάμιλλο τῆς σαγητεύτρας φύσης στίς πιὸ ὀριοφρεσ ὥρες της, τὴν πλαστικότητα στὸ ἀνθρώπινο σῶμα μὲ τὰ μέτρα μεγάλων ζωγράφων τῆς ἀναγέννησης. Ὑποταγμένος ἀκόμα στίς ἀρχικὲς ἐπιδράσεις τῆς καλλιτέχνης, νοερα, περπατῶ στοὺς καλαίσθητους χώρους τῆς ἔκθεσης καί τοὺς βρίσκω, ὅπως ἀκριβῶς καί τότε πολὺ μικροὺς γιὰ τὸ ἀνάστημά της. Πολὺ μικρὴ βρίσκω καί τὴ Νάουσα. Ὁ ἑλλαδικὸς χώρος τῆς ἀνήκει καί ὁ παγκόσμιος ἴσως μὲ τὴν ὑπαρξὴ ὀρισμένων προϋποθέσεων.

Πρὶν ἀπὸ ἕνα μήνα περίπου εἶχα τὴν εὐκαιρία νὰ δῶ τὴ Λίτσα στὸ σπίτι της, σταλμένος ἀπὸ τὸ «Σύλλογο» γιὰ μιὰ παρουσίαση στὸ ὑπὸ ἔκδοση περιοδικό του. Ἐκεῖ, ἀνάμεσα στοὺς δικούς της, ποὺ τὴν περιβάλλουν μὲ ἀγάπη, ἀνάμεσα στὰ ἔργα της, ποὺ ἡ ἴδια ἀγαπᾷ, μιλήσαμε γιὰ πολλὰ καί σημαντικὰ, γιὰ ἀσήμαντα, γιὰ πραγματώσεις, σκέψεις καί ὀραματισμούς. Σὰς μεταφέρω μερικὰ

Τοῦ Σταύρου Δάδη

ἀπὸ αὐτά, ὅσα ἀκριβῶς χρειάζονται γιὰ μιὰ συνοπτικὴ γνωριμία.

Ἄν ξεφυλλίσουμε τὶς σελίδες τοῦ καιροῦ καί γυρίσουμε πίσω μερικὰ χρόνια, θὰ δοῦμε τὴ σημερινὴ κοπέλλα μικρὸ κοριτσάκι τῆς δεύτερης τάξης τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου. Μὲ τὴν ποδιὰ τὴ σχολικὴ, μὲ τὴν τσάντα, τὸ «ἀναγνωστικό», τὰ τετράδια, τὰ χειροτεχνικὰ ὑλικά καί τὴν ὄρεξη γιὰ ἔκφραση πραγματοποιημένη σὲ σκίτσα καί ζωγραφιές. Δουλεῦει μὲ μελάνι, κάρβουνο, μολύβι. Βγαίνει στὸ παραθύρι. Στὸ ἀπέναντι καφενεδάκι ἕνας γεροντάκος πίνει ἀργά, ἀπολαυστικά, τὸν καφέ του. Τὸν σκισάρει, ἔτσι ἀπὸ μιὰ ἐσωτερικὴ παρόρμηση, χωρὶς νὰ γνωρίζει κἄν τὰ βασικὰ δεδομένα τῆς τεχνικῆς, καί πετυχαίνει. Ἐνας συγγενής, ἕνας ξάδερφος τοῦ πατέρα της, ἔρχεται ἀπὸ τὸ Κιλκίς. Ἡ μικρὴ τὸν περιεργάζεται ἔντονα. Ἐπειτα ἀποτραβιέται καί μεταφέρει μὲ τὰ μολύβια της τὴν ὄψη του στὸ χαρτί τόσο πειστικά, ποὺ ἡ μίνα της φοβᾶται μήπως ὁ συγγενής παρεξηγηθεῖ ἀπ' τὶς ἀποτυπωμένες ρυτίδες, ἂν νόμιζε τὸν ἑαυτό του νεώτερο. Καί ὁ καιρὸς διαβαίνει. Ἡ μικρὴ σκισάρει καί ζωγραφίζει γιὰ τὸν ἑαυτό της. Ἰδιαίτερα τὴν εὐχαριστεῖ ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ δύσκολα θέματα ζωγραφικῆς, οἱ προσωπογραφίες.

Φτάνουμε στὸ 1976. Σ' αὐτὸ τὸ ἔτος μπαίνει στοὺς παιδικούς καὶ νεανικούς ἐρασιτεχνισμούς ἡ ἀπόφαση γιὰ μιὰ δουλειὰ ὑπεύθυνη. Εἶναι καί ἡ παρόρμηση, ποὺ νοιώθει ἡ καλλιτέχνης, γιὰ ἔξω-

τερύκευση. Ἔτσι ρίχνεται σ' ἕνα πεδίο χωρὶς τὴν παραμικρὴ βοήθεια ἀπὸ κάποιον ἄλλο ἔμπειρο στὴ δουλειά. Ἐνα σωρὸ ἐρωτήματα τὴ βασανίζουν. Ποῦ νὰ ζωγραφίσει, πῶς νὰ στρώσει τὶς ἐπιφάνειες, πῶς ν' ἀναμίξει τὰ χρώματα; Μὲ μοναδικὸ ἐφόδιο τὶς δικές της μικρὲς ἐμπειρίες πειραματίζεται. Διαλύει τὰ χρώματα μὲ πετρέλαιο, μὲ νέφτι, μὲ λινέλαιο. Καί φτιάχνει τὴν πρώτη της προσωπογραφία μὲ λάδια. Μιὰ προσωπογραφία ἐκφραστικὴ, ἀλλὰ ἀνεμοδαρμένη, μπορῶ νὰ πῶ, ἀπὸ τοὺς πειραματισμούς της δημιουργοῦ, ποὺ ὅμως τὴν ὀδήγησαν τόσο σύντομα στὸ χάραγμα τῆς σωστῆς ρότας.

Σήμερα ἔχει ἀρκετὴ δουλειὰ ἔτοιμη. Κυριαρχοῦν ὀλοκληρωτικὰ σχεδὸν οἱ προσωπογραφίες. Ἄν ζωγράφιζε ἕναν πίνακα μὲ λουλούδια, τῷκανε γιὰ τὴ μίνα της. Κί' ἂν ζωγράφιζε, ἐπίσης, μιὰ θαλασσογραφία, εἶναι γιὰτὶ βρέθηκε τὸ περασμένο καλοκαίρι γιὰ μερικὲς μέρες στὴν Ποτίδαια Χαλκιδικῆς δίπλα δίπλα μὲ τὴ γαλάζια θάλασσα καί τὶς στητὲς ἀκόμη γραφικότητες τοῦ ἑλληνικοῦ ὑπαιθρίου χώρου. Ἔτσι, ἐπειδὴ ὑπάρχουν μερικὰ «ἄν» εἶχαμε τὴν τύχη ὅσοι ἐπισκεφτήκαμε τὴν τοιαύτη ἔκθεση τοῦ Συλλόγου Ἀποφοίτων νὰ δοῦμε θαυμάσιους πίνακες «ἐκ τοῦ φυσικοῦ», ὅπως τὸ γκιοῦμι μὲ τὰ ρόδια καί τὰ κάστανα, ὅπως τὴ γκαζόλα μὲ τὰ σκόρδα.

Ἡ Λίτσα Ὑφαντίδου ποὺ ζεῖ καί ἐργάζεται ἀνάμεσά μας (εἶναι ὑπάλληλος τοῦ Γενικοῦ Κρατικοῦ Νοσοκομ. Ναούσης), στίς ἐλεύθερες ὥρες της παίρνει τὸ φῶς ἀπ' τὴν ψυχὴ της καί τὸ ἀπλώνει στοὺς μουσαμάδες, παίρνει τὴ δύναμη τῆς ψυχῆς της καί τὴ διωρίζει στίς μορφές, ἀπλόχερα, γιὰτὶ περισσότερο εἶναι τὸ φῶς μέσα της. περισσότερα εἶναι ἡ δύναμη.

ὅπου μετὰ τὸ τρισάγιο ὁ κ. Πρόεδρος ἔρριξε δῶφνον στεφάνι στὸ θυλικὸ βάραθρο.

Ἀκολούθησε ἡ μεγαλειώδης παρέλαση, ποὺ χρόνια εἶχαμε νὰ παρακολουθήσουμε. Ἰδιαίτερα ἐντυπωσιακὴ ἡ ἐμφάνιση τοῦ σιρατοῦ προκάλεσε ρίγη συγκινήσεως.

Μετὰ τὴν παρέλαση δόθηκε γεῦμα πρὸς τιμὴ τοῦ κ. Τσάτσου στὴ Στρατιωτικὴ Λέσχη, ὅπου γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ ὁ κ. Πρόεδρος δέχθηκε τὶς εὐχαριστίες τῶν Ναουσαίων καί τοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία

νὰ μιλήσει μὲ πολλοὺς καί γιὰ διάφορα θέματα.

Μετὰ τὴν μεσημεριανὴ ἀνάπαυση, τὸ προεδρικὸ ζευγὸς καί ἡ συνοδεία του ἀναχώρησαν γιὰ τὴν Ἑδεσσα συνεχίζοντας τὴν περιοδεία τους στὴν Κ/Δ Μακεδονία.

Οἱ εὐχὲς ὅλων τῶν Ναουσαίων ἵς τὸν συνοδεύουν πάντα. Ἐρεῖς δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε παρὰ ἕνα ἀπλό:

«Εὐχαριστοῦμε κύριε Πρόεδρε».

1927 - 1957: ΤΑ 50ΧΡΟΝΑ ΤΗΣ ΔΕΝΔΡΟΚΟΜΙΑΣ ΜΑΣ

Του 'Οδ. Ντινοπούλου, ειδικού γεωπόνου 'Ινστιτούτου
ΔενδροκομίαςΝαούσης-Προέδρου του Συλλόγου 'Αποφοίτων

Έφ'ετος συμπληρώνονται πενήντα χρόνια από τότε που εγκαταστάθηκε ο πρώτος αξιόλογος δπωρώνας στην περιοχή της Νάουσας.

Πρὶν πενήντα χρόνια, τὸ ἔτος 1927 ἕνας δπωρώνας γεννιέται στὴ θέση «τσιφλίκι» τοῦ Κοπανοῦ. Ἦταν ἡ ἀρχή. Ἦταν τὸ ξεκίνημα. Ἦταν τὸ πρῶτα δένδρα. Ἀπὸ τότε φυτεύθηκαν καὶ φυτεύονται χιλιάδες δένδρα. Μέσα σὲ πενήντα χρόνια ἄλλαξε ἡ ὄψη τῆς περιοχῆς. Δὲν χρειάζεται νὰ ιονισθεῖ ἐδῶ ποιά εἶναι ἡ συμβολὴ τῆς δενδροκαλλιέργειας στὴν οἰκονομία τοῦ τόπου εἰδικὰ καὶ στὴν ἐθνικὴ οἰκονομία γενικώτερα. Αὐτὰ εἶναι πράγματα γνωστά καὶ χιλιεπιωμένα.

Ἔτος 1927. Ληξιαρχικὴ πράξη γεννήσεως τῆς συστηματικῆς δενδροκομίας. Ἄς ἀκούσουμε τὴ φωνὴ ἑνὸς Ναουσαίου πὺ ἐξῆσε ἀπὸ κοντὰ τὰ γενέθλια τῆς δενδροκομίας. Ὁ ἀγαπητὸς κύριος Πολύδωρος Μπιλιούρης εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ μᾶς διηγηθεῖ τὰ παρὰκάτω.

Βρισκόμαστε στὸ ἔτος 1927. Οἱ ἀδελφοὶ Λαναρὰ ἀποφασίζουν νὰ φυτεύσουν τὶς πρῶτες ροδακινιές. Στὴ διάθεσή τους ἔχουν 240 στρέμματα καὶ ἀγοράζουν ἄλλα 30 στρ. Τὴν πρωτοβουλία τὴν ἔχουν ὁ Σταῦρος Λαναρὰς μαζί μὲ τὸν κουνιάδο του Φωκίωνα Πexλιθάνο. Φυτεύονται οἱ πρῶτες Ἑλμπέρτες (κίτρινη καὶ πράσινη). Φυτεύονται ἐπίσης σὲ μικρότερη ἔκταση τὰ κουνιόνα καὶ τὰ «μαῖσια». Στὸς διαδρόμους τοῦ κτήματος φυτεύονται καὶ οἱ πρῶτες μηλιές.

Στὴν φάρμα ἀσχολοῦνται μόνιμα τριάντα ἐργάτες. Τὴν δενδροκομικὴ εὐθύνη τοῦ δπωρώνα τὴν ἔχει ἀναλάβει ὁ Ἀναστάσιος Δούμτος. Αὐτὸς δίνει ὁδηγίες γιὰ τὸ κλάδεμα κ.λ.π.

Ὁ Σταῦρος Λαναρὰς ἀγαποῦσε τὰ δένδρα καὶ πίστευε στὸν δυναμικὸ ρόλο τῆς δενδροκομίας. Πίστευε ὅτι ἡ δενδροκομία μποροῦσε νὰ βοηθήσει τὸν τόπο ἀποφασιστικά. Ἐβλεπε μακρὰ. Πηγαίνει στὴν Ἰταλία καὶ ἐντυπωσιάζεται ἀπὸ τὴν ροδακινοκαλλιέργεια. Τὸν βασάνιζε ἡ σκέψη νὰ βρεῖ κάποιον εἰδικὸ στὰ θέματα τῆς δενδροκομίας. Ψάχνει παντοῦ. Ἡ τύχη ἔρχεται ἀργότερα.

Βρισκόμαστε στὸ φθινόπωρο τοῦ ἔτους 1935. Κάπου σ' ἕνα κτῆμα τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς τῆς Θεσσαλονίκης, ὁ Σ. Λαναρὰς γνωρίζεται ἐντελῶς τυχαῖα μὲ τοὺς ἀδελφοὺς Βιγκάντο. Οἱ Βιγκάντο ἦταν Ἰταλοὶ πὺ εἶχαν ἐγκατασταθεῖ στὴν Ἑλλάδα μετὰ τὸν πρῶτο παγκόσμιον πόλεμο. Ὁ Σ. Λαναρὰς ἐκτιμᾷ τὴν ἐργασία τοῦ Φ. Βιγκάνιο καὶ τὸν προσλαμβάνει σὰν τεχνικὸ σύμβουλο καὶ κύριο ὑπεύθυνο γιὰ τὸ κτῆμα. Ὁ Φρ. Βιγκάνιο ἦταν λακὸς τύπος καὶ ἀποκτᾷ γρήγορα τὴν ἐμπιστοσύνη τῶν συνεργατῶν του. Ἀναπτύσσει πρωτοβουλία χωρὶς περιορισμούς, ἐπάνω στὰ θέματα τῆς δενδροκαλλιέργειας (κλάδεμα, ψεκασμοί, ἀγορὰ δενδρῶν κ.λ.π.). Ἡ συμφωνία μετὰ τὸν Βιγκάντο καὶ ἀδελφῶν Λαναρὰ ἦταν ἡ ἑξῆς:

— Τὰ διάφορα καλλιεργητικὰ ἔξοδα βαρύνουν τοὺς ἀδελφοὺς Λαναρὰ.

— Τὰ κέρδη θὰ μοιράζονται σὲ μισά.

— Οἱ ζημιές θὰ ἐπιβαρύνουν τοὺς ἀδελφοὺς Λαναρὰ.

Ὁ Βιγκάντο παραγγέλλει 600 δενδρύλλια Μπελφόρ (παραγωγικῆ). Ἀπὸ αὐτὰ δίνει 100 δενδρύλλια στὸν Πολύδωρο Μπιλιούρη ὁ ὁποῖος παρακολουθοῦσε τὸ κτῆμα ἀπὸ λογιστικῆς πλευρᾶς.

Τότε τὰ χρησιμοποιούμενα φάρ-

μακα ἦσαν ὁ ἀρσενικὸς μόλυβδος, τὸ θειασβέστιο, ἡ κασία, ἡ νικοτίνη καὶ ὁ βορδιγάλειος πολτός.

Τὰ ἔτη 1935, 1936 καὶ 1937 ἦταν χρονιές μὲ παθητικὸ. Τὸ ἔτος 1938 ἄφησε τὰ πρῶτα κέρδη. Κατὰ τὸ ἔτος 1938 προέκυψε θέμα διαθέσεως ροδακίνων. Ἦταν μιὰ παραγωγὴ περίπου 80 τόννων.

Τὰ ροδάκινα τὰ ἔπαιρναν οἱ ἀδελφοὶ Χαλκούση ἐπὶ προμηθεία. Τρία φορτηγὰ αὐτοκίνητα ἔμειναν ἀπούλητα στὴν Θεσσαλονίκη. Ἦταν ἡ πρώτη κρίση ροδακίνων. Τεράστιες δυσκολίες στὴν μεταφορά. Κάθε βράδυ στὶς 7.30 φορτώνονται τὰ ροδάκινα σὲ βαγόνια εἰδικὰ (κλούβες). Σὺσκευάζονται σὲ εἰδικὲς μπανιέρες ξύλινες τῶν 25—28 κιλῶν. Τὰ βαγόνια αὐτὰ φθάνουν στὸ Πλατὺ. Ἄλλη ἀμαρτωσιτοχία ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη, ἡ ἐπιβατικὴ (ταχεῖα) τὰ ἔπαιρνε καὶ τὰ μετέφερε στὴν Ἀθήνα. Τὰ ροδάκινα προωθοῦνται καὶ μὲ τὰ αὐτοκίνητα. Ἐκαναν τότε δύο μέρες ταξίδι. Ἀκολουθοῦσαν τὴν διαδρομὴ Νάουσα — Καστανιά — Κοζάνη — Σαρανιάπορο — Λάρισα — Ἀθήνα.

Τὸ 1937 μπαίνουν στὴν καρποφορία τὰ Μπελφόρ. Τὸ 1940 τὰ Μπελφόρ βρίσκονται στὸ φῶλ τῆς ἀποδόσεως. Οἱ Παντελῆς Σίμος καὶ Ἀντώνης Πέγιος παίρνουν παραγγελίες καὶ κατασκευάζουν τὰ τελλάρια καὶ τὶς μπανιέρες.

Πέρασαν πενήντα χρόνια. Τεράστια ἀλλαγὴ. Ἐκπληκτικὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς δενδροκομίας. Πολλοὶ παράγοντες συνετέλεσαν σὲ οἰκοδόμημα τῆς δενδροκομίας. Πολλοὶ βάλανε τὸ λιθαράκι τους. Ὅμως τὸ δίδυμο Σ. Λαναρὰ καὶ Φ. Βιγκάντο εἶναι ἕνας βασικὸς ἀκρογωνιαίος λίθος τοῦ οἰκοδομήματος. Εἶναι οἱ πρωτοπόροι. Ἄλλος σπουδαῖος ἀκρογωνιαίος λίθος εἶναι καὶ οἱ πρωτοπόροι τῶν χωριῶν Ριζίρι καὶ Σεβαστιανὰ. Ἀξίζει ὁ κόπος νὰ γραφεῖ αὐτὴ ἱστορία τῆς δενδροκομίας. Μιὰ ἱστορία ὁλοκληρωμένη. Μιὰ ἱστορία πὺ κάποτε τὸ φρούτο προοριζόταν μόνον γιὰ τοὺς ἀρρώστους καὶ σήμερὰ ἔχει μπεῖ σὲ κάθε ἑλληνικὸ σπίτι. Τὸν λόγο ἔχουν οἱ παλαιοί. Αὐτοὶ πὺ ξέρουν τὰ γεγονότα. Ἄς γράψουν στὴ «Νιάουστα».

Ὁ Ναουσαΐικος τρύγος

Τῆς Ἑλένης Μήτσαλα

Ἄς μεταφερθοῦμε γιὰ λίγο νο-
ερά μερικά χρόνια πίσω, στίς ἀρ-
χές τοῦ αἰῶνα μας. στή μιὰ ἀπὸ
τὶς τρεῖς δημοφες κόρες τοῦ Βερ-
μίου τῆ Νάουσα. Κτισμένη στὰ
πόδια τοῦ ἡμερου βουνοῦ, εἶναι
βουτηγμένη μέσα σιὸ πράσινο. Τὸ
δάσος πρὸς τὰ πάνω, τὰ ἀμπέλια
τῆς πρὸς τὰ κάτω καὶ αὐτὴ στή
μέση ἀγναντεύει μιὰ τὸ βουνό,
ποὺ μέσα ἀπὸ τὰ σπλάγχνα του
τῆς χαρίζει τὸ κρυσταλλένιο νε-
ρό του, καὶ μιὰ τὸν κάμπο, ἀπ' ὅ-
που παίρνει τὴ ζωὴ της, τὸ κρασί.

Οἱ κάτοικοί της ζοῦν ἡσυχὰ ὅ-
λο τὸ χρόνο μὲ τὶς μικροχαρές,
τὶς μικροανησυχίες τους, καὶ ἔρ-
χεται ὁ τρύγος νὰ τοὺς βγάλει
ἀπὸ τὴ ρουτίνα τους καὶ νὰ τοὺς
παρασύρει σιὸ μαγικὸ καράβι τοῦ
Διόνυσου. Εἶναι φανερό, ὅτι στίς
γιορτιές τοῦ κρασιοῦ τῆς ἀρχαιό-
τητας ἔχουν τὴ ρίζα τους πολλὲς
ἀπὸ τὶς συνήθειες, ποὺ σχετίζον-
ται μὲ τὸν τρύγο, τὶς ὁποῖες πα-
ραδίδει ἀναλλοίωτες ὁ πατέρας
σιὸ γιὸ κι αὐτὸς σιὸν δικό του.

Ἀρκετὲς μέρες πρὶν ἀπὸ τὸ
μεγάλον πανηγύρι τοῦ τρύγου ἀρ-
χίζουν οἱ προετοιμασίες στὰ σπί-
τια.

Τὸ πρῶτον σημάδι τοῦ τρυγητοῦ
εἶναι οἱ «κάδες» καὶ τὰ «βαένια»
ποὺ βγαίνουν σιὸ δρόμο μπροστὰ
ἀπὸ κάθε σπίτι γιὰ νὰ μουσκέ-
ψουν. Οἱ κάδες εἶναι ξύλινα δο-
χεῖα μὲ κυλινδρική τὴν πλάγια
ἐπιφάνεια, ἀνοιχτὰ ἀπὸ τὴν πά-
νω μεριά, ποὺ ἔχουν ὕψος 1,10
μ. καὶ διάμετρο 1,5 μ. περίπου.
Τὰ βαένια ἔχουν τὸ σχῆμα βαρε-
λιοῦ, μόνο ποὺ εἶναι κατὰ πολὺ
μεγαλύτερα ἀφοῦ ἔχουν χωρητι-
κότητα μέχρι καὶ 2500 ὀκάδες
(2750 κιλά περίπου). Ἐπάνω ὑ-
πάρχει ἕνα ἀνοιγμα, ποὺ νὰ χω-
ρᾷ ἴσα ἴσα ἄνθρωπο, ἢ πόρτα.

Γεμίζουν μὲ νερό κάδες καὶ
βαένια, γιὰ νὰ φουσκώσῃ τὸ ξύ-
λο καὶ νὰ κλείσουν οἱ χαρα-
γματιές, ποὺ ὑπάρχουν ἀνάμεσα
σιὸ σανάδια. Ὅλη ἡ πόλη μοιά-
ζει μὲ τεράστιον οἶνοποιεῖο, μὲ τὰ

παραταγμένα βαένια στίς δυὸ
πλευρὲς τοῦ δρόμου, στὰ περισ-
σότερα σπίτια ὑπάρχουν τρία ἢ
τέσσαρα, σ' ἄλλα λιγώτερα σ' ἄλ-
λα περισσότερα.

Ἀπὸ καιρὸ εἶναι ἔτοιμα τὰ κα-
λάθια, χοντὰ καὶ ἀνθεκτικά, πολ-
λὰ πλεγμένα ἀπὸ τοὺς ἴδιους
τοὺς ἀμπελουργοὺς μὲ βέργες
λυγαριάς. Εἶναι ἔτοιμα καὶ περι-
μένουν τὰ χέρια ποὺ θὰ τὰ κου-
βαλήσουν καὶ θὰ τὰ γεμίσουν μὲ
τὸν μαῦρον καρπὸ. Καὶ πρέπει νὰ
εἶναι γυναίκεῖα τὰ χέρια αὐτά.
Ἡ Ναουσαία ὅμως δὲν εἶναι σω-
στὸ νὰ πάει σιὸ ἀμπέλι. Παλάτι
καὶ φυλακὴ της εἶναι τὸ σπίτι
της. Ἡ δουλειὰ ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι
θεωρεῖται ἀκόμα μεγάλη ντροπὴ,
γι' αὐτὸ τὸ προσωπικὸ συγκεν-
τρώνεται ἀπὸ τὰ γύρω χωριά. Εἶ-
ναι γυναῖκες ἐργατικές, συνηθι-
σμένες στὴ δουλειά, ποὺ ἔρχον-
ται κάθε χρόνο στὴ Νάουσα, γιὰ
τὸν τρύγο. Τὶς φωνάζουν «μώμι-
σες». Αὐτὲς φιλοξενοῦνται καὶ
φιλεῦνται ὅλες τὶς μέρες τῆς
δουλειᾶς σιὸ σπίτι τοῦ νοικοκύρη.

Καὶ ἔρχεται ἡ πρώτη μέρα. Ἀ-
πὸ τὸ βράδυ εἶναι τὰ πάντα ἔτοι-
μα: καδιά, καλάθια, καντάρια.
Πολὺ πρὶν ξημερώσῃ, ὅλοι εἶναι
σιὸ πόδι, ἐτοιμάζονται καὶ ξεκι-
νοῦν. Σχηματίζουν μιὰ πομπή,
ποὺ μοιάζει νὰ πηγαίνει σὲ πα-
νηγύρι μᾶλλον παρὰ στὴ δουλειά.
Μπροστὰ ἡ γκάιντα παίζοντας
χαρούμενους σκοποὺς, ἀκολου-
θοῦν οἱ μώμισες, σὰν σύγχρονοι
θηλυκοὶ σειληνοί. Σιὸ κεφάλι φο-
ροῦν ἄσπρο κεφαλόδεσμο. Εἶναι
στολισμένες μὲ λουλούδια. Στὰ
χέρια κρατοῦν τὸ καλάθι καὶ προ-
χωροῦν χορεύοντας καὶ τραγου-
δώντας τὸ σκοπὸ τῆς γκάιντας.

Μαζὶ τρέχουν καὶ τὰ παιδιά, ποὺ
μέρες περίμεναν αὐτὴ τὴν ὥρα.
Πίσω σιγοντάρουν τὸ τραγούδι
τὰ μεγάλα κουδούνια, ποὺ εἶναι
κρεμασμένα σιὸ λαιμὸ τῶν ἀλό-
γων. Αὐτὰ εἶναι φορτωμένα μὲ
τὰ καδιά — ξύλινα δοχεῖα, ἀνοι-
χτὰ ἀπὸ πάνω, μέσα στὰ ὁποῖα
μεταφέρουν τὰ σταφύλια — στο-
λισμένα καὶ αὐτὰ μὲ λουλούδια.
Ὁ κάθε κερατζίης (ἀχθοφόρος)
ἔχει κάνει πλεξούδα τὴν οὐρὰ
τοῦ ἀλόγου του καὶ ἔχει κρεμά-
σει σ' αὐτὴ πολὺχρωμες κορδέλ-
λες. Ὁ ἥχος τῶν κουδουνιῶν ἀν-
τάμα μὲ τὴν συριχτὴ φωνὴ τῆς
γκάιντας ἀντιλαλεῖ σιὸν κάμπο
ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη.

Ἡ πομπὴ φθάνει σι' ἀμπέλι,
ὁ ἥλιος ἀκόμα δὲν ἔχει καλὰ κα-
λὰ ἀνατείλλει, ἀλλὰ ἡ δουλειὰ
ἀρχίζει. Τὰ καλάθια γεμίζουν
καὶ ἀδειάζουν. Τὸ τραγούδι συνε-
χίζεται. Τὸ σταφύλι ρίχνονται
σιὸ καδιά. Δυὸ παλικάρια τὰ ζυ-
γίζουν μὲ τὸ καντάρι. Τὸ κάθε
καδιὸ πρέπει νὰ ἔχει 50 ὀκάδες
ἀκριβῶς. Ἄν ἔχει λιγώτερες,
πατοῦν τὰ σταφύλια μὲ τὸ πατη-
τήρι ὥστε νὰ δημιουργηθεῖ χώ-
ρος, γιὰ νὰ ρίξουν καὶ ἄλλα. Ὁ-
ταν συμπληρωθεῖ τὸ φόρτωμα ὁ
κερατζίης τὸ ἀνεβάζει σιὸ σπίτι,
ἀδειάζει τὰ σταφύλια στὴν κάδα
ποὺ εἶναι καὶ αὐτὴ στολισμένη μὲ
λουλούδια καὶ ξανακατεβαίνει.
Ὁ δρόμος ὅλη τὴν ἡμέρα δὲν
ἡσυχάζει ἀπὸ τὰ ζῶα ποὺ διασταυ-
ρώνονται ἄλλα μὲ βαρὺ φορτίο
καὶ ἄλλα μὲ κόψιο.

Καὶ ἔρχεται τὸ μεσημέρι. Ἡ
κούραση ἀρχίζει νὰ βαραίνει τὰ
χέρια τῶν δουλευτᾶδων. Εἶναι ὥ-
ρα γιὰ φαγητὸ καὶ ξεκούραση.
Ἡ νοικοκυρὰ ἔχει στείλει ἀπὸ τὸ
σπίτι τὴ γκαβάνα (σκεπαστὸ χάλ-
κινο δοχεῖο γιὰ τὴν μεταφορὰ
φαγητοῦ) μὲ τὸ φαῖ, κατσίκι, σπι-
φάδο εἶναι ἡ «σπεσιαλιτέ», μπο-
ροῦμε, νὰ ποῦμε, τοῦ τρύγου, σπι-
τικὸ ψωμί, μπάτισιο καὶ τὴν κόφα
μὲ τὸ κρασί.

Τὸ βράδυ ὁ γυρισμὸς εἶναι πά-
λι πανηγυρικός. Προηγεῖται ἡ
γκάιντα, ἀκολουθοῦν οἱ μώμισες,
τραγουδώντας καὶ χορεύοντας
λὲς καὶ ἡ κούραση τῆς ἡμέρας
ἔφυγε ξαφνικὰ καὶ κλείνουν τὴν
πομπὴ τὰ ἄλλα, βαρυφορτωμένα
ὅπως τώρα.

Ὁλος αὐτὸς ὁ κόσμος παρου-
σιάζει ἕνα θέαμα, ποὺ ἀξίζει νὰ

ιὸ δεῖ κανένας. Εἶναι δὲ μιὰ ἀπὸ τὶς σπάνιες εὐκαιρίες γιὰ τὶς κοπέλλες, νὰ βγοῦν ἀπὸ τὸ σπίτι, χωρὶς νὰ παρεξηγηθοῦν. Ὅλα τὰ κορίτσια ἀπὸ τοὺς πάνω «μαχαλάδες» συγκεντρώνονται σὲ γνωστὰ σπίτια στὴν εἴσοδο καὶ στὸ κέντρο τῆς πόλης, γιὰ νὰ δοῦν μέσα ἀπὸ τὰ σίδερα τῶν παραθύρων τὸν τρύγο.

Στὸ σπίτι, μπροστὰ στὴν ἀνοικτὴ πόρτα περιμένει ἡ νοικοκυρά, ἀνασκουμπωμένη τὶς μύμιες. Ἀπὸ νωρὶς ἔχει ἐτοιμάσει γι' αὐτὲς πῖττα σταρίσια, κολοκυθένια, φτιαγμένη μὲ πολλὴ τέχνη. Ἀνεβαίνουν ὅλες σὶδ ἀπλόχωρο ἀνώγι μὲ τὸ σοφρὰ στὴ μέση.

Γιὰ τοὺς ἄνδρες ὅπως καίτω στὴν αὐλὴ ἡ δουλειὰ δὲν ἔχει ἀκόρια τελειώσει. Κάποιος πρέπει νὰ μπεῖ στὴν κάδα ξυπόλητος, μὲ καθαρὰ πόδια γιὰ νὰ πατήσῃ τὰ σταφύλια. Πατὰ μὲ μικρὰ στριφτὰ βήματα. Σὲ κάθε πάτημα τὰ πέλματα βουλιάζουν ὅλο καὶ βαθύτερα. Τὸ κρασοστάφυλο γίνεται μούστος, μαῦρος καὶ γλυκός. Τὸν χύνουν μὲ τὸν κουβά στὸ βαένι, γιὰ νὰ ρίξουν στὴ θέση του ἄλλα σταφύλια ἀπάτητα, καὶ ὁ ἀργὸς ἰδιότυπος αὐτὸς χορὸς πάνω στὰ σταφύλια συνεχίζεται μέχρις ὅτου τελειώσουν ὅλα.

Καὶ ἔρχεται ἡ ὥρα τῆς ἀνάπαυσης. Τὰ πάντα ἡσυχάζουν καὶ μόνο ὁ δραγάτης ξαγρυπνᾷ στὸ κτήμα πάνω στὴ δραγασιά του (καλύβι πάνω σὲ πασσάλους), γιὰ νὰ φυλάει τὸ ἀμπέλι ἀπὸ τοὺς σταφυλοκλέφτες.

Τὸ πρωῒ πάλι ἡ ἴδια διαδικασία, ἡ ἴδια χαρά, τὸ ἴδιο πανηγύρι καὶ αὐτὴ γιὰ 15 ἡμέρες περίπου ὅσες κρατάει ὁ τρύγος.

Ἀπὸ τὸ πάτημα τῆς τελευταίας βραδιάς κρατοῦν μούστο καθαρὸ, χωρὶς τσίπουρα (φλοῦδες, γαμπιά καὶ κουκούτσια σταφυλιῶν) γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς νοικοκυρᾶς τώρα. Αὐτὴ κόβει τὸ μούστο μέσα στὸ καδί, γιὰ νὰ μὴ κραοῦσῃ δηλαδὴ ρίχνει σ' αὐτὸν ποσκινισμένο χῶμα ὄσπρο, μαζεμένο μὲ προσοχὴ ἀπὸ καθαρὸ μέρος καὶ τὸν ἀνακατεύει συνέχεια μ' ἕνα μακρὸ ξύλο μέχρι πού ν' ὁμορίσει, ὁπότε καὶ τὸν σκεπάζει. Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωῒ τὸν βράζει μέσα σ' ἕνα μεγάλο καζάνι καθαρὸ, πού ὑπάρχει ἀπὸ πολλὰς γενιᾶς γι' αὐτὴ καὶ μόνον τὴ χρή-

ση. Ἐνὸ μέρος τοῦ μούστου γίνεται μέλι, μὲ κόρες μέσα (κοιμάτια ἀπὸ κολοκύθα) ρενιζούλια (ξηραμένες καρπουζόφλουντες) καὶ κυδιῶνια κομματιασμένα. Μὲ τὸ ὑπόλοιπο γίνεται ἡ μυστοτόπιτα (πυκτὸς χυλὸς μούστου καὶ ἀλευριοῦ πού ἔχουν βρασθεῖ μαζί). Κάθε σπίτι τῆς γειτονιάς παίρνει τὸ μερίδιό του: ἕνα πιάτο. Λίγα κοιμάτια μυστοτόπιτας ξεραίνονται στὸν ἥλιο, γιὰ νὰ δοθοῦν στὰ παιδιὰ τὰ Χριστούγεννα ὅταν θάρθουν νὰ ποῦν τὰ κάλαντα. Τέλος ἡ νοικοκυρά κάνει καὶ τὰ σουτζούκια πού εἶναι καὶ τὸ νοστιμότερο ἀπὸ τὰ γλυκὰ προϊόντα τοῦ σταφυλιοῦ. Ἀρμαθιάζει καθαρισμένα καρύδια καὶ τὰ βουτὰ μέσα στὴ ζεστὴ ἀκόρια μυστοτόπιτα, κατόπιν τὰ ξεραίνει καὶ τὰ κρατᾷ, γιὰ νὰ τὰ προσφέρει σιτοὺς ἐπισκέπτες τῆς τῆς χειμῶνα.

Γιὰ τὴν ὥρα ἡ δουλειὰ τῆς ἔχει τελειώσει, μένει ὅμως μιὰ ἀκόρη ὑποχρέωση, ὅταν θὰ βγεῖ τὸ κρασί. Μέχρι τώρα ἔκανε ὅλο γλυκὰ, τότε θὰ κάνει κάτι περισσότερο πικάντικο τὴ «σταφυλαρμιά». Σὲ μεγάλα πήλινα δοχεῖα «γκαβάνες» θὰ βάλει σταφύλια, πού κράτησε ἀπὸ τὸν τρύγο καὶ τὰ εἶχε ἀπλωμένα στὸ καλαρωτό, γιὰ νὰ μὴ χαλάσουν, θὰ γεμίσει τὶς γκαβάνες μὲ κρασί καὶ θὰ τὶς κλείσει. Τὸ χειμῶνα, ὅταν τὶς ἀνοίξουν, ἡ σταφυλαρμιά θὰ ἔχει ἀποκτήσει μιὰ ἰδιότυπη γεύση,

γιὰ πολλοὺς δὲ πραγματικὰ ὑπέροχη.

Ἄς ξαναγυρίσουμε ὅμως στὰ βαένια, ἐκεῖ ἀργὰ ἀργὰ ὁ μούστος μετατρέπεται σὲ κρασί. Κάθε βράδυ πατοῦν τὰ σταφύλια μ' ἕνα πατητήρι, ὅχι πιά μὲ τὰ πόδια, γιὰ νὰ μὴ ξυνίσουν. Τὸ ἴδιο ἐπαναλαμβάνεται γιὰ 18 μέρες συνέχεια. Ἡ τελευταία εἶναι μεγάλη μέρα γιὰ τὸν ἀμπειουργό. Τὸ προϊόν τῶν τόσων κόπων του καὶ τῆς τόσης ἀγωνίας του τὸ βλέπει νὰ τρέχει μπροστὰ του «κρασί νὰ τὸ μαζέψῃς σὶδ μαντήλι» μαῦρο, μπρούσικο μὲ μεθυστικὸ ἄρωμα, χύνεται ἀπὸ τὸ ξύλινο κουφοτήρι (στριφτάρι) πού εἶναι στὸ κάτω μέρος τοῦ βαενιοῦ μέσα σ' ἕνα μεγάλο καζάνι καὶ ἀπὸ κεῖ στὴ συνέχεια μπαίνει στὰ βαρέλια. Σχεδὸν ὅλα εἶναι καινούργια, ἀχρησιμοποίητα, καμωμένα μὲ τέχνη καὶ ὑπομονὴ ἀπὸ τοὺς γεροβαρελάδες. Τὸ κρασί χύνεται ὅλο καὶ μὲ λιγότερη ὀρμή. Στὸ τέλος σταματᾷ. Τὸ «τράβηγμα» ἔχει τελειώσει καὶ τώρα ἀρχίζει μιὰ ἄλλη ἐργασία τὸ «βράσιμο».

Μέσα στὰ βαένια ἔχουν ἀπομείνει τὰ τσίπουρα πού περιέχουν ἀρκετὸ οἶνόπνευμα. Γιὰ τὴν ἀπέριεξή τους ὑπάρχουν τὰ καζάνια (ἀποστακτήρες) 50 μὲ 60 σ' ὀλόκληρη τὴν πόλη.

Τὶς μέρες τοῦ βρασίματος ἔχουν καὶ πάλι διονυσιακὰ γλέντια. Οἱ νεώτεροι παρέες παρέες,

τραγουδώντας και λέγοντας άστεία, πηγαίνουν από καζάνι σε καζάνι, δοκιμάζουν το καινούργιο «άρακι» και όπως είναι φυσικό, όσο περνά ή ώρα τὸ κέφι αὐξάνει. Οἱ γεροντότεροι θρονιασμένοι μόνιμα στὸ καζάνι τῆς γειτονιάς τους, ψήνουν κάστανα, θυμούνται τὰ παλιὰ καὶ ξημερώνονται μὲ κουβέντες, άστεία καὶ τραγούδια.

Ὁ Ὀκτώβρης, ὁ μῆνας τοῦ τρύγου καὶ τοῦ κρασιοῦ ὁ «τσουκαλομήνας» ὅπως τὸν λέν, τελειώνει καὶ μαζί του τελειώνουν οἱ δουλειές, ἀλλὰ ὄχι καὶ τὰ γλέντια. Αὐτὰ συνεχίζονται μὲ τὶς «βεγγέρες» οἰκογενειακὰ τρικούβερτα φαγοπότια στὶς πανέμορφες ἐξοχές τῆς Νάουσας γιὰ τὸ καινούργιο κρασί.

Μέσα στὰ ὑγρὰ σκοτεινὰ κελλάρια εἶναι ἀποθηκευμένα τὰ βαρέλια μὲ τὸ κρασί. Ἐκεῖ μένουν μέχρι τὰ Χριστούγεννα περίπου. Τότε ἔρχονται οἱ κρασέμποροι ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, τὴν Κων)πολη καὶ Εὐρώπη, γιὰ νὰ παζαρέψουν καὶ νὰ ἀγοράζουν τὸ περιζήτητο μπρούοικο Ναούσης. ὅπως λέει καὶ τὸ τραγούδι:

Στὰ χίλια ὀκτακόσια τὸ ἐνενήντα ἑφτά

μῆς ἦρθε ἕνας λεβέντης ἀπὸ τὴν Ἀραπιά

στὴ Νάουσα κονεῦει καὶ στὸ Σερὲτ Μηνά

Παλιὸ κρασί γυρεύει παλιὸ τριῶν χρονῶν...

Καραβάνια ἀπὸ 30—40 ζῶα μεταφέρουν τὰ βαρέλια στὴ Θεσσαλονίκη, ὅπου φορτώνονται στὰ καράβια γιὰ τὴν Ἀραπιά. Ἀλλὰ καραβάνια φεύγουν γιὰ τὴν Κωνσταντινούπολη καὶ τὴν Εὐρώπη.

Ὡραῖα χρόνια, ὠραῖα ἔθιμα, ποὺ ὅμως ἐξαφανίσθηκαν ὅταν ἡ φυλλοξήρα γύρω στὰ 1925 κατέστρεψε τὰ ἀμπέλια τῆς Νάουσας.

Ἀργότερα βέβαια ξαναφυτεύθηκαν ἀμπέλια μὲ καινούργια κλήματα, ἀλλὰ τὰ ἔθιμα ἔγιναν ὀριστικὰ τροφὴ τῆς λησμονιάς.

Σήμερα μονάχα στὸν κόσμον τῶν γεροντοτέρων ζοῦν οἱ παλιοὶ καιροί, τ' ἀμπέλια, τὰ κρασιά, ὁ τρύγος, οἱ πομπές, τὰ γλέντια. Ποῦ καὶ ποῦ, σὰν ὑπάρχει ἡ κατάλληλη συντροφιά, σὰν τὸ μυαλὸ εἶναι καθάριο, οἱ παλιὲς μνήμες γίνονται γιὰ λίγο ζωντανὸ παρόν.

— Εἶναι πιὸ εἰς ἐλπίδι, ἀπὸ τὸ νὰ φτιάξουμε κολυμβητήριον...

ΜΗ ΞΕΧΝΑΤΕ!

Τὸ καλύτερο δῶρο γιὰ τὶς γιορτές

“Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΗΣ,”

Δὲν πρέπει νὰ λείψει ἀπὸ

καμμιά Ναουσαίτικη βιβλιοθήκη

Με τὸν ὄρο κρασιά ἐλεγχομένης ὀνομασίας προελεύσεως ἐννοοῦμε γενικὰ κατηγορίες κρασιῶν διαφόρων τύπων πού εἶναι τυπικά τῆς περιοχῆς ὅπου παράγονται, εἶναι παραδοσιακά προϊόντα τῆς περιοχῆς αὐτῆς καί ὅπωςδήποτε ὑψηλῆς ποιότητος. Αὐτοῦ τοῦ τύπου τὰ κρασιά ἐλέγχονται μὲ αὐστηρές διαδικασίες ἀπὸ τὸ κράτος ὡς πρὸς τὴν καλλιέργεια τῶν ἀμπελιῶν, τὴν οἰνοποίηση καὶ τὴν ἐμπορία τους, μὲ μὴ σεῖρά νόμων, διαταγμάτων καὶ ὑπουργικῶν ἀποφάσεων.

(Οἱ βασικότεροι νόμοι εἶναι: ὁ 243) 69 «περὶ βελτιώσεως καὶ προστασίας τῆς ἀμπελοουργικῆς παραγωγῆς», ὁ 423) 70 «περὶ ἀναγνώρισεως ἐλεγχομένων ὀνομασιῶν προελεύσεως οἴνων», ὁ 386) 71 «περὶ ἀναγνώρισεως ἐλεγχομένων ὀνομασιῶν προελεύσεως οἴνων», ἡ ὑπ' ἀριθμ. 3374(06) 337) 71 ὑπουργικὴ ἀπόφαση «περὶ δηλώσεως παραγωγῆς καὶ ἀποθεμάτων οἴνων» τὸ Β. Δ. 502) 71 «περὶ ἀναγνώρισεως ὀνομασιῶν προελεύσεως οἴνων», μὲ συμπλήρωμα τὴν ὑπ' ἀριθμ. 3584(17) 9247 ὑπουργικὴ ἀπόφαση «περὶ οἴνων ὀνομασίας προελεύσεως ἀνωτέρας ποιότητος», ἡ ὑπ' ἀριθμ. 56399) 0053 ὑπουργικὴ ἀπόφαση «περὶ ἰδιαίτερας οἰνοποιήσεως γλεύκους προερχομένου ἐκ τῶν τελευταίων πιέσεων» ὁ ὑπ' ἀριθμ. 396) 76 «περὶ οἰνολογικῶν κατεργασιῶν καὶ ἐμπορίας οἴνων» καὶ ὁ 427) 76 «περὶ ἀντικαταστάσεως συμπληρώσεως καὶ καταργήσεως ἐνίων διατάξεων τοῦ Ν. Δ. 243) 69 «περὶ βελτιώσεως καὶ προστασίας τῆς ἀμπελοουργικῆς παραγωγῆς».

Υπάρχουν καὶ ἄλλες ἀποφάσεις καὶ νόμοι προγενέστεροι καὶ ἀσφαλῶς θὰ ἐκδοθοῦν κι' ἄλλοι.

Θὰ προσπαθήσουμε νὰ διώσουμε στίς γραμμὲς αὐτὲς μιὰ γενικὴ εἰκόνα τῆς καταστάσεως καὶ νὰ ἀναλύσουμε σὲ γενικὲς γραμμὲς τὴν σκοπιμότητα αὐτῆς τῆς νομοθεσίας.

Ἡ Ἑλλάδα ὑπῆρξε ἀπὸ τῶν ἀρχαιστάτων χρόνων χώρα μὲ πλούσιον οἰνολογικὴν παράδοση. Αὐτὸ δευτερεύει στὸ γεγονός ὅτι σχεδὸν σὲ ὅλα τὰ σημεῖα τῆς καλλιέργειάς μὲ καλὰ ἀποτελέσματα τὸ ἀμπελί.

Βέβαια ὑπὸ τὸν τουρκικὸ ζυγὸ δὲν ὑπῆρχε δυνατότητα μεγάλῆς ἐκτάσεως τῆς ἐμπορίας τῶν ἐλληνικῶν κρασιῶν. Παρ' ὅλα αὐτά, ἐπὶ τουρκοκρατίας ἀκόμη πολλὰ κρασιά

ΤΑ ΚΡΑΣΙΑ V.Q.P.R.D.

ἐλεγχομένης ὀνομασίας προελεύσεως

ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥΣ

Τοῦ Ἰωάννου Μπουτάρη
εἰδικοῦ Χημικοῦ Οἰνολόγου

διαφόρων περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος ἦταν γνωστὰ σ' ὅλη τὴν Εὐρώπη.

Μὲ τὸ τέλος τοῦ περασμένου αἰῶνα εἴχαμε προσβολὴ ἀπὸ φυλλοξήρα. Ἀποτέλεσμα ἦταν, πρὶν ἀπὸ τὸν 6' παγκόσμιον πόλεμον, ὅχι μόνον νὰ ἔχουμε σχεδὸν πλήρη καταστροφὴ τῶν ἀμπελιῶν ἀλλὰ νὰ κινεῖται νὰ ἐξαφανισθῇ καὶ ἡ ὁποιαδήποτε οἰνολογικὴ παράδοση πού ὑπῆρχε. Τὴν κατάστασιν αὐτὴ ἐπιδείνωσε ὁ 6' παγκόσμιος πόλεμος καὶ ὁ ἐμφύλιος σπαραγμὸς, μὲ ἀποτέλεσμα στίς ἀρχὲς τῆς δεκαετίας τοῦ 1950 νὰ θρίσκειται ἡ Ἑλλάδα στὸν χειρότερον δυνατὸ βαθμὸ ἀπὸ ἀπόψεως παραγωγῆς, ποιότητος, τιμῶν καὶ οἰνολογικῆς παραδόσεως.

Ἀκολουθώντας τὸ παράδειγμα τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, ἡ πολιτεία ἀρχισε νὰ θεσπίζει τὴν βασικὴ νομοθεσία, μέσα στὰ πλαίσια τῆς ὁποίας ὑπῆρχε ἡ δυνατότητα νὰ ἀναπτυχθεῖ ἡ ἀμπελοουργικὴ παραγωγὴ, δίδοντας συγχρόνως καὶ κίνητρα γιὰ τὴν ὁργανωμένη ἀνάπτυξιν τῆς ἀμπελοκαλλιέργειας.

Ἡ νομοθεσία αὕτη καλύπτει γιὰ κάθε μικροπεριοχὴ πολὺ συγκεκριμένες περιοχὲς καλλιέργειας, αὐστηρὰ καθορισμένο τρόπον καλλιέργειας, περιγράφει τὰ ποιοτικὰ ἔρια τοῦ παραγομένου σταφυλίου καὶ θεσπίζει: σεῖρά δόκιμη προδιαγραφῶν γιὰ τὴν παραγωγὴ τοῦ κρασιοῦ.

Δὲν θὰ ἀναφερθοῦμε ἐδῶ στὴν παραγωγὴ κρασιῶν κοινῆς καταγωγῆς. Ἐξ ἄλλου ἡ νομοθεσία πού ἀναφέραμε ἀφορᾷ μόνον τὰ κρασιά ἀνωτέρας ποιότητος. Ἐπίσης θὰ ἀ-

ναφερθοῦμε βασικά στὰ κρασιά ποιότητος τῆς Μακεδονίας, διότι αὐτὰ ἔχουν τὴν πρωτοπορεία στὰ ἐλληνικά κρασιά γενικὰ ἀπὸ ἀποψη ποιότητος καὶ ἐπίσης στὴν Μακεδονία ἐπικρατοῦν οἱ ἰδανικότερες συνθήκες γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν παραγωγῆς συναγωνιστικῆς μὲ εὐρωπαϊκὰ μέγεθιν.

Ὅπως καὶ στὴν ἀρχὴ ἀναφέραμε, μὲ τὸν ὄρο κρασιά ἐλεγχομένης ὀνομασίας προελεύσεως ἐννοοῦμε τὰ κρασιά ὑψηλῆς ποιότητος πού ἀπὸ παράδοσιν παράγονται σὲ μικροπεριοχὲς, καὶ γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ἔχουν τυπικὰ γνωρίσματα καὶ ἔτσι ἔχουν ἀποκατασταθεῖ στὴν συνείδησιν καὶ τὴν γεύσιν τοῦ καταναλωτῆ. Ὀνομαστικὲς περιοχὲς γιὰ τέτοιου εἶδους κρασιά στὴν Μακεδονία ἦταν ἡ Νάουσα, ἡ Σιάτιστα, τὸ Ἀμύνταιο, ἡ Γουμένισσα καὶ ἡ Ραψάνη. Βοσικὴ ποικιλία σταφυλίων ἦταν τὸ ξυνόμαυρο ἢ ποπόλκα. Τὰ κρασιά χαρακτηρίζονται ἀπὸ πλούσιον ἀρώμα (BOUQUET), ὁλοκληρωμένην γεύσιν (σῶμα) καὶ ἐντονον κόκκινον χροῖμα. Ἡ οἰνοποίησίν τους κατὰ τὸν παλὸν παραδοσιακὸν τρόπον κρατοῦσε πάντα πάνω ἀπὸ δέκα μέρες, ὁ τρῦγος γινόταν ἀπὸ τὸ τέλος Σεπτεμβρίου καὶ μετὰ (χαρακτηριστικὸ ὅτι στὴν Νάουσα ἀρχίζει τοῦ Σταυροῦ μὲ τὸ παλὸν ἡμερολόγιον δηλ. τὸ νωρίτερον στίς 27 Σεπτεμβρίου) καὶ ἦταν πάντα ἀφορμὴ γιὰ διάφορες ἐορταστικὰς ἐκδηλώσεις. Χαρακτηριστικὸ τῶν κρασιῶν ἦταν ἐπίσης ὅτι ὠρίμαζαν καὶ πάλιναν γιὰ ἓνα διάστημα 10—12 μηνῶν πρὶν δοῦν στὴν κατανάλωσιν. Παράλληλα γινόταν καὶ κρασιά πιὸ ἐλαφρὰ γιὰ ἄμεση κατανάλωσιν (παταράδα, λάγγερο κλπ.).

Σήμερα ἀπ' ὅλες αὐτὲς τίς περιο-

χές διασώθηκε ή Νάουσσα. Στην Σιάτιστα δεν υπάρχει πιά ουσιαστικά άμπελοκαλλιέργεια. Στο Άμύνταιο έχει νοθευθεί έντονα ή ποικιλία ξυνόριαυρο με υβρίδια. Τελευταία μόνον άρχισαν προσπάθειες για τó καθάρισμα τών καλλιέργειών. Στην Ραψάνη γίνεται προσπάθεια αναβιώσεως. Καί στην Γουμένισσα πάλι, χάρις στην ιδιωτική πρωτοβουλία, άρχισε μία προσπάθεια αναμιελώσεως και αναβιώσεως τών παραδοσιακών κρασιών της περιοχής.

Στην Νάουσσα, παρ' όλες τις δυσκολίες που αντιμετώπιστηκαν, έχουμε σήμερα αξιόλογη αναβίωση και ανάπτυξη της άμπελοκαλλιέργειας. Αυτό οφείλεται στην πολιτική της ιδιωτικής πρωτοβουλίας κυρίως, που έργάσθηκε και αξιοποίησε τά κίνητρα που αναφέραμε παραπάνω. Αποτέλεσμα της πολιτικής αυτής ήταν ό εκμιοτερονισμός της άμπελοκαλλιέργειας (γραμμική μηχανική καλλιέργεια, βελτίωση τρεματικών αποδόσεων, ύψηλές τιμές), ώστε σήμερα να καλλιεργούνται στην περιοχή Ναούσσης πάνω από 5.000 στρέματα με την ποικιλία ξυνόριαυρο και να υπάρχουν βάσιμα στοιχεία ότι θα υπεργλυφθεί έκταση τών 10.000 στρεμάτων που είναι και ή ζώνη άμπελοκαλλιέργειας Ναούσσης.

Έχοντας εξασφαλίσει την ανάπτυξη της άμπελοκαλλιέργειας και την διατήρηση της ποιοτικής στάθμης τών κρασιών που παράγονται, θα πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα ή διατήρηση τού παραδοσιακού χαρακτήρα τού προϊόντος. Η προσπάθεια αυτή αξίζει τόν κόπο, όχι μόνο σάν προσπάθεια διατηρήσεως τών παραδοσιακών μας αξιών που συντηρούν την γνησιότητα της φυλής μας και συντελούν στην ουσιαστική πρόοδο της δουλειάς μας. Έχει νόημα ουσιαστικό σάν διαφύλαξη και εξύψωση της οικονομικής καταστάσεως της περιοχής. Ξεκινώντας από μία εύνοια της φύσεως, ή οποία χάρισε στην περιοχή της Ναούσσης την δυνατότητα καλλιέργειας άμπελων ύψηλης ποιότητας, έχουμε σάν συνέχεια την προσπάθεια τών ανθρώπων της περιοχής, που πέτυχαν αξιόλογα αποτελέσματα, αξιοποιώντας την εύνοια αυτή και παράγοντας κρασιά ύψηλης ποιότητας. Έγινε υποχρέωση να διαφυλάξουμε τήν αυτά τά στοιχεία.

Η διαφύλαξη αυτή μπορεί να γίνει μόνον έφ' όσον υπάρχει αγά-

πη προς τó προϊόν και συνεργασία ανθρώπων που άσχολούνται μ' αυτό. Η κατανόηση και ό σεβασμός προς τις διατάξεις τών νόμων που προδιαγράφουν την αξιοποίηση τού προϊόντος αλλά και ή προσήλωση στην παραγωγή του με κύριο κριτήριο την ύψηλή ποιότητα και τó σιμφέρον της ευρύτερης περιοχής και όχι μόνον τó άτομικό, είναι ή βασική άρχή πάνω στην οποία θα στηριχθεί ή διαφύλαξη αυτή.

Τό κρασί δέν είναι βιομηχανικό προϊόν. Είναι άποτέλεσμα μύχθου πολλών ανθρώπων, προϊόν της γης, και πολλής φροντίδας. Σάν τέτοιο πρέπει να τó δούμε και να τó αγαπήσουμε.

Η θέσπιση τών κανόνων έλεγχόμενης όνομασίας προελεύσεως βοηθά ουσιαστικά στην αντιμετώπιση αυτή.

Ίωάννης Μπουτάρης

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Τού Άριστοτέλη

Κάποιος τόν κατηγορήσε όταν έδωσε έλεημοσύνη σ' έναν κακό άνθρωπο και είπε:

Δέν έδωσα έλεημοσύνη στόν κακό χαρακτήρα, αλλά στόν άνθρωπο.

Κάποτε που τόν ρώτησαν τι κερδίζει ό άνθρωπος με την ψευδολογία είπε:

Τό να μίγν γίνεται πιστευτός κι όταν ακόμη λέει την αλήθεια.

Τού Μ. Άλεξάνδρου

Στην παιδική του ηλικία ό Άλεξάνδρος μάθαινε και κιθάρα. Μία μέρα λοιπόν όταν ό δάσκαλος τόν έβαλε να κρούση μία χορδή, εκείνος έκρουσε κατά λάθος άλλη.

Ό μουσικός τότε θύμωσε και τόν επέπληξε.

Και ό μαθητής:

Τι πειράζει, διαμαρτυρήθηκε άν άντι αυτής κρούσω μία άλλη; Τότε ό δάσκαλος:

Γι' αυτόν βέβαια, είπε, ό οποίος πρόκειται να βασιλεύσει δέν πειράζει. Πειράζει όμως για εκείνον που πρόκειται να υπηρετήσει την τέχνη.

Ληγούνται ότι ό Άλέξανδρος έδωσε έντολή στόν εξαίρετο Άπελλή να τού ζωγραφίσει τόν Βουκεφάλα. Όταν ή εικόνα ήταν έτοιμη, ό Άπελλής την παρουσίασε στόν βασιλιά, ό οποίος όμως δέν έμεινε καθόλου ευχαριστημένος. Άργότερα έτυχε ό Βουκεφάλας να δει την εικόνα και τότε τó άλογο αναγνωρίζοντας τόν έαυτό του χλημίντρισε με χαρά. Καί ό Άπελλής χωρίς να τόν Άλέξανδρο λέγοντας με παρη-

χάσει την ευκαιρία στράφηκε προς τία:

Βασιλιά βλέπω πώς ό ίππος σου κρίνει καλύτερα από σένα τά έργα της ζωγραφικής.

Τού Κολοκοτρώνη

Έλεγε κι' αυτόν τόν μύθο:

Ή κουκουβάγια είχε θρωμίσει πολύ την φωλιά της κι' αποφάσισε να κατοικήσει άλλοι. Της λέει τότε ό κούκος:

Τού κάκου βασανίζεσαι, όσο παίρνεις μαζί σου και τόν πισινό σου.

Στόν Όθωνα, ό οποίος τόν ρώτησε τι γνώμη είχε για τó νέο πανεπιστήμιο, που άρχισε να κτίζεται, απάντησε:

Να σάς πώ μεγαλειότατε! μου φαίνεται ότι τούτο έδω — κι' έδειξε τó πανεπιστήμιο — δέν έπρεπε να κτίζεται κοντά σ' εκείνο — κι' έδειξε τó παλάτι — Διότι φοβούμαι ότι τούτο θα φάει εκείνο...

Τού Ουάσιγκτων

Όταν ό Ουάσιγκτων ήταν πρόεδρος τών Ήνωμένων Πολιτειών, είχε έναν γραμματέα που έρχόταν πάντα καθυστερημένος στό γραφείο του.

Πώς άργηρες πάλι σήμερα; συνίθιζε να τόν ρωτάει.

Κύριε πρόεδρε, τó ρολόι μου ξερεται δέν πάει καλά.

Αυτός ό διάλογος συνεχίστηκε για κάμποσο καιρό ώπου δέν άντεξε ό στρατηγός και τού λέει: μιά μέρα θυμηνμένος:

Φίλε μου ή έσύ πρέπει να αλλάξεις ρολόι ή εγώ γραμματέα.

Α' ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΦΡΟΥΤΩΝ Ν. ΗΜΑΘΙΑΣ

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος ο Ν. Ημαθίας κατέχει την πρώτη θέση όσον αφορά την παραγωγή μήλων, αχλαδιών και ροδακινών.

α) ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΗΛΩΝ 1974

Ν. Ημαθίας	70.903 τόν.
Ν. Πέλλης	29.680 »
Ν. Αρκαδίας	14.932 »
Ελλάδος	193.217 »

β) ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΡΟΔΑΚΙΝΩΝ 1974

Ν. Ημαθίας	128.224 τόν.
Ν. Πέλλης	119.299 »
Ν. Λαρίσης	10.776 »
Ν. Πιερίας	8.827 »
Ελλάδος	295.458 »

γ) ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΧΛΑΔΙΩΝ 1974

Ν. Ημαθίας	10.444 τόν.
Ν. Μεσσηνίας	7.098 »
Ν. Αχαΐας	6.331 »
Ν. Πέλλης	6.125 »
Ελλάδος	104.092 »

Β' ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΡΟΔΑΚΙΝΩΝ ΕΙΣ ΔΥΤΙΚΗΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑΝ

Οι Έλληνικές εξαγωγές ροδακινών εις Δυτική Γερμανία έχουν μειωθεί σημαντικά κατά το έτος 1976. Σύμφωνα με τις στατιστικές το 1974 έχουν εξαχθεί 72.203 τόν. το 1975 122.276 και κατά το έτος 1976 μόνο 57.895 τόν.

Το 1976 στην Γερμανία έχουν εισαχθεί συνολικά 294.081 τόννοι ροδάκινα από τις εξής χώρες:

1) Ιταλία	219.435 τόν.
2) Ελλάδα	57.895 »
3) Γαλλία	15.791 »
4) Ισπανία	878 »

Γ' ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΜΗΛΙΑΣ ΣΤΙΣ Η.Π.Α.

Οι πιο διαδιδόμενες ποικιλίες στις Η.Π.Α είναι η DELICIOUS (Ντελίτσιους) και η Γκόλντεν Ντελίτσιους. Αυτές αντιπροσωπεύουν τα εξής ποσοστά στο σύνολο της παραγωγής:

DELICIOUS	32%
GOLDEN DELICIOUS	32%
MC INTOCH	11%
ROME BEAUTY	8%
JONATHAN	6%

Δ' ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΦΡΟΥΤΩΝ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΑΧΛΑΔΙΑ. Σ' όλο τον κόσμο η Ιταλία ήρθε πρώτη σε παραγωγή αχλαδιών με 901.000 τόν. Ακολου-

Γεωργικές ειδήσεις

Επιμέλεια

ΔΗΜ. ΚΟΥΡΜΟΥΛΗ

θούν η Ιαπωνία με 460.000 τόν., η Γερμανία με 315.000 τόν., και οι ΗΠΑ με 203.000 τόν.

ΦΟΥΝΤΟΥΚΙΑ. Κατά το έτος 1975 η Τουρκία παρήγαγε 316.000 φουντούκια, η Ιταλία 71.100 τόν. και η Ισπανία 13.200.

ΚΑΡΥΔΙΑ. Οι ΗΠΑ έχουν παράγει κατά το έτος 1975, 173.700 τόν καρύδια, η Ιταλία 172.200, η Γαλλία 17.700 τόν., και η Τουρκία 8.600.

ΜΗΛΑ (για έπιτραπέζια χρήση). Οι ΗΠΑ 3.309.000 τόν. Ακολουθούν η Ιταλία με 2.030.000 τόν. από τους οποίους οι 596.000 είναι Γκόλντεν Ντελίτσιους, η Γαλ-

λία με 1.820.400 τόν. από τους οποίους 1.230.400 τόν Γκόλντεν Ντελίτσιους, η Γερμανία με 1.678.200 τόν. Στη Γαλλία παράγονται επίσης κάπου 1.000.000 τόν. μήλα προοριζόμενα για μηλίτη κρασί, μηλίτη χυμό κτλ.

Ε' ΑΡΔΕΥΟΜΕΝΑ ΣΤΡΕΜΜΑΤΑ

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. έτους 1974 οι αρδευόμενες εκτάσεις κατανομούνται ως εξής:

Ελλάδος (σύνολο)	8.480.579
Μακεδονία (σύνολο)	2.780.468
Ν. Καρδίτσας	545.273
Ν. Σερρών	542.428
Ν. Ημαθίας	516.209
Ν. Πέλλης	509.858
Ν. Λαρίσης	494.728
Ν. Αιτωλοακαρνανίας	489.312
Ν. Θεσσαλονίκης	386.128
Ν. Φθιώτιδος	366.686

Σχέδια φυτεύσεως όπωρών

1ον

..	..	..	..	..	..	..
..	..	..	..	..	..	..
..	..	..	..	..	..	..
..	..	..	..	..	..	..
..	..	..	..	..	..	..
..	..	..	..	..	..	..
..	..	..	..	..	..	..
..	..	..	..	..	..	..
..	..	..	..	..	..	..
..	..	..	..	..	..	..

.. = βασική ποικιλία

— = έπικονιστής.

Παράδειγμα: .. = Γκράννη Σμύθ, — = Ίμπεριάλ

2ον

..	..	..	..	..	..	..
..	..	..	..	..	..	..
..	..	..	..	..	..	..
..	..	..	..	..	..	..
..	..	..	..	..	..	..
..	..	..	..	..	..	..
..	..	..	..	..	..	..
..	..	..	..	..	..	..
..	..	..	..	..	..	..
..	..	..	..	..	..	..

Παράδειγμα: .. = βασική ποικιλία, — = έπικονιστής. ... = πάσσα κρασάνα — = Άμπάτε Φέτελ

Οί καρποί μόλις σχηματισθούν έχουν πράσινο χρώμα. Το πράσινο χρώμα της επιδερμίδας των καρπών οφείλεται εις τή χλωροφύλλη. Με τήν πρόοδο τής ωριμάνσεως ο χρωματισμός αυτός εξαφανίζεται βαθμιαίως και αντικαθίσταται από άλλους. Το πράσινο, το κίτρινο και το άσπρο χρώμα στους καρπούς θεωρούνται ως χρώματα βάσεως, το δε κόκκινο χαρακτηρίζεται ως χρώμα επιφανείας. Όσο περισσότερο έχει διασπασθεί ή χλωροφύλλη, τόσο το χρώμα τής βάσεως γίνεται πιο κίτρινο ή πιο άσπρο.

Το κόκκινο χρώμα της επιδερμίδας των μήλων, των άπιδιών, των ροδακίνων, των μηλοροδακίνων (νεκταρνια), τήν βερυκόκκων και τών δαμασκήνων οφείλεται σε ειδικές χρωστικές ουσίες, οι οποίες είναι διαλυμένες στον κυτταρικό χυμό τών κυττάρων. Οί ουσίες αυτές ονομάζονται ανθοκυάνες.

Σε μερικά είδη καρπών οι ανθοκυάνες σχηματίζονται μόνον εκεί όπου οι ήλιακες ακτίνες προσπίπτουν απ' ευθείας επί τής επιδερμίδας (μήλα, άχλάδια, ροδάκινα, μηλοροδάκινα και βερυκόκκα). Παρατηρεί κανείς ότι το χρώμα γνεται βαθύ και ζωηρό κόκκινο προς τήν ήλιαζόμενη πλευρά, ενώ αντίθετα στην πλευρά, όπου κάποιο φύλλο σκεπάζει τμήμα του καρπού το κόκκινο χρώμα εξαφανίζεται. Σε άλλα είδη δένδρων οι καρποί παίρνουν κόκκινο χρώμα έστω και αν ώριμάζουν στην σκιά (κεράσια, ντομάτα κ.λ.π.). Υπάρχει και μία τρίτη κατηγορία καρπών που παίρνουν άσθενη χρωματισμό κόκκινο στην σκιά, αλλά ο χρωματισμός τών καρπών αυτών γίνεται ζωηρότερος όταν ή ώριμανση συντελείται στο ήλιακό φώς.

Η ανθοκυάνη είναι ένα προϊόν που σχηματίζεται στα φύλλα. Πώς σχηματίζεται; Σε γενικές γραμμές ακολουθείται ή εξής πορεία. Φαινόμενο φυτοσυνθέσεως διοξειδίου του άνθρακος συν νερό = άμυλο. Στη συνέχεια χρωμογόνο, ακόλουθως ανθοκυάνες και έχουμε το κόκκινο χρώμα.

Έχει παρατηρηθεί ότι εδάφη πλούσια σε άζωτο δίδουν καρπούς πτωχούς σε χρώμα. Σε τέ-

Ο ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΧΡΩΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΑΡΠΩΝ

Του Όδ. Ντινόπουλου

τοια εδάφη δεν πρέπει να λιπαίνουμε με άρκετο άζωτο και ή τυχόν όψιμη άζωτούχος λίπανση θα χειροτερεύσει όπωσδήποτε τήν κατάσταση. Στην περίπτωση αυτή τα χόρτα στον όπωρωνα μας, μάς κάνουν καλό γιατί κλέβουν το άζωτο και δεν υπάρχει περίσσεια άζώτου στα δένδρα.

Είναι γνωστό ότι οι ύδατάνθρακες (σάκχαρα, άμυλο) πάνε από τα φύλλα στον καρπό και μετατρέπονται σε ενώσεις που δίδουν τα διάφορα χρώματα. Όταν υπάρχει περίσσεια άζώτου πολλοί ύδατάνθρακες ενώνονται με το άζωτο και παράγονται άλλες σύνθετες χημικές ουσίες και τελικά το φυτό όδηγείται σε βλάστηση. Επί πλέον ή δημιουργούμενη πυκνή βλάστηση, λόγω τής σκιάσεως τών καρπών χειροτερεύει τήν κατάσταση.

Σπουδαίο ρόλο παίζουν οι υπεριώδεις ακτίνες, στον σχηματισμό του χρώματος. Έτσι εξηγείται γιατί οι καρποί τής ίδιας χρωματιστής ποικιλίας, χρωματίζονται περισσότερο στα όρεινά παρά στον κάμπο (μήλα Ροδοχωρίου, Μπλάνας και μήλα περιοχής Ίνστιτούτου Ναούσης ποικιλίας Ντελίσιους). Στον κάμπο ή ατμόσφαιρα είναι γεμάτη από στρώματα καπνού, κονιορτού και άλλων στερεών τεμαχίων τα όποια αίωρούνται στον άέρα. Επίσης πολλές υπεριώδεις ακτίνες άπορροφά και ή όμίχλη. Η ατμόσφαιρα αντιθέτως στα όρεινά είναι καθαρή και οι υπεριώδεις ακτίνες προσπίπτουν χωρίς εμπόδια στους καρπούς. Ο εξαίρετος χρωματι-

σμός που αποκτούν τα όρεινά μήλα οφείλεται στο γεγονός ότι ο άέρας είναι δροσερός και καθαρός, οι δε φθινοπωρινές βροχές που πέφτουν καθαρίζουν τήν ατμόσφαιρα από τα διάφορα στερεά σωματίδια και έτσι πίνουν επί τών καρπών πολλές ποσότητες υπεριώδων ακτίνων. Μήλα συλλεγόμενα πράσινα και εκτιθέμενα απ' ευθείας στην επίδραση του φωτός, αναπτύσσουν συμπληρωματικώς κόκκινο χρώμα, ενώ εάν το φώς διέρχεται προηγουμένως από τζάμι (υαλόφρακτο θερμοκήπιο) το όποιο άπορροφά τις υπεριώδεις ακτίνες, το αναπτυσσόμενο χρώμα θα είναι πολύ όλιγώτερο.

Ένα δένδρο με μικρότερη παραγωγή έχει πιο χρωματιστούς καρπούς από το ίδιο δένδρο με μεγάλη παραγωγή.

Με το άραίωμα αυτών τών καρπών αποκτούμε πιο χρωματιστούς καρπούς. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι αυξάνεται ή σχέση επιφανείας του φυλλώματος, ή όποια αντιστοιχεί για κάθε καρπό και αυξάνεται έτσι το χρώμα του.

Έχει επίσης βρεθεί ότι οι χαμηλές θερμοκρασίες κατά τήν ώριμανση τών καρπών, υποβοηθούν το χρωματισμό τους, εάν βέβαια υπάρχουν ύδατάνθρακες και έπαρκής φωτισμός. Οί χαμηλές θερμοκρασίες επίσης του φθινοπώρου είναι εκείνες οι όοιες δίδουν τους ώραίους κόκκινους χρωματισμούς τών φύλλων τών δένδρων. Γι' αυτόν άκόμα τον λόγο οι καρποί τών όρεινών περιοχών είναι ωραιότεροι από τους καρπούς τών πεδιάδων έστω κι' αν είναι τής ίδιας ποικιλίας και έχουν δεχθεί τις ίδιες περιποιήσεις.

Από τα παραπάνω βγαίνει το συμπέρασμα ότι το χρώμα τών καρπών εξαρτάται από τήν ποικιλία, το κλάδεμα, τήν ήλιοφάνεια, το άραίωμα τών καρπών και τήν φυσική και χημική κατάσταση του εδάφους και ιδίως από τήν περιεκτικότητα αυτού σε άζωτο. Αυτούς μόνο τους παράγοντες μπορεί να τους αξιοποιήσει κατάλληλα ένας έμπειρος δενδροκαλλιεργητής.

Τότι υἱὶ τῶρα!

Ἄλαμπιμι μπιρκιάι μᾶς ἀξίου-
σιν οὐ Θιὸς νὰ δοῦμι κί τὰ του-
ρινὰ τὰ νοσιάνια. Ἄμ ἀποὺ ποῦ
ν' ἀκιρήσει κανένας κί ποῦ νὰ
μιπιόσει. Σουμὸν δὲν ἔχουν.

— Τότι ποῦ νὰ κάμουμε κοὺχ
κουριά στοὺν τρανύτηρου!

— Τώρα τὰ βρέφα κί τὰ λια-
νουλαίνγια νὲ σέβας στοὺν τρα-
νύτηρου νὲ ριζάν. Κάθουντι στὴν
καρέκλα σὰν τρανὰ κουργιά στέ-
κουντι οὐρθοὶ οἱ τρανύτηροι αὐ-
τοὶ κᾶν, κὰ τοὺν τοῖχου τοῦ
κουρῶ.

— Τότι ποῦ ἱμεῖς Σούζα. Νὰ
κάσει στοὺν σουφρὰ οὐ πατέρας,
ἀνάγκη πάσα νᾶνει ὄλοινοι τρου-
γιούρου. Ἄν ἔλειπιν κανένας ἔ-
σιλναν κί τοὺν φώναζαν ὅπου κι
ἂν ἦταν.

— Ἀλῆσμουνοῦμασταν τοὺ
βράδι ἀργὰ μὴ τὰ πιχνίνγια στοὺ
σουκάκι, δὰ νᾶπιφτιν τοῦ σίδη-
ρου στὴν πόρτα. Χτύπα ἰοὺ ἂν
δὲν ἔχεσι δουλειὰ ὕσταρνας

— Τώρα ὅπουτι θέλουν ἔρχουν-
τι τὰ πινιγιά, ὅπουτι πινοῦν τρῶν.
Κί ἀποὺ τὴ σκάλα φουνάζουν.
Βάλιμι νὰ φάγου.

— Τότι ὄντας καθουμάσταν
στοὺν σουφρὰ πρῶτα οὐ παλιάς
δάβανιν ἠύλουγητόν κί ὕσταρ-
νας οἱ ἄλλοι δᾶφκιαναν τοὺν σταυ-
ρό τους. Πρῶτα αὐτὸς νὰ πάρει
κρέας κί ὕσταρνας ὄλοινοι οἱ
ἄλλοι μὴ τὴ σειρά.

— Τώρα νὲ σταυρὸ νὲ κᾶν τί-
πουτας. Δὰ μᾶς χάσει οὐ Θιός.

— Τότι ἐτρουγάμι ὄλοι-
νοι ἀποὺ μινὰ σουπιέρα κί τοῦ
κρέας τὸ θανάμι στὴ φιλίτσα ἀ-
πανουθιὸ κουρίς νὰ στάξουμε
στοὺν τραπεζοῦμένταλου κί οὐτι
στὰ ζντράνια μας ἀπανουθιὸ για-
τί εἴχαμι τίς σιρβέτις στὰ γόνα-
τά μας.

— Τώρα χάλασιν οὐ ταῖφας.
Οὐ παλῆος κοιμήτι νουρίς κί ξυ-
πνάει χαραὲς γιὰ τὴ δουλειά, τό-
τι γυρνάει οὐ γυδὸς ἀπ' ὄξου.

— Τότι εἴχαμι σέβας ὅχι μούγ-

Τοῦ Νικ. Σπάρτση
καθηγητῆ ΚΑΤΕΕ

γι στοὺν πατέρα ἀμὰ καὶ στοὺν
τρανύτηρου τοὺν ἀδαρφῶ. Ὅ-
ταν ἔλειπιν οὐ πατέρας οὐτι δὰ
μεῖ οὐ τοῖτοης (ὁ μεγαλύτερος
ἀδελφός) ἢ ἢ τρανύτηρη ἢ ἀδαρ-
φή, ἢ Ντούντιου. Οὐ ἤρθειν ἢ
Ντούντιου μας. Σηκουθήτει! Τὴ
Ντούντιου δὰ τὴν κακουφανεῖ ἄ-
μα κοιμάται κί λαθατίζουμε.

— Τώρα στ' ἀδέρκια μαλῶμα-
τα, γιατί ἰοὺ κι ὅχι ἰγῶ. Σήμηρας
τὰ πινιγιά μας γίνηκαν δικηγό-
ροι.

— Κί ἀποὺ ποῦ σέβας οὐ γαμ-
πρὸς σιὴν ἀρραβουνιαστικὰ ἢ
στοὺν πιθηρὸ ἰχτημηλάρ:

— Τότι ἰκεῖν' τὰ χρόνια οἱ ἀρ-
ραβωνιασμένοι ἀνταμώνουνταν
μιάφρας στὴ χαρά, στὰ στέφανα.

Ὅταν οὐ γαμπρὸς πῆγινιν μιά-
φρας τὴν ἰβδουμάδα στοὺ σπῖτι
τῆς νύφης, οὐ πιθηρὸς ἴλιγιν.

— Γαμπρὲμι γλυκύτηρος νᾶρ-
χησει (τάχα ἀριώτερος νᾶρχισαι
ἤθιλιν νὰ πεῖ).

— Τώρα πούϊσται-ἰάμει τᾶρ-
ραβωνιασμέννα. Δὲν προυφτά-
νουν νὰ κουρκουρίσουν τὴν κα-
ρέκλα νὰ ζισαθεῖ γιὰ τοὺν ἀρ-
ραβωνιαστικὸ ἀπ' τοῦ πούλιν τοῦ
κάτσιμῶ του ὄλου ζεστὴ εἶνι.

— Τότι καρτιροῦσαν γιὰ τὰ
νησιάνια κί τὴ γλυκειὰ τὴν ἀρακί.

— Τώρα ποῦ τέτοια ἀνιέτχια,
τὰ νησιάνια κί τὰ πατσαρούσκια
τὰ φκιάνουν πρῖν τὴν ὥρα τους.

Κί ἀποὺ ποῦ κρεββάτι γιὰ πάσα
ἔναν κί γαλατένια σιντόνια κί μι-
λιτζιάνις μπιτζιόμις κί πῶς τίς
λέν δὲν ξέρου.

— Τότι ὄλοινοι στρουσιὰ κατὰ
γῆς στοὺν στρῶμα μὴ τὰ καλαμπου-
κόφυλλα κί τοῦ κουχιάρικου μὴ
τοὺς μαστραπάδες. Μινὰ βιλένιζα
ἄκραν κί ἄκραν νὰ σκιπάζει τέσ-

σερις πέντε σιὴ σειρὰ ἀπ' τοὺν
τρανύτηρου ὡς τοῦ μικρότιρου.
Κί τὰ κιφάλια μὴ τὴν ἀράδα στὰ
προσκέφαλα μὴ τὰ μπουρμπόκια
Ὅταν γυρνοῦσεις κὰ τὴν ἄλλη τὴ
μιριά ρουπουτοῦσαν τὰ καλαμπου-
κόφυλλα.

— Τώρα κί ξικουριστὰ σιρου-
σίνγια κί ξικουριστοὺς νουντάδες
κί τὴ δέν!

— Τότι τοῦ χειμῶνα μὴν σιρι-
μωνουμάσταν στοὺν τζιᾶκι ποιὸς
κί ποιὸς νὰ πάρει μινὰ πύρα.
Κί τοῦ χειμῶνα ἢ ὅταν κοιταζάμι
μιτάζι κί τοῦ σπῖτι ἦταν ὄλου ζα-
πιουμένου ὄλοινοι στοὺν παλῆ
τοῦ νουντὰ κοιμούμασταν, κί στοὺ
τζιᾶκι γένουνταν ὄλις οἱ δουλειές.
Ἰκεῖ ἔβραζιν τοῦ τσουκάλι μὴ τὰ
φασούλια, ἰκεῖ τοῦ μαύρου τοῦ
γκιούμι μὴ τοῦ τοῖαί κί τοῦ θιρμιὸ
γιὰ τ' ἀγκιᾶ, ἰκεῖ τηγανίζουνταν
οἱ κιοφτέδες κί τὰ ψάρια, ἰκεῖ ἦ-
ταν τοῦ μαγειργιό.

— Τώρα τοῦ μαγειριὸ ἀχώρια,
κί νὰ πιτρουγκάζ κί ἡλιχτρικὲς
κουζίνες κί ντουλάπια χίλια κί τὴ
δέν;

— Τότι μὴ τοῦ μιτάξι τί ἦταν
κί κείνου πάλι; Ὅλους οὐ ταῖφας
στοὺν πουδάρι. Οὐ μπαμπᾶς κου-
βανοῦσιν φύλλου ἀπ' τοῦ μπαξέ
μὴ τοῦ ντουρίδικου τοῦ ἄλουγου,
ἄλλους κλαρνοῦσιν τοῦ φύλλου
κί ἄλλους τᾶίζαν. Κί στοὺν τρανὸ
τοῦ χέρι ἰφιρνάμι κί κλαδί. Νὰ μᾶ-
σεις τὰ κουκούλια νὰ σηκώσεις κί
τοῦ στοάτου.

— Τώρα ποῦ στοὺν σπῖτι γυαλί-
ζει τοῦ παρκὲ οἱ λέει οὐ ἄλλους,
μὴ παιτᾶς ἰδῶ μὴ στέκησει ἰκεῖ.
φκιάνεις μπιρμπάτι.

Τότι τὴ σακούλα τὴν ἔχειν οὐ
τρανύτηρους στοὺν σπῖτι, οὐ νό-
νης ἢ οὐ μπαμπᾶς. Ὅλα ἰκείνους
τᾶπιονιν κί αὐτὸς ψοῦνιζιν οὐτι
κί ὄν. Τὰ κλεινιγιά πάλι ἀπ' τὰ
γλυκὰ κί ἀπ' τὰ ντουλάπια ποῖ-
ταν κατινουμένου τᾶξιν ἢ παλῆ
ἢ νάνα ἢ πιθηρά. Ὅλα κατινου-
μένα.

Τότι οἱ λαβδοσιὲς ὄλις στ' ἀνώ-
νι ἢ στὴν αὐλὴ νιόμιουζαν ἀσια-
θιὲς μὴ καλαμπούκι κί τοὺν κιλᾶσι
μὴ πατιάτες κί κουρμίνγια κί τ'
ἀχοῦρι μὴ τὰ ζῶα.

— Τώρα ὄλα μᾶς μυρίζουν.
δὲν ἀγουράζουμε ψάρι γιὰ νὰ μὴ
τηγανίσουμε κί μυρίσει τοῦ σπῖτι.

Ὅχι ποῦ νὰ σᾶς τὰ λέγου. Ἀ-
σουτα εἶνι...

Τεχνικές Σχολές στη Νάουσα

Η επαγγελματική εκπαίδευση στην Ελλάδα μπορεί να θεωρηθεί ότι αρχίζει μετά την απελευθέρωση από τον τουρκικό ζυγό. Ο πρώτος κυβερνήτης της Ελλάδος Ιωάννης Καποδίστριας, περιέβαλε μέσα στις πρώτες φροντίδες του για την ανοικοδόμηση και την οργάνωση του Έθνους και την ανάπτυξη της επαγγελματικής και τεχνικής εκπαίδευσης. Έτσι ιδρύει το 1828 το πρώτο τεχνικό σχολείο στην Αίγινα, στο εκεί όρφανοτροφείο με πρώτο κλάδο τις οικοδομικές τέχνες, λόγω των μεγάλων αναγκών ανοικοδομήσεως που αντιμετώπιζε στην περίοδο εκείνη η χώρα.

Αργότερα αρχίζει η αναδιοργάνωση και η ανέγερση σχολείων και το 1931 ψηφίζεται ο πρώτος νόμος «περί επαγγελματικής εκπαίδευσης»: Ν. 5197) 1931 ΦΕΚ Α' 251) 1931. Ο νόμος αυτός, γενικός στο περιεχόμενό του, αποτελούσε την απαραίτητη αναπτύξεως της τεχνικής εκπαίδευσης και από άλλους εκτός του Δημοσίου. φορείς.

Ιδιαίτερη ανάπτυξη επρόκειτο να γνωρίσει η επαγγελματική εκπαίδευση στη Νάουσα, αφού από χρόνια είχαν δημιουργηθεί οι συνθήκες για ειδικευμένο προσωπικό. Η πλούσια και εξαιρετικά γόνιμη γη της, καθώς και η ακμάζουσα βιομηχανία της, συντέλεσαν, ώστε το 1937 να εμφανισθεί στη Νάουσα ο τότε δήμαρχος κ. Φιλώτας Κόκκινος σαν πρωτοπόρος της ιδέας για την ίδρυση πανελληνίου κύρους τεχνικών σχολείων στη Νάουσα. Αρχίζει λοιπόν η ιστορική κίνηση για την ίδρυση των σχολείων με φανατικό υποστηρικτή τον τότε ύπουργό Παιδείας κ. Γεωργακόπουλο.

Τελικά η ιδέα αυτή ναυάγησε λόγω των συνθηκών της δεκαετίας του 1940—50. Αφού η ειρήνη και η ησυχία αποκαταστάθηκε

Του καθηγητού Αντωνίου Τασιώνα

στην χώρα μας, άρχισε να τίθεται πάλι στο προσκήνιο από τον Δήμαρχο κ. Φιλώτα Κόκκينو το όλο θέμα δημιουργίας τεχνικών σχολείων στη Νάουσα.

Έτσι οι συντονιζόμενες προσπάθειες, με επικεφαλής τον δραστήριο δήμαρχο και άλλους παράγοντες, έδωκε καρπούς το 1961 όταν ψηφίσθηκε η ίδρυση Δημοσίας Κατωτέρας Τεχνικής Σχολής στη Νάουσα, μεταξύ των πρώτων ο' όλη την Ελλάδα.

Σε μικρό χρονικό διάστημα αρχίζουν να προσέρχονται πολλοί μαθητές και μαθήτριες από διάφορα διαμερίσματα της χώρας: Κρήτη, Πελοπόννησο, Θεσσαλία, Ήπειρο, Θράκη, Μακεδονία. Ο κύριος όγκος όμως προερχόταν από διάφορα παραμεθόρια χωριά. Στις ακούραστες προσπάθειες όμως του επιδέξιου αυτού δημάρχου που γύριζε μέρα-νύχτα στους νομούς Ήμαθίας, Πέλλης, Φλωρίνης, Κιλκίς, Γρεβενών, Πιερίας, Χαλκιδικής και Θεσσαλονίκης με ειδική άδεια του τότε ύπουργού Παιδείας κ. Κ. Καλαμπακίδη, όφειλεται η λειπουργία και η πρόοδος του Σχολείου.

Ο μικρός αριθμός των Ναουσαίων έγγραφέντων μαθητών δημιουργούσε πίκρα στον γενναίο αυτόν αγωνιστή, αλλά η άγápη και η δίψα για μάθηση των μικρών αυτών μαθητών του έδινε κουράγιο για νέους αγώνες.

Στην δεκαετιαετία του 1962—77 ο αριθμός των αποφοίτων της Κατωτέρας Δημοσίας Τεχνικής Σχολής Ναούσης κατά ειδικότητα έφθασε σε:

Μηχανοτεχνίτες	1.041
Ηλεκτροτεχνίτες	603
Τεχν. Αυτοκινήτων	546
Σύνολον	2.190

Η σχολή αυτή όλα αυτά τα χρόνια προετοίμασε το Κατώτερο

Επαγγελματικό προσωπικό για τις ανάγκες της οικονομίας μας. Δεδομένου ότι οι απόφοιτοι αυτοί ασχολούνται με την πρακτική αποκλειστικά εφαρμογή και αυτό γιατί είχαν ανάγκη κυρίως να αναπτύξουν δεξιότητες και σαν δευτερεύοντα σκοπό να αποκτήσουν θεωρητικές γνώσεις.

Με τους πρώτους αποφοίτους της «Κατωτέρας» δημιουργήθηκε η ανάγκη ιδρύσεως της «Μέσης» για να απορροφήσει ένα μεγάλο αριθμό νέων που θέλανε να συνεχίσουν τις σπουδές τους. Έτσι την χρονιά 1967 ιδρύεται η Μέση Δημοσία Τεχνική Σχολή Ναούσης.

Στην δεκαετία του 1967—77 οι απόφοιτοι της Μέσης Σχολής κατά ειδικότητα έχουν ως εξής:

Εργοδηγοί Μηχανολόγοι	443
Εργοδηγοί Ηλεκτρολόγοι	331
Εργοδηγοί Χημικοί	155
Εργοδηγοί Κλωστοίργοι	63
Εργοδηγοί Ηλεκτρονικοί	42
Εργοδηγοί Σχεδιαστές	36
Λογιστές	12
Σύνολο	1.062

Η Μέση επαγγελματική εκπαίδευση προετοίμασε προσωπικό μέσης επαγγελματικής στάθμης, που θα ασχοληθή βεβαίως, με πρακτικές εφαρμογές, αλλά που η στάθμη για την εφαρμογή των εργασιών απαιτεί υψηλότερη τεχνική εξειδίκευση, αλλά και υψηλότερο επίπεδο θεωρητικών γνώσεων. Γενικά θα μπορούσε να πει κανείς, ότι στην βαθμίδα αυτή το ποσοστό των παρεχομένων θεωρητικών γνώσεων είναι περίπου ίσο με το ποσοστό της πρακτικής άσκησης των εκπαιδευομένων.

Ουσιαστικό βήμα για την ανάπτυξη των δημοσίων τεχνικών σχολών στη Νάουσα υπήρξε η λειτουργία συσσιτίου, με τρία γεύματα ήμερησίως, έντελως δωρεάν ή με ελάχιστη επιβάρυνση των μαθητών, για την βελτίωση του συσσιτίου. Τρόφιμα χορηγούσανε το ύπουργείο παιδείας, το παγκόσμιο συμβούλιο εκκλησιών και το βασιλικό έθνικό ίδρυμα. Μετά από ένα χρόνο το βασιλικό έθνικό ίδρυμα. αναλαμβάνει την όρνάνωση του οικοτροφείου

Την πρώτη έφορευτική επιτροπή της σχολής απέτέλεσαν οι κ.κ. Φιλώτας Κόκκινος, δήμαρχος

Ναούσης, Κ. Δοῦδος, βιομήχανος, ταμίας, Γ. Καρυδάς, ἰχθυοπώλης, μέλος καὶ ὁ ἐκάστοτε διευθυντὴς τῆς σχολῆς σὰν γραμματέας. Ἐνῶ πρῶτοι διευθυνταὶ ἦσαν ὁ κ. Μαντωνανάκης Νικόλαος, γυμνασιάρχης τοῦ Λαυπείου Γυμνασίου σὰν διευθυντὴς τῆς Κατωτέρας καὶ ὁ κ. Ἑμμανουὴλ Βαλσαμίδης, διευθυντὴς τοῦ ἰδιωτικοῦ τοῦ γυμνασίου σὰν διευθυντὴς τῆς Μέσης.

Στὶς ἀκούραστες προσπάθειες ὅλων αὐτῶν τῶν πρωτεργατῶν καὶ ἄλλων ἀφανῶν, ὀφείλεται ἡ πρόοδος τῆς συγκροτήσεως συγχρόνων καὶ πολυτελῶν κτιρίων Κατωτέρας, Μέσης καὶ Οἰκτροφείου μὲ τελειότατο καὶ πλουσιότατο ἔξοπλισμό. Κάθε σχολὴ διαθέτει πολλές αἰθουσες διδασκαλίας μὲ τέλεια ἐπίπλωση, ἐργαστήρια κάθε εἰδικότητος γιὰ τὴν πρακτικὴ ἀσκηση τῶν σπουδαστῶν, αἰθουσα προβολῶν καὶ διαλέξεων, πλούσια τεχνικὴ βιβλιοθήκη, γήπεδο καὶ λουιτρά, μὲ τέλειες συνθήκες ὑγιεινῆς, διάφορα κινηματογραφικὰ μηχανήματα, μὲ κατάλληλες ταινίες καὶ σλαΐτες κ.ά.

Ἡ συμβολὴ τῶν τεχνικῶν σχολείων στὴν Νάουσα εἶναι μεγάλη, ἂν σκεφθεῖ κανεὶς ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος τὴν οἰκονομικὴ ζωὴ ποὺ ἔδωσαν στὴν πόλιν οἱ 1200 περίπου σπουδαστὲς καὶ σπουδάστριες ποὺ φοιτοῦσαν κατὰ μέσο ὄρο κάθε χρόνο καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ὁ ἐξοπλισμὸς καὶ ἡ ἐπένδρωση τῶν βιομηχανιῶν καὶ βιοτεχνιῶν ἀπὸ ἀποφοίτους μὲ πλήρη ἐπαγγελματικὴ καὶ τεχνικὴ κατάρτιση.

Ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη τῆς χώρας μας δὲν εἶναι δυνατὴ χωρὶς τεχνικὴ πρόοδος. Γιὰ νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ τεχνικὴ πρόοδος, ἡ Ἑλλάς ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τεχνικούς, θεωρητικὰ καὶ πρακτικὰ καταρτισμένους. Πολὺ περισσότερο παρουσιάζεται ἀναγκαία σήμερα ἡ συνεχὴς καλυτέρευση τῶν τεχνικῶν μας, ἐφ' ὅσον ἔχουμε σκοπὸ καὶ προορισμὸ νὰ ἐνταχθοῦμε στὴν Κοινὴ Ἀγορά.

Μὲ τὸ πνεῦμα αὐτὸ ἰδρύθησαν, ἰδρύονται καὶ θὰ ἰδρυθοῦν τεχνικὰ σχολεῖα σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα.

Ἀντώνιος Τασιώνας

Τὸ Δημοτικὸ μας θέατρο καὶ οἱ ἐκδηλώσεις του

Ἀπὸ τὸ φολκλορικὸ φεστιβάλ ποὺ ὁργάνωσε ὁ ΑΕΣ «Πυρσός» τὸ καλοκαίρι.

Μετὰ ἀπὸ πολλές προσπάθειες τῆς Δημοτικῆς μας Ἀρχῆς καὶ μὲ τὴν ὑλικὴ βοήθεια τόσο τοῦ Ναουσαϊκοῦ κόσμου, ὅσο καὶ τῆς πολιτείας, ἡ Νάουσα ἀπέκτησε τὸ δικό της Δημοτικὸ Θέατρο.

Στὸ σημερινὸ σημεῖωμα δὲν θὰ ἀσχοληθοῦμε διεξοδικὰ μὲ τὴν ἀπόκτησή του. Νοιώθουμε ὅμως ὑποχρέωση νὰ τονίσουμε τὴν βοήθεια τῶν κατοίκων οἱ ὁποῖοι γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ ἀπέδειξαν ὅτι ξέρουν νὰ θυσιάσουν, νὰ συμπαραστέκονται καὶ νὰ βοηθοῦν ὅταν τὰ ἔργα σκοπὸ ἔχουν τὴν ἄνοδο καὶ τὴν προκοπὴ τοῦ τόπου τους.

Στὸν ἕνα χρόνο τῆς λειτουργίας του, (μέχρι τέλος Ἰουνίου 1977) στὸ Δημοτικὸ Θέατρο εἶχαμε τὶς παρακάτω ἐκδηλώσεις μὲ τὰ στοιχεῖα ποὺ μᾶς ἔδωσε ὁ Δήμος Ναούσης:

1) Θεατρικὲς παραστάσεις συνολικὰ 20 ἀπὸ τὶς ὁποῖες οἱ 3 τοῦ Ε.Γ.Σ. «Ζαφειρήκης» μὲ τὰ ἔργα «Γλᾶρος» τοῦ Τσέχωφ, «Ὁ-λα γιὰ τὴν πατρίδα» τοῦ Στ. Δά-δι καὶ «Ὁ Μπὴντερμαν καὶ οἱ ἔμπριστὲς» τοῦ Μάξ Φρίτς. Δύο παραστάσεις ἐπίσης ἔδωσε τὸ Κρατικὸ Θέατρο Β.Ε. μὲ τὸν «Κατζούρμπο» τοῦ Χορτάντζη καὶ «Τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια» τοῦ Σουρή.

2) Κινηματογραφικὲς προβο-

λὲς 24 μὲ τὴ μέριμνα τοῦ Δήμου..

3) Συναυλίες 9 ἀπὸ τὶς ὁποῖες οἱ 3 τοῦ Ὁδείου Ναούσης, 2 τῆς Φιλαρμονικῆς Ε.Ν. καὶ 1 τῆς Κρατικῆς Ὁρχήστρας Θεσσαλονίκης.

4) Διαλέξεις ἀπὸ συλλόγους τῆς πόλης μας 5.

5) Ἐνα φιλολογικὸ βραδυνὸ ἀπὸ τὸν Σύλλογο ἀποφοίτων γιὰ τὸν Κ. Βάρναλη μὲ ἐπιμέλεια τοῦ κ. Χρ. Μπαταντζή.

6) Γιορτὲς καὶ δεξιώσεις 7.

7) Συνέδρια καὶ συνελεύσεις 12.

8) Τριήμερες ἐκδηλώσεις τοῦ φολκλορικῦ φεστιβάλ ποὺ ὁργάνωσε ὁ ΑΕΣ «Πυρσός».

9) Διάφορες ἄλλες συγκεντρώσεις καὶ δημόσιες συζητήσεις 7.

Συμπερασματικά, πλούσια ἦταν ἡ προσφορὰ τοῦ Δημοτικοῦ μας Θεάτρου στὸν πρῶτο χρόνο τῆς λειτουργίας του. Σ' ἐμᾶς ἀπομένει τοῦτο τὸ «Ἐργαστήρι μορφώσεως καὶ ἀνόδου» νὰ μὴ χάσει τὸν δρόμο του. Μὲ κέφι καὶ μεράκι, μὲ ζῆλο καὶ ἀγῶνα πολλὰ πετυχαίνονται. Μακάρι νὰ εἶναι γιὰ πάντα ὁ πνευματικὸς μας φάρος γιὰ ἀκόμη πρὸ ψηλά. Ἐκεῖ ποὺ ταιριάζει στὴ Νάουσα καὶ στοὺς Ναουσαίους.

Στατιστικά και άλλα

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΗ ΝΑΟΥΣΑ

Ἡ Νάουσα βρίσκεται Β.Δ. τῆς Βέροιας σὲ ἀπόσταση 20 χιλιομέτρων καὶ στὶ πλαγιὲς τοῦ Βερμίου. Εἶναι ἀκριβῶς κάτω ἀπὸ τὴν κορυφὴ «Ντούρλια» (ὕψ. 2027 μ.).

Τὸ ὕψόμετρο τῆς πόλεως εἶναι 330 μέτρα. Μὲ τὴν τελευταία ἀπογραφὴ ἔχει περίπου 18.000 κατοίκους. Εἶναι πρωτεύουσα τῆς οἰκονομικῆς ἐπαρχίας μὲ 14 κοινότητες.

Αὐτὲς εἶναι οἱ ἑξῆς: Ἀρχαῖο (κάτ. 1575), Ἀρκαχώρι (375), Γιαννακοχώρι (444), Ἐπισκοπή (1564), Ζερβοχώρι (1.331) μὲ τοὺς οἰκιστοὺς τοῦ Ἀνω Ζερβοχώρι (607), Ἀρχαγγέλος (367) καὶ Παλαιὸ Ζερβοχώρι (357), Κάτω Βέρμιο (97), Κοπανός (1.567), Λευκάδια (882) Μαρίνα (1141) μὲ οἰκιστοὺς τῆς Μαρίνας (972) καὶ Πολλὰ Νερὰ (169), Μονόσπιτα (929), Πολυπλάτανος (852), Ροδοχώρι (618) μὲ οἰκιστοὺς ἀκατοίκους τὸν Ἅγιον Παῦλον καὶ τὴ Μεταμόρφωση, Στενήμαχος (726) καὶ Χάρισσα (962).

Ὁ συνολικὸς πληθυσμὸς τῆς ἐπαρχίας Ναούσης εἶναι 30.506 κάτοικοι σὲ σύνολο τῶν 118.103 κατοίκων τοῦ νομοῦ Ἡμαθίας, σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφὴ τοῦ 1971.

Θεωρεῖται ἀπὸ τὴς πρὸ πλούσι-

Τῶν Ι. Καρατσιώλη - Γ. Γκέσιου

ες καὶ ζωντανὲς πόλεις τῆς Κεντρικῆς καὶ Δυτικῆς Μακεδονίας. Αὐτὸ τὸ ὀφείλει στὴν ἀνεπτυγμένη τῆς βιομηχανία, τὸ ἐμπόριο καὶ τὴ δενδροκομία.

Ἐχει πολλὰ ἑξοχὰς, ὅπως ὁ Ἅγιος Νικόλαος μὲ τὴς θαυράσεις πηγὰς τῆς Ἀράπισας. Χάρη στὴ δροσιά τῆς καὶ τὸ ὑγιεινὸ τῆς κλῆμα εἶναι σπουδαῖο κέντρο παρθερισμοῦ.

Ἐπίσης ἔχει πολλὰς ἀρχαιοτήτες τῆς κλασσικῆς καὶ ἀλεξανδρινῆς περιόδου στὶς θέσεις Ἰσθόρια, Μπαλιανέτο καὶ στὰ Λευκάδια. Ἀνατολικά τῆς πόλεως καὶ σὲ ἀπόσταση 5 χιλιομέτρων ἀπὸ τὴ Νάουσα βρίσκεται τὸ Ἰνστιτούτο Δενδροκομίας Ἑλλάδος ποὺ ἡ ἔδρα του εἶναι στὴ Νάουσα.

Γενικὰ ἡ περιοχὴ τῆς θεωρεῖται ἐξαιρετικὰ γόνιμη καὶ ἔχει πολὺ καὶ πλούσια βλάστηση.

Ἐξοδοὶ τῆς πόλεως

Ἡ Νάουσα θεωρεῖται ἀπὸ πολλοὺς ἀπομονωμένη πόλη. Ἐν τούτοις μπορεῖ νὰ δημιουργηθοῦν οἱ δυνατότητες ἐπικοινωνίας τῆς καὶ μὲ ἄλλα μέρη, ἀρκεῖ νὰ ὑ-

πάρξουν οἱ κατάλληλες προϋποθέσεις.

Ἐκτός ἀπὸ τὴ γνωστὴ καὶ μοναδικὴ χρησιμοποιούμενη ἔξοδο ἀπὸ τὴ συγκοινωνία, πρὸς Βέροια — Θεσσαλονίκη, ἔχει καὶ τὴς ἑξῆς ἄλλες ἐξόδους:

Ν.Δ. ἔξοδος πρὸς Ἅγιο Θεολόγο — Ἀρκαχώρι — Σέλι, ὅπου ὁ δρόμος ἔχει ἀσφαλτοστρωθεῖ μέχρι τὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Σωτήρος (περίπου 7 χιλιόμετρα).

2. Β.Α. ἔξοδος πρὸς Ροδοκινέα (Νέα Στράντζα) — Λευκάδια. Εἶναι ἀγροτικὸς δρόμος χαλικοστρωμένος.

3. Β.Δ. ἔξοδος πρὸς ΜονήΤιμίου Προδρόμου — Γιαννακοχώρι — Ροδοχώρι, δρόμος ποὺ ἄρχισε νὰ ἀσφαλτοστρώνεται πρόσφατα. Ἐπίσης ἀπὸ διακλάδωση τοῦ δρόμου πρὸς τὰ δυτικὰ ὁδηγοῦμαστε στὸ χιονοδρομικὸ κέντρο Τρία καὶ Πέντε Πηγὰδια.

Σὲ ἀπόσταση περὶ τὰ 2 χιλιόμετρα ἀπὸ τὸ Ροδοχώρι εἶναι τὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Περιστερώτα μὲ πλούσια ἱστορία ἀπὸ τὸν Πόντο

Μαῖος 1977

Οι γιορτές πλησιάζουν. Κάτι ξεχωριστό για το γιορτινό τραπέζι σας φιλοδοξούν να σας προσφέρουν αυτές οι σελίδες. Το Κέντρο Έργαζομένου Κοριτσιού Ναούσης σας δίνει συνταγές για Ναουσαϊκές λιχουδιές που θα σας δώσουν άσπρο πρόσωπο και στις πιο δύσκολες στιγμές. Έλπίζουμε ότι και στο μέλλον — πάντα με την συνεργασία του Κ.Ε.Κ. Ναούσης — θα σας δώσουμε όλες τις συνταγές των Ναουσαϊκών γλυκών που με λίγο κόπο και πολύ καλή θέληση θα μπορέσουν να χαρούν όλες οι νοικοκυρές μας.

Από μας δε μένει παρά να σας ευχηθούμε καλή επιτυχία και καλή... όρεξη.

Πλατσίντα

ΥΛΙΚΑ:

- 1 1/2 κιλό κολοκύθα κίτρινη.
- 4 ποτήρια περίπου νερό.
- Κίτρινο καλαμποκάλευρο όσο πάρει.
- Λίγο αλάτι.
- 1/2 ποτηριού λίγδα ή βούτυρο.
- 300 γραμ. μπάτσιο
- 1 ποτήρι τσιγαρίδες (προαιρετικό).

ΕΚΤΕΛΕΣΗ:

Καθαρίζετε την κολοκύθα, την κόβετε κομματάκια και την βράζετε με το νερό. Αφού βράσει καλά, κατεβάζετε την κατσαρόλα από την φωτιά και με ένα πηρούνι πολτοποιείτε το μείγμα (φροντίστε να είναι παχύρευστο). Όταν όμως το μείγμα γίνει χλιαρό, ρίχνετε λίγο-λίγο το αλεύρι και ανακατεύετε συνεχώς. Προσθέτετε το βούτυρο, το αλάτι, τον μπάτσιο κομμένο κομματάκια και τις τσιγαρίδες.

Αλείψετε ένα ταψί Νο 40 με βούτυρο και ρίχνετε το μείγμα. Το αφήνετε σε φούρνο. Έως ότου ροδίσει.

Σερβίρετε ζεστή.

Ριτσέλι

ΥΛΙΚΑ:

- 1/2 κιλό ζάχαρη.
- 25 σούκα
- Νερό

ΕΚΤΕΛΕΣΗ:

Πλένετε τα σούκα, τα βάζετε στην κατσαρόλα, ρίχνετε την ζάχαρη και νερό τόσο όσο να τα σκεπάσει. Τ' αφήνετε να βράσουν μέχρις ότου «δέσει» λίγο το ζουμί. Τα κατεβάζετε και ρίχνετε λίγο γαρύ-

Ναουσαϊκή κουζίνα καί τά μυστικά της

ΜΕ ΣΥΝΤΑΓΕΣ ΤΟΥ Κ.Ε.Κ. ΝΑΟΥΣΗΣ

φαλλο, σμέρνο και λιμόντζο. Αφού κρυώσει είναι έτοιμο.

Μουστόπιτα

ΥΛΙΚΑ:

- 1 ποτήρι μέλι.
- 6 ποτήρια νερό
- 1 ποτήρι νεσεστ
- 1 ποτήρι ζάχαρη
- Λίγη κανέλλα.

ΕΚΤΕΛΕΣΗ:

Βάζετε το νερό με το μέλι να ζεσταθούν λίγο και ρίχνετε τον νεσεστ και την ζάχαρη. Τ' ανακατεύετε καλά και βράζετε το μείγμα μέχρις ότου πήξει. Σερβίρετε σε μπώλ με κομμένα καρύδια και κανέλλα.

Μέλι με κόρες

ΥΛΙΚΑ:

- 5 κιλά μουστο
- 2 κιλά ζάχαρη.
- 3 μελιτζάνες
- 1 κιλό κολοκύθα κίτρινη
- Μερικά κλωναράκια σμέρνο.

ΕΚΤΕΛΕΣΗ:

Κόβετε τις μελιτζάνες και την κολοκύθα σε μικρά κομματάκια, τα βάζετε σε ατμόσφαιρα δύο ώρες και τα ξεπλένετε καλά. Κόβετε τον μουστο με λίγο άσπρο χυμό. Τον βράζετε καλά, τον ξαφρίζετε και τον αφήνετε να κρυώσει για να κατασταλάξει. Τον περνάτε από το σουρωτήρι, ρίχνετε την ζάχαρη και τα κομματάκια μελιτζάνας και κολοκύθας, το σμέρνο και τα βράζετε μέχρις ότου γίνει το μείγμα ρευστό σαν μέλι.

Καρυδάρμη με ψάρι

ΥΛΙΚΑ:

- 1 ποτήρι καρύδια
- 2 κουταλιές σούπας αλεύρι
- Λίγο ψωμί μαγαριάτικο
- Σκόρδο — Κόκκινο πιπέρι
- Ψάρι.

ΕΚΤΕΛΕΣΗ: Τηγανίζετε τα ψά-

ρια, φροντίζοντας να περισέψετε μπόλικο λάδι. Από το λάδι αυτό βγάζετε 5 κουταλιές σ' ένα μπώλ, ρίχνετε κόκκινο πιπέρι και το κρατάτε για γαρνιτούρα.

Σ' ένα τηγάνι ψήνετε καλά το αλεύρι με το υπόλοιπο λάδι και ρίχνετε λίγο νερό, για να γίνει ένα πηκτό μείγμα. Αφού βράσει το βάζετε σε ένα μεγάλο μπώλ, ρίχνετε το τρυπημένο τυρί, τα καρύδια καλά χτυπημένα και ενώ τα δουλεύετε όλα μαζί, ρίχνετε χλιαρό νερό, έως ότου γίνουν σαν κρέμα.

Την σερβίρετε σε πιατέλα, αφού ρίξετε για γαρνιτούρα την σάλτσα, μαζί με τα ψάρια.

Μηλόπιτα

ΥΛΙΚΑ:

- 6 ποτήρια νερού αλεύρι σκληρό.
- 1 1/2 ποτήρια νερού ζάχαρη.
- 1 ποτήρι νερού λάδι
- 4 αυγά
- βούτυρο φέτας
- 3 κουταλιές Βέικιν

ΓΙΑ ΤΗΝ ΓΕΜΙΣΗ:

- 10—15 μήλα
- 1 1/2 ποτηριού ζάχαρη.
- 1 κουταλάκι κανέλλα
- Άχνη — χυμό λεμονιού

η για νηστήσιμη αντί για αυγά βάζετε σόδα).

ΕΚΤΕΛΕΣΙΣ: Βάζετε σε μια λεκάνη όλα τα υλικά, εκτός από τα μήλα και τα ζυμώνετε έτσι ώστε να γίνει ή ζύμη σαν τραχανάς. Σε μια άλλη λεκάνη, ξύνετε τα μήλα στον τρίφτη. Σε ταψί Νο 36 στρώνετε την μισή και πλέον ζύμη, βάζετε ύστερα τα τριμμένα μήλα έτσι ώστε να σκεπασθεί όλη ή επιφάνεια και από πάνω στρώνετε την υπόλοιπη ζύμη.

Περαιχύνετε το βούτυρο φέτας και ψήνετε την μηλόπιτα στον φούρο 1 ώρα περίπου στους 210°C.

Όταν την βγάζετε, ρίχνετε και την άχνη.

**KENTPO EPΓAZOMENOY
KOPITCIOY NAOYSHS**

Τὸ Δ.Σ. τοῦ Συλλόγου Ἀποφοίτων μετὸν πρόεδρο κ. Ὁδ. Ντινόπουλο καὶ τοὺς τ. προέδρους τοῦ συλλόγου κ.κ. Στ. Σαμαρᾶ καὶ Στ. Ἀποστόλου.

Ὁ Σύλλογος Ἀποφοίτων

ΙΔΡΥΤΙΚΑ ΜΕΛΗ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Ὁ Σύλλογος Ἀποφοίτων Γυμνασίου Ναούσης «Ἀναστάσιος Μιχαήλ ὁ Λόγιος» ἰδρύθηκε τὸ 1952 μὲ στόχο τὴν προσφορά τῶν δυνάμεών του γιὰ τὴν ἐκπολιτιστικὴ ἄνοδο τῆς πόλης μας μὲ θέατρα, διαλέξεις, βραδυνὰ κ.λ.π.

Μετὰ ἀπὸ μιὰ δεκαετία περίπου μεγάλης δράσης καὶ προσφοράς ἔπεσε στὴν ἀφάνεια κυρίως ἀπὸ ἀδράνεια καὶ ἔλλειψη ἐνδιαφέροντος. Τὸ 1968 ξανάρχισε καὶ πάλι τὴν δραστηριότητά του χάρι σὲ νέα κίνηση ποὺ τὴ συγκρότησαν νεοὶ ἄνθρωποι.

Σήμερα διανύει τὸν δέκατο χρόνο τῆς δευτέρας περιόδου του. Ἡ προσφορά του — μικρὴ ἢ μεγάλη — θὰ μᾶς ἀπασχολήσει σὲ προσεχῇ τεύχη.

Παρακάτω ἀναφέρουμε τὰ 25 ἰδρυτικὰ μέλη τοῦ συλλόγου μας καὶ τὸ πρῶτο συμβούλιο ποὺ ἀνέλαβε τὸ 1952.

ΙΔΡΥΤΙΚΑ ΜΕΛΗ:

Ἄντ. Λάμπας, Σταῦρος Σαμαρᾶς, Νικ. Σπάρ-

της, Ἀλέξ. Χατζηπαράσχης, Κωνστ. Τουλούδης, Στέργιος Ἀποστόλου, Γιάννης Γκανιῆς, Σούλα Καπετανοπούλου, Χρ. Χριστίδης, Κατ. Καλτσιογιάννη, Δημ. Μυλωνᾶς, Φιλ. Βαλταδῶρος, Ἡλ. Οἰκονόμου, Δοξ. Σταματίου, Λίτσα Σέρασση, Γεώργ. Παπαδόπουλος, Ὅμηρος Ραπτόπουλος, Εὐθ. Ράκκα, Ἄντ. Κοτζιάρπασης, Δόμνα Δεινοπούλου, Ἰουλία Χαρίτου, Σούλα Μάκη, Σοφ. Καραγιωβάννου, Δημ. Μουσικάκας, Τασούλα Ρούσσου.

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ:

Ἀντώνιος Λάμπας πρόεδρος, Σούλα Μάκη Γεν. Γραμματεὺς, Κων(νος) Τουλούδης ταμίας, Νικ. Σπάρτης, Στέργ. Ἀποστόλου, Σοφ. Καραγιωβάννου, Τασ. Ρούσσου, μέλη.

Σημ. Οἱ πληροφορίες γιὰ τὰ ἰδρυτικὰ μέλη καὶ τὸ πρῶτο συμβούλιο ἀνήκουν σὶν κ. Νικόλαο Σπάρτη.

Κυκλοφόρησαν

„ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ”

ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΑΚΗ ΜΠΑΪΤΣΗ

Ἔκδοση Συλλόγου «ΜΠΟΥΛΕΣ — ΓΕΝΙΤΣΑΡΟΙ»

ΠΡΟΜΗΘΕΥΘΗΤΕ ΤΟ

Ἡ πρώτη παράσταση

τῶν ἀποφοίτων

1953: «Ὁ Ποπολάρος»

Τὸ 1953 τὸ καλλιτεχνικὸ τμήμα τοῦ συλλόγου ἀποφοίτων, ἀνέβασε τὸ θεατρικὸ ἔργο τοῦ Γρ. Ξενοπούλου «Ὁ Ποπολάρος».

Ἡ παράσταση δόθηκε στὴν «Ὀμόνοια» ἐνῶ οἱ πρόεδροι γίνονταν στὴ λέσχη τοῦ συλλόγου ποὺ στεγαζόταν σὶὸ ἰσόγειο τοῦ σπιτιοῦ τῶν Ἀφῶν Καρκάτα (δίπλα σὶὸ σημερινὸ σπίτι Χατζημουλᾶ).

Μεγάλῃ οἰκονομικῇ ἐνίσχυση ἔδωσε σὶὸ Σύλλογο ὁ Σύλλογος τῶν Ναυσοαίων Θεσσαλονίκης καὶ γερᾶστια βοήθησε ὁ τότε γυμνασιάρχης κ. Ἡλ. Μουνδρέας.

Στὴν ἐπιτυχέστατῃ παράστασῃ ποὺ τὴν σκηνογραφία εἶχαν οἱ Μεν. Ἀντωνόπουλος καὶ Χασιούρας καὶ τὴν σκηνοθεσία ὁ Κ. Τολουδῆς, πῆραν μέρος οἱ: Στ. Ἀποστόλου, Χρ. Χ'΄΄Ιωάννου, Εὐάγ. Τενεδιός, Θεμ. Ποζουκίδης, Δ. Δολδούρης, Θ. Ροῦσος, Π. Χ'΄΄Σάββας, Α. Χαρίτου, Βασ. Δρυμιούση, Ἀγλ. Μαρινοπούλου, Εὐδ. Μπακάλη, Εὐθ. Ράκκα, Διαμ. Μαυρογιώργου.

Στὴ φωτογραφία ἀπὸ ἀριστερὰ οἱ Θέμης Ποζουκίδης σὶὸ ρόλο τοῦ Κόντε, ὁ Στέργιος Ἀποστόλου (γιατρός Μαρινέρι), ἡ Εὐθυμία Ράκκα κόρη τοῦ Κόντε ντὶ Μάρα («Ἐλντα») καὶ ὁ Χρῆστος Χατζηϊωάννου (Ζέπος).

Σημ. Οἱ παραπάνω πληροφορίες, ὅπως καὶ ἡ φωτογραφία ἀνήκουν σὶὸν κ. Στέργιο Ἀποστόλου, ὁ ὁποῖος χρημάτισε καὶ πρόεδρος τῶν Ἀποφοίτων τὸ 1961—62. Δυστυχῶς τὰ ἀρχεῖα τοῦ Συλλόγου — ὅπως καὶ τῶν περισσοτέρων συλλόγων — ἔχουν χαθεῖ. Κάποιος ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἀσχολήθηκαν τότε θὰ πρέπει νὰ γράφει. Ὅχι μόνο γιὰ τοὺς ἀποφοίτους, ἀλλὰ καὶ γιὰ κάθε σύλλογο. Ἡ προσφορὰ θὰ εἶναι μεγάλη. Εἶναι κρίμα νὰ χαθεῖ ἓνα τόσο πολὺ σὶὸ παρελθόν...

Καλλιτεχνικὸ τμήμα «Ζαφειράκη»

«Ὁ Μπήντερμαν καὶ οἱ ἐμπρηστές του»

Τὸ ἔργο τοῦ Μάξ Φρις δόθηκε μὲ ἐπιτυχία σὶὸ Δημοτικὸ Θέατρο

15 Ἰουνίου 1977. Ἡ παράδοσις συνεχίζεται. Οἱ καινούργιοι ἐρασιτέχνες Ναυσοαῖοι ἡθοποιοὶ δίνουν τὸ παρόν. Τὸ καλλιτεχνικὸ τμήμα τοῦ Συλλόγου «Ζαφειράκης» ἀνεβάζει τὸ τρίτο καὶ ἀ σειρά ἔργο «Ὁ Μπήντερμαν καὶ οἱ ἐμπρηστές του» μὲ ἀξιόλογη ἐπιτυχία. Τὸ ἔργο ἔχει διασκευασθεῖ καταλλήλως ἀπὸ τὸν Κ. Κόλλα ὁ ὁποῖος πρόσθεσε καὶ δυὸ ἄλλα πρόσωπα. Τὸν ἀστυνομὸ ἐπιθεωρητὴ καὶ τὸν ὑπάλληλο τοῦ Μπήντερμαν.

Στὴν παράστασῃ ἔλαβαν μέρος οἱ ἑξῆς μὲ τοὺς ἀντίστοιχους ρόλους: Γρηγ. Καισαρίδης σὶὸν ρόλο τοῦ Μπήντερμαν, Κοῦλα Φερλαχίδου (ὑπηρετρία), Ἰορδάνης Ξανθόπουλος καὶ Φώτης Ἰγνατιάδης (ἐμπρηστές), Χαρούλα Αἰμονιώτου (γυναῖκα τοῦ Μπήντερμαν), Λευτέρης Μιμηλίδης (διανυσόμενος), Κ. Κόλλας (ἐπιθεωρητὴς ἀστυνομίας) καὶ Νίκος Ζαχαράκης (ὑπάλληλος τοῦ Μπήντερμαν).

Τὴν καλλιτεχνικὴ ἐπιμέλεια εἶχε ὁ κ. Χρ. Σαβατιόπουλος. Ὁ κ. Κόλλας ἀνέλαβε καὶ ἔκανε τὴν διασκευή. τὴν σκηνοθεσία καὶ τὰ σκηνικὰ τοῦ ἔργου. Τὰ ἡχητικὰ τρὺκ ἦταν τοῦ κ. Ἰορδ. Ξανθόπουλου, τὸ μακιγιάζ ἐπιμελήθηκε ἡ κ. Ἰλζε Παγκαλίδου. Τὴν εὐθύνη εἶχε ὁ κ. Θ. Δραγουμιᾶνος καὶ τὰ ἐπιπλα ἦταν τοῦ κ. Μιχ. Καρανικόλα.

Τὴν παράστασῃ προλόγησε ὁ πρόεδρος τοῦ συλλόγου κ. Νικ. Παγκαλίδης, ὁ ὁποῖος χειροκροτήθηκε ζωηρότατα ἀπὸ τοὺς θεατῆς.

Ο ΒΡΑΧΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΛΙΟΥΡΙ

Του Σταύρου Δάδη

Ήταν ένας βράχος μαύρος και κατατρυπημένος από τις βροχές, τα χαλάζια. Ψηλά, δίπλα σχεδόν στην κορυφή του, φύτρωσε ένα παλιούρι με τα άστραφτερά μικρά φυλλαράκια του, τα μικροσκοπικά, χαριτωμένα, κίτρινα άνθκια του, στην εποχή της άνοιξης, και τα άπειρα άγκάθια του. Στην αρχή κακοφάνηκε του γεροβράχου ή καινούργια παρουσία. Είχε μάθει να ζει κάτοικος στο πέρασμα τόσων πολλών χρόνων, μα πριν περάσει μήνας έγινε κάποιο γεγονός, που άλλαξε τη διάθεσή του. Ένα πρωινό το παλιούρι δέχτηκε στα φυλλαράκια του την επίσκεψη μερικών επισκεπτών, τόσο μικρών, που με δυσκολία τους έβλεπε το μάτι. Είχαν το λευκό χρώμα της ζάχαρης και σε τρεις μόνο μέρες πλήθυναν αφάνταστα. Έγιναν χιλιάδες και μυριάδες. Ο γεροβράχος μονολόγησε με τη βραχνή φωνή του.

— Αυτό μου έλεπε τώρα, να έχω συντροφιά έναν ψειριασμένο.

— Ψειριασμένο εγώ; διαμαρτυρήθηκε το Παλιούρι.

— Άρ' εσύ βεθαίω! Ποιος άλλος έχει στο κορμί εκατομμύρια από άσπρες ψείρες;

Το Παλιούρι λυπήθηκε για την άδικη κατηγορία, μα δεν είπε τίποτα. Πέρασαν ακόμη δυο μέρες. Ο γεροβράχος κρυολόγησε από έναν ξαφνικό άνεμο και άρχισε να βογγά.

— Ωχ, ό καϊμένος, τί έπαθα. Τρίζουν και πονούν όλα τα κόκαλά μου. Τό λαιμό μου τόν νοιώθω γδαρμένο. Να είχα τουλάχιστον ένα ζεστό τσάϊ;

— Έπιθυμείς τσάϊ και δεν μπορείς να το φτιάξεις μόνος σου; Τί χαζός που είσαι. Κουτέ, κλωτο χέρι και κόψε βουνίσιο τσάϊ από τη ράχη σου. Φυτρώνει άφθονο. Πάρε από τη ρίζα σου νερό. Τρέχει γάργαρο. Ζήτησε από τη γειτονική κολοκυθιά ένα κούφιο κολοκύθι, βάλε εκεί μέσα το νερό με το τσάϊ του βουνού κι άφου άνοιξεις στόμιο κανονικό, άφησέ το στον καυτό ήλιο. Σε κάμποση ώρα θα είναι έτοιμο.

— Δεν μπορώ... Δεν μπορώ...

παραπονέθηκε ό βράχος. Δεν μπορώ να πιω τσάϊ χωρίς μέλι.

— Τί να σου κάνω, είπε σαστισμένο λίγο το χελιδόνι. Αυτό δεν το σκέφθηκα. Άνοιξε τα φτερά του, σπάθισε γοργά τον άέρα και χάθηκε στον μακρινό όρίζοντα.

Ο βράχος έμεινε συλλογισμένος. Θα πέρασε μια ώρα περίπου. Τα φύλλα του Παλιουριού άποχτησαν μια ξεχωριστή γυαλάδα, πρωτόφαντη. Θαμπώθηκε ό βράχος και βρήκε έναν ακόμη λόγο, για να κατηγορήσει με λόγια πικρά το φυτό. Έκεί που ξεστόμιζε τις βαριές κατηγορίες ένα παράξενο βουητό άρχισε να γεμίζει την άτμόσφαιρα που όλο και δυνάμωνε. Στα φύλλα του Παλιουριού, στα άνθκια του, κάθισαν άμέτρητες μέλισσες, που πηγαινοέρχονταν άδιάκοπα προς μια κατεύθυνση του βουνού, όπου άσφαλώς θα είχαν τη φωλιά τους. Ο βράχος άπορημένος είπε στις μέλισσες.

— Τί κάνετε εκεί άνόητες μέλισσες; Τό φυτό είναι ψειριασμένο! Μακριά, λοιπόν, μη κολήσετε και σεις.

— Ξέρουμε πολύ καλά, τί κάνουμε του άπάντησαν αυτές διαστικά, για να μη καθυστερήσουν στη δουλειά τους.

— Και τί κάνετε, λοιπόν;

— Μαζεύουμε μέλι.

— Μέλι από τό Παλιούρι;

— Ναί, μέλι, καλό και άφθονο.

Αυτά τα μικρούλια άσπρα έντομάκια τό κάνουν και τό αποθέτουν στα φυλλαράκια, στα άνθκια, στον κορμό του.

Ο βράχος δεν ήξερε πιά τί να πεί. Κομποδέθηκε. Τα μάτια του φουσκωμένα κοιτούσαν τό «πήγαινε-έλα» των μελισσών. Στο τέλος των λογισμών του βρήκε, πώς ήταν άδικες οί κατηγορίες του. Ίσως σκέφτηκε και λίγο συμφεροντολογικά. Λέπιηνε, όσο μπορούσε τη βραχνή φωνή του και ρώτησε τις μέλισσες.

— Καλές μου μέλισσες, δεν μου δίνετε και μένα λίγο μέλι, να βάλω στο τσάϊ μου;

— Να σου δώσουμε εύχαρίστως, αλλά έν μας αφήνει τό Παλιούρι.

— Τό Παλιούρι;... Τό Παλιούρι;... άναρωτήθηκε ό βράχος, σά να μη καταλάβαινε Έπειτα έρριξε τον έγωισμό του και είπε παρακαλεστά.

— Έ καλό μου Παλιούρι, δεν αφήνεις τις μέλισσες να δώσουν και σε μένα λίγο μέλι;

Τό Παλιούρι, που δεν κρατούσε κακία, άφησε τις μέλισσες να δώσουν στον βράχο όσο μέλι χρειάζονταν για τό τσάϊ του. Κι' αυτός, άφου εξασφάλισε τη νεροκολοκύθα, έκανε ένα άνοιγμα στο επάνω μέρος της, έκοψε τσάϊ του βουνού από τη ράχη του, πήρε νερό από τη ρίζα του και τάβαλε κάτω από τις ζεματιστές άκτίνες του ήλιου. Σε κάμποση πραγματικά ώρα, όπως του είπε τό χελιδόνι, τό τσάϊ έβρασε. Ο βράχος τάφερε στα χείλη του κι' άρχισε να πίνει με άργές, βαθιές, ρουφηξιές. Κάθε του ρούφηγμα έκανε τόσο, θόρυβο, σάν τό μούγγρισμα «μπουλνιτόζας», που γέμιζε τρόμο όλα τα μικρά ζωάκια της περιοχής.

ΤΟ ΚΡΑΝΙΟ ΤΟΥ ΚΡΟΜΒΕΛ

Μία μέρα, σέ μιὰ αγροτική έμ-
πορσιανήγυρη, ένας τσαρλατάνος έ-
δειχνε στους κατάπληκτους θεατές,
ένα ανθρώπινο κρανίο, φωνάζοντας
μέ όλη τήν δύναμη: «Έδω κύριοι
όλέπετε τό κρανίο του περίφημου
"Αγγλου δικτάτορος Κρόμβελ". Έν
τούτοις ένας από τους θεατές του
είπε: «Δέν είναι δυνατόν νά είναι
τό κρανίο το υΚρόμβελ γιατί ό Κρόμ-
βελ είχε πολύ μεγαλύτερο κεφάλι
από αυτό». «Αλλά, φίλε μου», ά-
πάντησε ό τσαρλατάνος, χωρίς νά
χάσει τήν ψυχαυμία του: «Αυτό εί-
ναι τό κεφάλι του όταν ήταν μι-
κρός».

ΔΗΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Μία ήμέρα ό βαρώνος Χ περπα-
τώντας στον κήπο του συνάντησε
τόν κηπουρό του, θέλοντας νά κά-
νει: τόν έξυπνο, τόν έγγίζει μέ τήν
άκρη του μπιστουμιού του και λέ-
γει. «Υπάρχει ένας κατεργάρης
στήν άκρη αυτού του μπιστουμιού».
«Σέ ποιά από τίς δύο άκρες κύριε»,
ρώτησε ό κηπουρός μέ αναιδή άφέ-
λεια. «Ο βαρώνος συνοφρυώθηκε,
αλλά δέν είπε τίποτε. Από τότε
δέν πείραξε πιά κανένα».

Στήν πλάκα του τάφου ενός δι-
κηγόρου:

«Ο Θεός κάνει καμιά φορά θαύ-
ματα: Έδω είναι θαμιμένος ένας δι-
κηγός που ήταν, όσο ζούσε, αν-
θρωπος φιλαλήτης».

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ

"Ενας φιλόσοφος, είναι ένας άν-
θρωπος, που αντί νά θυμώσει για
τό δοχείο του γάλακτος που χύθη-
κε, παρηγοριέται μέ τήν ιδέα, ότι
μέσα υπήρχε νερό κατά τά τρία τέ-
ταρτα.

Η ΝΟΙΚΟΚΥΡΑ ΣΤΗ ΓΑΛΑΤΟΥ

«Τι σάς συνέβη λοιπόν χθές τό
πρωί Μαρία; Είχατε άφίσει μπρο-
στά στην πόρτα μας ένα δοχείο κα-
τά τό ήμισυ γεμάτο νερό».

«Διάβολε! Τι άφηνήμενη που εί-
μαι» άπάντησε ή Μαρία άτάραχα.

Είχα ξεχάσει: νά δάλω επίσης γά-
λα».

«Η κοινωνία είναι μία θάλασσα
και οι φελλοί επιπλέουν».

Υπάρχουν τριών ειδών δημόσιοι
υπάλληλοι.

α) Αυτοί που εργάζονται.

β) Αυτοί που δέν κάνουν τίποτε
ούτε σόν ούτε πλύν.

γ) Κι' αυτοί που δημιουργούν
και αχάνουν τήν δουλειά της ύπη-
ρεσίας, για νά εργάζωνται οι υ-
πάλληλοι: της πρώτης κατηγορίας...

Κάποτε ό άετός ρώτησε τόν σά-
λιαχκα «πώς τά κατάφερε και άνέ-
θηκε τόσο ψηλά ως τήν κορυφή του
Πύργου "Εφέλ";» «Ο σάλιαγκας του
άπάντησε «ερωπώντας και γλύφοντας
και μέ τά κέρατά μου».

ΜΕΓΑΛΟΙ ΨΕΥΤΕΣ

Γιάννης: Είχα δει μιὰ φορά ένα
λάχανο μεγάλο όσο ένα σπιτάκι.

Πέτρος: Κι' εγώ είδα μία χύ-
τρα μεγάλη σαν μία εκκλησία.

Γιάννης: "Ελα δά! Σε τι θά χρη-
σίμεινε μιὰ τέτοια χύτρα».

Πέτρος: Για νά βράσει τό λάχα-

νό του, φίλε μου.

ΓΝΩΜΙΚΑ

Οί όρσιες είναι τά έπιχειρήματα
έκείνων που έχουν άδικο (Ρουσό).

Υπάρχουν τριών ειδών άμαθείς:
Αυτός που δέν ξέρει τίποτε και νο-
μίζει πως τά ξέρει όλα. Εκείνος
που δέν ξέρει τίποτε και δέν αντι-
λαμβάνεται τήν άμάθειά του. Τέλος
εκείνος που δέν ξέρει τίποτε και
έχει συνείδηση της άμάθειάς του.

Δύο υπερβολαί: Νά άποκλείουμε
τήν λογική, νά μη παραδεχόμεθα
παρά μόνο τήν λογική (Πασκάλ).

— Ο έγωϊσμός είναι ό μεγαλύ-
τερος των κολάκων.

— Η άνοησία και ή ματαιοδοξία
είναι: δύο άχώριστες άδελφές.

— Η εύτυχία προσπορίζει στον
άνθρωπο φίλους, ή δυστυχία τους
δοκιμάζει (Λαροσφουά).

Τό νά περιμένουμε ότι: μία μικρή
κακουργία δέν μπορεί νά κάνει τί-
ποτε, είναι σαν νά πιστεύουμε ότι
ένος σπινθήρας δέν μπορεί νά θά-
λει φωτιά (Βυθενάργκ).

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Του Ροσσίνι

Σέ μιὰ δεξίωση κάποια κυρία έ-
κανε τήν εξής έρώτηση:

Ποιά διαφορά βρίσκεται νά υπάρ-
χει, άγαπητοί μου, ανάμεσα στο
ρελόι και σέ μένα;

"Ολοι θρέθηκαν τότε σέ άμμη-
γία και κανείς δέν ήξερε τι νά ά-
παντήσει. Εκείνη τήν στιγμή μπαί-
νει στο σαλόνι ό Ροσσίνι. Έσεις μα-
έστερο θά μπορούσατε ίσως νά θρη-
τε τήν άπάντηση. Και του επανέ-
λαβε τό έρώτημα.

Ναι, υπάρχει μιὰ διαφορά, είπε
χαμγελώντας ό Ροσσίνι. Τό μέν
ρελόι μās δείχνει τήν ώρα ενώ έ-
σείς άγαπητή μου κυρία, μās κάνε-
τε νά τήν ξεχνούμε.

Του Διογένη

"Ενας φαλακρός κύριος στην ά-

γορά νόμισε πως θήρκε τό κατάλλη-
λο πρόσωπο και άρχισε νά κοροί-
δεύει τό Διογένη. Αυτός τόν άφρησε
νά εξακλήρει τό απόθεμα της έξυ-
πνάδας του και τότε κατάζοντας
τή φαλάκρα του ανθρώπου εκείνου
είπε.

Τμή και δόξα στά μαλλιά, που
είχαν τήν πρόνοια νά έγκαταλεί-
φουν έγκαιρώς ένα τέτοιο κεφάλι
σαν τό δικό σας.

Ο Διογένης δέν άγαπούσε τίς
γυναίκες κι' έπρεπε περιφρόνηση
στους άνδρες που συμπεριφέρονταν
σαν αυτές. Όταν ένας νεαρός Κο-
ρίνθιος, πλούσιος ντυμένος και μυ-
ρωμένος, του έθεσε κάποιο έρώτημα
εκείνος είπε:

Δέν θά σου άπαντήσω προτού
μου πής αν είσαι άγόρι ή κορίτσι.

Ἡ Νάουσα πρωτεύουσα τῆς ὁμώνυμης ἐπαρχίας εἶναι περιτριγυρισμένη ἀπὸ ἀρκετὰ χωριά τὰ ὁποῖα διακρίνονται γιὰ τὴν οἰκονομική καὶ κοινωνική τους ἀνάπτυξη. Θὰ εἶναι χρήσιμο γιὰ ὁλους μας, μέσα στὰ περιθώρια τοῦ περιοδικοῦ μας, νὰ μπορέσουμε νὰ παρουσιάσουμε τὰ χωριά αὐτὰ γιὰ νὰ γνωρίσουμε καλύτερα τὴν ἐπαρχία μας, ἀλλὰ καὶ νὰ προβάλουμε ὅσο εἶναι δυνατό τὰ προβλήματα τους.

ΡΟΔΟΧΩΡΙ

Ἀρχίζουμε ἀπὸ τὸ καταπράσινο καὶ μαγευτικὸ Ροδοχώρι ποῦ εἶναι κτισμένο στὶς πλαγιές τοῦ Βερμίου. Ἀνάμεσα ἀπὸ πηγές μεγάργαλα νερὰ καὶ σὲ ψηλὰ δένδρα ἀποτελεῖ μιὰ πρώτης τάξεως τουριστικὴ περιοχὴ καὶ παραθεριστικὸ κέντρο. Τὸ παλιὸ του ὄνομα Μέγα Ρεῦμα τὸ πῆρε ἀπὸ τὸ ὁμώνυμο ποτάμι ποῦ ὑπάρχει ἐκεῖ (παλαιὰ Γκολέμα — Ρέκα = Μεγαλοπόταμος). Πληθυσμὸς σήμερα 650 κάτοικοι.

Οἱ κάτοικοί του ἤλθαν γιὰ πρώτη φορὰ ἐδῶ τὸ 1923 πρόσφυγες ἀπὸ διάφορα μέρη τοῦ Πόντου (Τραπεζοῦντα, Κρώμνη κ.λπ.). Εἶναι δραστήριοι καὶ ἐργατικοὶ καὶ ἔχουν μετατρέψει τὴν περιοχὴ σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς παραγωγικότερες τοῦ νομοῦ. Ὁ ἐκμηχανισμὸς τῆς γεωργίας προχωρεῖ μὲ γοργὸ ρυθμὸ. Σημειώνουμε ὅτι τὰ ὑπάρχοντα μηχανήματα στὸ Ροδοχώρι ἀνέρχονται σὲ 150 τεμάχια.

Ἡ ἀγροτικὴ ἔκταση τῆς κοινότητος εἶναι περίπου 3000 στρ. καὶ ἀπὸ αὐτὰ καλλιεργοῦνται τὰ 2000 μὲ κερασιές καὶ μηλιές. Χάρης εἰς τὸ ὄρεινὸ τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ ἐξαιρετικὸ μικροκλίμα τῆς περιοχῆς παράγονται καρποὶ ἀρίστης ποιότητος. Σὲ καλὰς χρονιὰς σημαντικὲς ποσότητες κερασιῶν ἐξάγονται στὸ ἐξωτερικὸ καὶ ἰδίως στὴν Γερμανία ὅπου πωλοῦνται σὲ ψηλὰς τιμές.

Ὑπάρχουν δύο συνεταιρισμοί, ἕνας γεωργικὸς καὶ ἕνας δασικὸς ὁ ὁποῖος ἐκμεταλλεύεται τὸ δάσος τῆς περιοχῆς. Πρὸ καιροῦ ἰδρύθηκε καὶ ἀγροτικὸς σύλλογος, ὁ ὁποῖος ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἐπίλυση τῶν διαφορῶν γεωργικῶν προβλημάτων.

Γιὰ νὰ γνωρίσουμε τὴν περιοχὴ μας

Τοῦ
ΓΙΑΝΝΗ ΚΑΡΑΤΣΙΩΛΗ

Τὸ χωριὸ στερεῖται ἀγροτικῶν δρόμων. Εἶναι βασικὸ πρόβλημα γιὰ τοὺς Ροδοχωρίτες. Ἡ κατασκευὴ αὐτῶν τῶν δρόμων εἶναι ἀπαραίτητη, γιὰ τὴν μεταφορὰ τῶν καὶ ἔξοχῃ εὐπαθῶν καρπῶν ποῦ παράγονται. Ἄλλο μεγάλο πρόβλημα ποῦ καίει εἶναι οἱ ζημιές ποῦ παθαίνουν συχνὰ τὰ κερὰ ἀπὸ τὶς βροχὲς κατὰ τὴν περίοδο τῆς συγκομιδῆς καὶ ἔτσι ἐκμηδενίζεται τὸ εἰσόδημα τῶν κατοίκων.

Οἱ ἀρδεύσεις στοὺς ὁπωρῶνες γίνονται ἀπὸ χωμάτινα φράγματα ποῦ συγκεντρώνονται τὰ νερὰ ἀπὸ τὶς βροχὲς καὶ τὶς πηγές. Δυστυχῶς δὲν ὑπάρχει κανονικὸ ἀρδευτικὸ δίκτυο καὶ κρίνεται ἀναγκαῖο νὰ γίνουν οἱ ἀπαραίτητοι τσιμενταύλακες γιὰ νὰ μὴ χάνεται τὸ νερὸ μέσα στὰ χωμάτινα αὐλάκια.

Τὸ χωριὸ ἀπὸ πλευρᾶς γεωπόνου καὶ κτηνιάτρου ἐξυπηρετεῖται ἀπὸ τὶς ἀνίστοιχες ὑπηρεσίες τῆς Ναούσης. Ταχυδρομικὴ ἐξυπηρέτηση καθημερινή. Ἀγροτικὸς γιατρὸς ὑπάρχει στὴ Μαρίνα ποῦ ἐξυπηρετεῖ 4 χωριά. Ὑπάρχει μόνον ἕνα τηλέφωνο στὴν κοινότητα. Ἔχουμε τὴ γνώμη ὅτι χωριὸ μὲ τόσο μεγάλη ἐμπορικὴ κίνηση δὲν μπορεῖ καθόλου νὰ ἐξυπηρετηθῇ ἀπὸ ἕνα τηλέφωνο. Ἀπομόνωση λοιπὸν ἀπὸ ἀπόψεως τηλεπικοινωνίας.

Ἐρχόμαστε τώρα στὴν συγκοινωνία. Τὸ Ροδοχώρι ἀπέχει περίπου 12 χιλιόμετρα βόρεια ἀπὸ τὴ Νάουσα. Ὁ δρόμος ποῦ περνάει καὶ ἀπὸ τὸ Γιαννακχώρι, στὸ μεγαλύτερο μέρος του εἶναι ἀσφαλτοστρωμένος, ἀλλὰ ὅχι ἀκόμα ὁλόκληρος. Ἀπαιτεῖται ἡ ὁλοκλήρωση τῆς κατασκευῆς του, ποῦ θὰ ἔχει σὰν ἀποτέλεσμα τὴν εὐκολὴ ἐπικοινωνία καὶ τόνωση τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος

τοῦ χωριοῦ. Ἐπίσης ὑπάρχει καὶ δεύτερος δρόμος μέσω Γιαννακχωρίου καὶ Μαρίνας ποῦ βγαίνει στὴν κεντρικὴ ὁδὸ Βεροίας — Ἐδέσσης, καθὼς καὶ τρίτος δρόμος ποῦ πηγαίνει στὴν Ἀγία Φωτεινὴ καὶ τὴν Ἐδεσσα ποῦ πρόσφατα χαλικοστρώθηκε.

Στὸ Ροδοχώρι ὑπάρχει ἕνα νηπιαγωγεῖο καὶ ἕνα διθέσιο δημοτικόν. Στὸ γυμνάσιο φοιτοῦν περίπου 45 παιδιά, τὰ περισσότερα στὴ Νάουσα καὶ λίγα στὴ Βέροια. Ἐπίσης σὲ ἀνώτερες σχολὰς φοιτοῦν 7 φοιτητὲς καὶ σπουδαστές.

Οἱ νέοι τοῦ χωριοῦ ἐπιθυμοῦν νὰ μείνουν στὸ μέρος τους ἀρκεῖ νὰ τοὺς παρασχεθοῦν ὠρισμένες δυνατότητες.

Τὸν χῶρο τῆς ψυχαγωγίας καὶ τῆς ἐκπολιτιστικῆς κινήσεως προσπαθεῖ νὰ καλύψει ὁ σύλλογος «Κομνηνοί». Οἱ «Κομνηνοί» κατέφεραν καὶ ἔχουν δικό τους λαογραφικὸ χορευτικὸ συγκρότημα μὲ πλούσια δραστηριότητα. Ὁ σύλλογος σκέπτεται νὰ προχωρήσῃ στὴ δημιουργία καὶ ἄλλων τμημάτων, τμήμα διαλέξεων, θεατρικόν, παιδικόν κ.ἄ. Αὐτὸ ποῦ τοὺς ἀπασχολεῖ εἶναι ἡ ἐξύρεση μιᾶς στέγης, γιὰ νὰ πραγματοποιοῦν τὶς ἐκδηλώσεις τους καὶ νὰ ἱδρύσουν μιὰ βιβλιοθήκη. Εἶναι ἀπαραίτητα νὰ γίνουν αὐτὰ γιὰ νὰ μὴ μονοπωλοῦν τὴν ψυχαγωγία τῶν νέων τὰ 2—3 καφενεῖα καὶ τὸ μοναδικὸ ζαχαροπλαστεῖο.

Δίκτυο ἀποχετεύσεως ὑπάρχει, τὸ δὲ δίκτυο ὑδρεύσεως εἶναι ἀνεπαρκές.

Τὸ Ροδοχώρι ἐκκλησιαστικῶς ὑπάγεται στὴν Μητρόπολη Ἐδέσσης καὶ ἔχει δύο ἐκκλησίες. Ἡ μία εἶναι ἐνοριακὴ τοῦ Ἀγ. Δημητρίου καὶ ἡ ἄλλη μοναστηριακὴ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου Περιστερεῶτα. Τὸ μοναστήρι τοῦ Περιστερεῶτα εἶναι κτισμένο πρὸ πάντων ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ σὲ ἀπό-

Τὰ δημοτικά μας τραγούδια ἀποτελοῦν τὴ ζωντανὴ ἱστορία τῆς πόλεως καὶ τῆς περιοχῆς μας. Ὅλα τὰ ἱστορικὰ γεγονότα ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἐπίσημους ἱστορικοὺς ἔχουν καὶ τοὺς λαϊκοὺς βάρδους τοὺς ποὺ μὲ μεράκι, ἀγάπη καὶ νοσταλγία τὰ ἀποθανατίζουν στοὺς στίχους τοὺς.

Ἔτσι καὶ ὅλο τὸ φάσμα τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν τῆς Νάουσας ζωντανεύει τοὺς ἀγῶνες τῆς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀγῶνες ὁλόκληρου τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους γιὰ ἐλευθερία καὶ ἀνεξαρτησία.

Αὐτὰ τραγουδιόνταν σὲ ὅλες τὶς ἐπίσημες καὶ ξεχωριστὲς στιγμὲς τῆς ζωῆς κάθε ἀτόμου, στοὺς ἀρραβῶνες, στοὺς γάμους, στὶς γιορτὲς ἐπίσης καὶ στὶς διασκέδασεις καὶ τὰ γλέντια.

Πολλὰ δημοτικά μας τραγούδια εἶναι πανελλήνια ποὺ διαδόθηκαν ἀπὸ στίγια σὲ στίγια σ' ὅλους τοὺς σκλαβωμένους Ἑλληνες ποὺ τοὺς ἔκαιγε ὁ ἀσίγαστος κοινὸς πόθος τοῦ λυτρωμοῦ. Ἀλλὰ πάλι τραγουδήθηκαν μόνο στὴ Νάουσα καὶ ἀναφέρονται μάλιστα καὶ σὲ τοπικὰ μὲν γεγο-

σταση περίπου 2 χιλιομέτρων καὶ δεσπόζει σ' ὅλη τὴν περιοχή. Τὸ ἔκτισαν σὲ ἔκταση 300 στρ. ποὺ δώρισε ὁ τοπικὸς δασικὸς συνεταιρισμός, οἱ Πόντιοι ἀπὸ πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, σὲ ἀνάμνηση τῆς χαμένης πατρίδας καὶ τοῦ ὁμῶνιμου μοναστηριοῦ ποὺ ὑπῆρχε ἐκεῖ.

Τὸ μοναστήρι ἀποτελεῖ τόπο προσκυνήματος τῶν Ποντίων ὅλης τῆς χώρας ποὺ ἔρχονται κάθε χρόνο στὶς 23 Ἀπριλίου ἐδῶ, ὡς καὶ κάθε 15 Αὐγούστου στὸ ἄλλο ποντιακὸ μοναστήρι τῆς Παναγίας Σουμελᾶ κτισμένο κι' αὐτὸ στὶς καταπράσινες πλαγιὲς τοῦ Βερμίου.

Τελειώνοντας τὴν παρουσίαση αὐτῆ, εὐχόμεστε στοὺς ἐργατικούς καὶ φιλοπρόδους κατοίκους τοῦ Ροδοχωρίου νὰ ἐπιτύχουν στὶς ἐπιδιώξεις τοὺς καὶ συνηγοροῦμε στὴν ἐπίλυση τῶν κάθε λογῆς προβλημάτων, ποὺ τοὺς ἀπασχολοῦν.

Μὲ ἀφορμὴ τὴν πρόσφατη ἔκδοση τῆς ποιητικῆς συλλογῆς τοῦ Δημ. Μπαΐτση

Γιάννη Α. Καρατσιώλη

νότα ποὺ εἶχαν πανελλήνια ἀπήχηση, ὥπως π.χ. τὸ ὁλοκαύτωμα τῆς πόλεως τὸ 1822.

Στὴν αὐθεντικὴ τους μορφὴ τραγουδιῶνται μὲ τὴν τοπικὴ Ναουσαϊκὴ διάλεκτο ὥπως διαμορφώθηκε μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου καὶ τὶς λίγες σχετικὰ ἐπιδράσεις τοῦ κατὰκτητῆ. Ἀλλὰ ἀπὸ αὐτὰ ἔχουν χορευτικὸ ρυθμὸ καὶ χορεύονται καὶ ἄλλα εἶναι ἐπιτραπέζια.

Ξεκινώντας ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὅτι τὰ δημοτικά τραγούδια ἐνὸς τόπου ἀποτελοῦν ἕνα ἀπὸ τοὺς βασικώτερους φορεῖς τοῦ λαογραφικοῦ πλούτου καὶ τῆς πολιτιστικῆς κληρονομιάς, δὲν ἔχουμε παρὰ νὰ ἐπαινέσουμε τὴν ἀξιόλογη προσπάθεια ἐνὸς νέου συμπολίτου τοῦ κ. Δ. Μπαΐτση, νὰ συγκεντρώσει καὶ νὰ καταγράψει ὅλο τὸ σκόρπο ὕλικὸ ποὺ ὑπάρχει στὸν τομέα αὐτό.

Τὸ δημοτικὸ μας τραγούδι στὶς μέρες μας προβάλλεται ἐπίσης καὶ διατηρεῖται ἀπὸ τὰ πολιτιστικά μας σωματεῖα ποὺ ἔχουν χορευτικὰ τμήματα καὶ κυριολεκτικὰ «ἀλωνίζονται» ὅλη τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Εὐρώπη μετέχοντας σὲ διάφορες ἐκδηλώσεις καὶ φολκλорικὰ φεστιβάλ μὲ ἐπιτυχία. Τέτοια σωματεῖα εἶναι ὁ ὁμιλος γιὰ τὴν προστασία καὶ προβολὴ τοῦ ἔθνους «Γενίτσαροι καὶ Μποῦ

λες», τὸ Λύκειο Ἑλληνίδων Ναούσης, ὁ Ἐκπολιτιστικὸς Σύλλογος «Πυρσός».

Ἀπὸ τὴν συλλογὴ δημοτικῶν τραγουδιῶν τοῦ Τάκη Μπάτση, σὰς ἀναφέρω πρὸ κάτω τὸ τραγούδι τοῦ μακεδονομάχου ὀπλαρχηγοῦ Γαρέφη ποὺ βρῆκε ἡρωϊκὸ θάνατο.

Λαμποκοποῦν χρυσὰ σπατιὰ
πέφτουν τουφέκια ἀνάργια
κάμῃ οὐ Γαρέφης πόλινουν
μὴ ἰξῆντα παλληκάρια.

Ὅλοι ἔτρουγαν ὅλοι ἔπιναν
κι' ὅλοι φουνάζαν βίβα
κι' οὐ Κώστας μὴ πιρίστρουφου
μπῆκιν μέσ' τὴν καλύβα.

Ἔβγα βρὲ Λούκα ἄπιστι
Βούργαροι Καρατάσιου
μερόνυχτα πιρπάτησα
δῶθε γιὰ νὰ πιράσου,

Διάβηκα Μωρίχωβα
Λειβάδια Καρατζιόβα
κι' ἀκόμα δὲν ἐφτάσαμι
ἔως τὰ Μελισσόβα.

Δὲν ἔχεις γέρους ἄρρωστους;
σήμερα γιὰ νὰ σφάζης
οὔτε κουρίτσια ἀνύπαντρα
οὐδὲ ἐκκλησιὲς νὰ κάψης.

Παπάδης γιὰ νὰ τυρανῆς κι
ἀγνὰ ἀθῶα βρέφη
ἔχεις μπρουστά σου σήμερα
τοὺν καπιτὰν Γαρέφη.

Βαριὰ τοῦ Λούκα ξιάπλωσε
ἀντάμα μὲ τὸν Τάνο
κι' ποίημα ἀνέκδωσε
στὴ χώρα τῶν βαρβάρων.

Τί κοίτεσαι Γαρέφη μου,
στοὺς ἔρημους τοὺς τόπους
μακριὰ ἀπ' τὴν πατρίδα σου
στοὺς βάρβαρους ἀνθρώπους,

Ίορδ. Ξανδόπουλος

ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΟΙ

ΕΤΟΙΜΑ ΕΝΔΥΜΑΤΑ

ΤΗΛΕΦΩΝΟ 22.364

Κ Α Τ Α Σ Τ Η Μ Α Τ Α

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΛΑΜΝΙΔΗ

ΤΗΛΕΦΩΝΟ 22.536

Τρεῖς ὄροφοι γεμάτοι ἀπὸ ἔτοιμα ἐνδύματα

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΔΡΙΚΑ

γιά ἓνα ἐξεζητημένο καὶ δυναμικὸ ντύσιμο

ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΠΡΟΙΚΟΣ

τῶν καλυτέρων ἐλληνικῶν καὶ εὐρωπαϊκῶν ἐργοστασίων

**Ἐπὶ πλέον ΓΟΥΝΑΡΙΚΑ ἐμπιστοσύνης μὲ τὴ σφραγίδα
τῆς φέρμας μας (Διαθέτομεν καὶ ἐσωτερικὴ ράπτρια)**

Στό κατάστημα ΣΑΜΑΡΑ

Θὰ βρῆτε ὅλα τὰ εἶδη τροφίμων

ΤΙΜΕΣ ΑΣΥΝΑΓΩΝΙΣΤΕΣ

ΤΗΛΕΦ. 22.574

Εκατό περίπου χρόνια και μερικά εκατομμύρια μπουκάλια πρίν

μέ τις πρώτες σταγόνες κρασιού από
κλήματα της Νάουσας, γεννιόταν η ποιότητα ΜΠΟΥΤΑΡΗ.

Μαζί της γεννιόταν και η παράδοση ΜΠΟΥΤΑΡΗ.

Η αυστηρή προσήλωση στην παραγωγή, παλαίωση και εμφιάλωση καλού κρασιού.
ΜΠΟΥΤΑΡΗ πρίν εκατό χρόνια. Σήμερα. Ύστερα από εκατό χρόνια.

Πάντα καλό. Κρασί ή ούζο ΜΠΟΥΤΑΡΗ.

μπουταρη

ΟΥΖΟ - ΚΡΑΣΙ ΑΠΟ ΤΟ 1879

